

113513

St. meld. nr. 5. (1956)

Norges deltakelse i De Forente Nasjoners Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling, Genève, 5. juli til 5. august 1955 samt New York, 5. til 15. desember 1955.

Tilråding fra Utenriksdepartementet 13. januar 1956 godkjent ved Kronprinsregentens resolusjon samme dag.

(Foredratt av statsråd Arne Skaug.)

Generelt.

1. Norges representasjon.

Ved kongelig resolusjon av 10. juni 1955 ble Norges faste delegerte til De Forente Nasjoner, ambassadør Hans Engen, oppnevnt som norsk representant til tyvende samling og formann for delegasjonen. Som alternative representanter ble oppnevnt ambassaderåd Erik Dons, byråsjef Aaslaug Aasland og byråsjef Per Sivle Tveite. Konsulent Per Tobiesen, sekretær Rolf Hancke og sekretær Asbjørn Skarstein ble oppnevnt som rådgivere og sekretærer for delegasjonen.

2. Åpning av samlingen.

Rådets 20. samling ble åpnet av formannen, Sir Douglas Copland fra Australia. I sin åpningstale fremhevet Sir Douglas at Rådet denne gang hadde et særlig stort ansvar når det gjaldt å bidra til å fremme internasjonalt samarbeid, siden det møtte umiddelbart etter feiringen av De Forente Nasjoners 10-årsjubileum og samtidig som 4-makts-konferansen ville finne sted i Genève, en konferanse som kanskje ville bli et vendepunkt i historien.

3. Chinas representasjon i Rådet.

Den sovjetiske representant tok opp spørsmålet om Chinas representasjon og avga en erklæring om at China burde representeres i Rådet av Folkerepublikkens regjering. Han ble støttet av Tsjekkoslovakias representant. Formosa-regjeringens representant erklærte at hans regjering var den eneste lovlige

representant for China. Formannen meddelte at de avgitte erklæringer om dette spørsmål ville bli tatt med i møtereferatet.

4. Vedtakelse av dagsorden og arbeidsordning.

Rådet besluttet enstemmig å nedsette en koordinasjonskomité. Ambassadør Hans Engen ble etter forslag fra den britiske representant den 21. juli enstemmig valgt til formann for denne komité.

Den britiske representant foreslo videre at Rådet utsatte til en senere samling drøftelsen av den fremtidige status til den Rådgivende komité for internasjonale råvareavtaler (IC-CICA's) og av den Internasjonale Råvarekommisjons virksomhet. Forslaget ble begrunnet med at den arbeidsgruppe i Generalavtalen om tolltariffer og handel (GATT) som drøfter spørsmålet om å komme fram til en internasjonal overenskomst om råvareavtaler, ikke ville få ferdig sin rapport før i september 1955. Fra britisk side fant man det vanskelig å gjøre seg opp noen mening om de nevnte spørsmål før rapporten fra GATT's arbeidsgruppe forelå.

Forslaget møtte en del motstand, særlig fra den tyrkiske delegasjon. Med 10 mot 5 stemmer ble det imidlertid vedtatt å utsette disse punktene til Rådets 21. samling. 3 land avholdt seg fra å stemme. Norge stemte for utsettelsesforslaget.

Under annen del av samlingen forelå forslag om å ta på dagsordenen årsrapporten fra ECLA og en søknad fra den tyske demokra-

tiske republikk om medlemskap i UNESCO i tillegg til de saker som gjensto fra første del av samlingen. Begge disse spørsmål ble enstemmig tatt med på dagsordenen. Oversettelse av dagsordenen følger som vedleg 1.

Økonomiske saker.

1. Den økonomiske situasjon i verden.

a) Generelt.

Grunnlaget for Rådets behandling av denne sak var generalsekretærens rapport om den økonomiske situasjon i verden i 1953—54 («World Economic Report 1953—54») samt en spesialstudie «bestrebelse for friere handel», («Quest for Freer Trade»), som analyserer hindringene for den internasjonale handel og tiltak for å oppheve disse. Videre forelå det rapporter bl. a. om den økonomiske utvikling i Midt-Østen og Afrika, foruten årsrapportene fra de tre regionale økonomiske kommisjoner. Dessuten var til behandling medlemslandenes svar på spørreskjemaene om full sysselsetting og betalingsbalansen, og sekretariatets analyse av disse svar, samt en rapport fra generalsekretæren om interregionalt handelssamarbeid («Inter-Regional Trade Co-operation»).

Debatten i Rådet ble åpnet med et innlegg av generalsekretær H a m m a r s k j ø l d. Han fastslo at den voksende økonomiske styrke i verden er en utfordring til å øke bestrebelsene for å nå målene i De Forente Nasjoners Pakt. Han pekte på at produksjonen hadde steget både i de sentral-dirigerte land og i land hvis økonomi er basert på fri foretaksmhet, såvel i de underutviklede land som i de industrialiserte.

Han understreket imidlertid at en ikke må overdrive betydningen av de mål som er nådd i den økonomiske utvikling. Selv om man var kommet over den internasjonale økonomiske splittelse som karakteriserte de første etterkrigsårene, var det ennå bare oppnådd en meget begrenset økonomisk integrasjon i verden.

Den internasjonale overføring av arbeidskraft var således ennå helt ubetydelig, kapitaloverføringene over landegrensene meget liten, og handelen var fortsatt begrenset av en rekke restriksjoner såvel av økonomiske som av sikkerhetsmessige grunner.

Generalsekretæren pekte til slutt på at selv om det er oppnådd stor innsikt når det gjelder tilpassing av etterspørselen til produksjonskapasiteten i de industrialiserte land, sto det ennå meget gjen for å redusere forskjellen mellom produksjonskapasiteten i de underutviklede land og behovene i disse områder.

Eksekutivsekretæren for De Forente Nasjoners Økonomiske Kommissjon for Europa

(ECE), Gunnar Myrdal, kom deretter i et kort innlegg inn på blant annet det store problem som de underutviklede deler av verden utgjorde og understreket at både Øst- og Vest-Europa burde kunne eksportere kapitalutstyr i stor stil til de underutviklede områder.

I innleggene fra noen av de ikke-statlige organisasjoner som International Federation of Christian Trade Unions o. l. ble det tatt til orde for opprettelsen av en økonomisk kommisjon for Afrika.

Norges innlegg ved ambassadør Engen kom som det første av innleggene fra medlemslandene. Det norske innlegget konsentrerte seg om nytten av det regionale samarbeid til fremme av den økonomiske utvikling i verden. Det ble pointert at regionalt samarbeid er av stor verdi i en verden som ennå ikke fullt ut godtar et verdensomspennende samarbeid, og at dette etter den norske regjeringens mening ikke behøvet å stride mot FN's idé. Den gunstige økonomiske utvikling i Vest-Europa i 10-året etter den annen verdenskrig sammenliknet med den tilsvarende periode etter den første verdenskrig kunne, hevdet den norske representant, for en vesentlig del tilskrives det vellykte regionale samarbeid og koordineringen av den økonomiske politikken innen OEEC.

Det ble pekt på at FN's regionale økonomiske kommisjoner delvis var blitt hemmet i sitt arbeid på grunn av den politiske spenning i verden, men at det nå var håp om at denne vil bli mindre.

Den norske representant understreket videre at der er nødvendig med et verdensomfattende handels- og betalingssystem, hvis verden skulle få full nytte av en internasjonal arbeidsdeling. De store land hadde det største ansvar, fremhevet han, men pekte på at de små land hadde bidratt mer enn de større land til ekspansjonen av verdenshandelen siden krigen. Han uttalte til slutt sin tilfredshet med at Storbritannia hadde tatt initiativet til et utvidet multilateralt handel- og betalingssystem og med at Amerikas Forente Stater beveget seg mot en mindre restriktiv handelspolitikk. Han uttalte også tilfredshet med Sovjets planer om å utvide øst-vesthandelen. Innlegget er gjengitt i oversettelse, som vedlegg 2.

Nederlands representant, pekte i sitt innlegg på at det internasjonale samarbeid i stor grad er hemmet av den politiske spenning mellom den kommunistiske og ikke-kommunistiske verden, noe som også hadde ført til at en stor del av de økonomiske ressurser ble anvendt til forsvarsformål, i stedet for til

bedring av levestandarden. Det var de underutviklede land som led mest under denne tilstand. Dette ble illustrert ved at ca. $\frac{2}{3}$ av verdens befolkning levde i de underutviklede områder, men ytet bare 20 pst. av den samlede verdensproduksjonen. De 8 pst. av verdensproduksjonen som antas anvendt til forsvarsformål, ville være tilstrekkelig til å øke levestandarden i de underutviklede områder med nesten 50 pst. Han uttrykte håpet om at bl. a. det kommende fire-maktsmøtet ville bedre det politiske klima.

Nederlands representant konkluderte med at selv i en tid med kald krig hadde de rikere land både et moralsk ansvar og en plikt til å hjelpe de underutviklede land ved bl. a. å støtte internasjonale institusjoner som IFC, SUNFED samt det tekniske hjelpeprogrammet. De underutviklede land måtte på sin side vise en «ansvarlig oppførsel» ved å skape et klima som var gunstig for den økonomiske utvikling i alle land.

Fra Frankrikes side ble det pekt på at selv om verdens dollar-problem synes å være blitt noe mindre i den siste tid, var det likevel lite sannsynlig at problemet ville bli løst i nær fremtid. Det var fortsatt nødvendig at tilgangen på dollar fra De Forente Stater ikke stoppet opp. Det ble i denne forbindelse pointert at konvertibilitet ikke var et mål i seg selv, men bare var ønskelig så lenge den ville føre til en utvidet handel og større grad av arbeidsdeling mellom landene, og uten at den ville hemme solidariteten mellom OEEC-landene eller sette den finansielle stabilitet på spill.

Den franske representant pekte videre på at Frankrike i perioden 1950—54 hadde hatt en kapitaleksport til områder i Afrika på ca. 500 mill. dollar pr. år. Han understreket betydningen av FN's regionale kommisjoners arbeid og konkluderte med at større tillit både på det politiske og økonomiske område mellom øst og vest ville være av største betydning for den fremtidige økonomiske utvikling i verden.

Den australske representant hevdet at selv om en gunstig økonomisk utvikling i verden fortsatt ville avhenge av Amerikas Forente Stater, kunne nå et større ansvar legges på Europa, og da særlig OEEC-landene, etter hvert som dette området vant i økonomisk styrke.

Han sa videre at det er av større betydning for levestandarden og for en ekspansjon av den internasjonale handel å opprettholde et høyest mulig investeringsnivå, enn å være for meget opptatt av å redusere handelsrestriksjonene. Det ble i denne forbindelse

pekt på at rapporten om den økonomiske situasjon i verden la for liten vekt på investeringenes betydning for verdenshandelen. Den australske representant ønsket også at de offentlige investeringer måtte komme bedre frem i de fremtidige rapporter. Dette ville få økt betydning etter hvert som regjeringene fant det mulig å redusere rustningsutgiftene og kunne anvende en større del av sine midler til investeringer. Australias representant støttet opprettelsen av Organisasjonen for handelspolitisk samarbeid, som han anså ville bli mer effektiv enn GATT.

Han konkluderte med at etter hans mening ville den beste politikk være å utvide verdenshandelen under ett, uten å legge for stor vekt på den interregionale handel mellom de tre «FN-regioner».

Fra Indias side ble det pekt på den store forskjell i inntekt pr. innbygger i de forskjellige deler av verden. Bare 18 % av verdens befolkning har bortimot \$ 1 000 pr. hode pr. år, mens 15 % har ca. \$ 300 og resten, som bor i de underutviklede områder, bare har noe over \$ 50 pr. hode pr. år. Dette skulle tilsi at Rådet burde konsentrere seg om en hurtig utbygging av de underutviklede land. En studie fra den Økonomiske Kommissjon for Asia og det Fjerne Østen (ECAFE) viste at for at produksjonen skulle stige med 2 % pr. år i ECAFE-landene, måtte de årlige investeringer utgjøre \$ 5 000 mill. pr. år, hvorav ca. \$ 3 000 mill. måtte komme utenfra.

Eksporten var økt mindre i de siste 10 år i Asia enn i hele verden under ett, nemlig med 50 %. Fra 1928 til 1952 var økningen 125 %. Den indiske representant støttet arbeidet med stabilisering av råvareprisene og ECE's tiltak for å fremme interregionale handelskonsultasjoner. Studiene i ECAFE om den diskriminerende fraktpolitikk i Asia måtte påskynnes, og fraktpolitikken lagt om for å fremme et maksimalt varebytte innen Asia og mellom Asia og den øvrige verden.

Representanten fra Amerikas Forente Stater fremhevet at FN og de tilknyttede organer er nye og levedyktige hjelpemidler til fremme av internasjonalt samarbeid. Den økonomiske utvikling i FN's levetid hadde stort sett vært gunstig. Han fremholdt at det beste De Forente Stater kunne gjøre for å fremme en fortsatt gunstig utvikling i verden var å holde en høy aktivitet innenlands.

Den amerikanske representant hevdet videre at De Forente Stater fortsatt ville delta i og støtte arbeidet i de internasjonale organisasjoner til fremme av internasjonal handel, bl. a. den planlagte Organisasjon for Handelspolitisk samarbeid (OTC), og IFC.

Fra britisk side ble det pekt på at regjeringene hadde lett for å betrakte de indre økonomiske problemer som viktigere enn de internasjonale. Regjeringenes internasjonale ansvar måtte imidlertid ikke glemmes, og man måtte prøve å få en praktisk løsning av problemene, noe som Rådets klare og saklige rapporter ga et godt grunnlag for.

Den britiske representant erklærte videre at det var all grunn til å tro at prisvariasjonene på råvarer ville bli holdt innenfor grenser som kunne aksepteres av alle, og tvilte på at interregionale handelskonsultasjoner ville ha noen større verdi. Den britiske delegasjon støttet opprettelsen av OTC og det arbeid som ble utført av den Internasjonale Bank (IBRD) og det Internasjonale Valutafond (IMF).

Den egyptiske representant erklærte at jo større økonomisk styrke et land har, desto større er dets ansvar når det gjelder verdensøkonomien som helhet. De mer utviklete land skulle, mente han, følge en mer liberal politikk når det gjaldt internasjonale investeringer og immigrasjon fra de underutviklede områder.

Den sovjetiske representant fremholdt at den kommunistiske og ikke-kommunistiske verden bør kunne leve side om side i fredelig samarbeid og pekte på nødvendigheten av å minske den internasjonale spenning. Han understreket betydningen av et storstilet internasjonalt samarbeid om utnyttning av atomenergien til fredelig formål.

Prisfluktuationene på råvarer fra de underutviklede områder burde elimineres gjennom internasjonalt samarbeid. Sovjet-Samveldet ville fremsette et resolusjonsforslag for Rådet som gikk ut på at medlemmene burde ratifisere Havana-Chartret. Bakgrunnen var bl. a. at en derved kunne bruke FN som forum for å komme til enighet om felles mål når det gjaldt å fremme den internasjonale handel. Den sovjetiske delegerte fremhevet at ECE burde få spille en større rolle i arbeidet for å fremme det økonomiske samarbeid mellom de euroéiske land, og støttet forslaget om interregionalt samarbeid.

En stor del av det sovjetiske innlegg konsentrerte seg om den senere økonomiske utvikling i Sovjet-Samveldet og Den Kinesiske Folkerepublikk.

Fra Venezuelas side ble det pekt på at tollreguleringer, som var nødvendige for å beskytte nyopprettet industri, ikke førte til mindre import, men bare til en annen sammensetning. Venezuela støttet forslaget om interregionale handelskonsultasjoner og bestrebelsene for en ekspansjon av verdenshandelen.

Den jugoslaviske representant erklærte at den gunstige økonomiske utvikling i Europa delvis kunne tilskrives bedre samarbeid, delvis større grad av koordinering av landenes nasjonale politikk.

Han pekte på at det fortsatt var stor forskjell mellom landenes produksjonsnivå og understreket nødvendigheten av å utbygge verdens produksjonsapparat, særlig i de underutviklede områder. Forente anstrengelser måtte til for å fremme den internasjonale finansiering, bl. a. gjennom nye organer som IFC og SUNFED, som kunne få økt betydning etter hvert som rustningsutgiftene ble redusert. Jugoslavia håpet at de tiltak som ble satt i verk i ECE for å fremme utviklingen i Syd-Europa, ville føre til større samarbeid mellom disse land og til utvidet handel, produksjon og interregional finansiering.

Tyrkiets representant fremhevet ønskeligheten av en mer korrekt tilpassing av verdenshandelen, samt større overføringer av kapital og en liberalisering av handelen, særlig av handelen med matvarer.

I en kort oppsummering av debatten bemerket generalsekretæren at det for fremtiden burde bli lagt mer vekt på diskusjonen av de metoder som kan bidra til å løse verdens økonomiske problemer. Han antydte at i den nåværende situasjon ville en kunne oppnå størst fremgang ved å søke løsninger på en regional basis, selvsagt under forutsetning av at dette ikke ville skade utviklingen i verden som helhet. Han understreket betydningen av å finne midler til å øke kapitaloverføringene til de underutviklede land og delte håpet om at rustningene i verden kunne reduseres.

Han kommenterte deretter forskjellige innvendinger til rapportene fra sekretariatet og fremhevet sammenhengen mellom på den ene siden økonomisk fremgang og økte kapitaloverføringer, og på den annen side opphevelse av restriksjoner på handelen. I denne forbindelse pekte han på at det syntes å være en slags tyngdelov som trakk i retning av økt proteksjonisme, en tendens som stadig og bevisst måtte motarbeides. Generalsekretæren understreket også sterkt betydningen av en balansert økonomisk fremgang.

De fortsatte drøftelser i økonomikomiteén dreiet seg om virkemidler og tiltak for å fremme ekspansjonen av verdenshandelen. Foruten en mer generell debatt om disse spørsmål drøftet komiteén spesielt det organiserte samarbeid og spørsmålet om interregionale handelskonsultasjoner.

I debatten om tiltakene for å fremme verdenshandelen ble det fremlagt

et felles britisk-tyrkisk resolusjonsutkast som blant annet oppfordret medlemslandene til å fortsette bestrebelsene på å redusere restriksjoner som opprettholdes på grunn av betalingsbalansevansker. Videre inneholdt det en oppfordring om å følge en indre økonomisk politikk som vil stimulere en utvidelse av handelen. Endelig henledet resolusjonsutkastet oppmerksomheten på fordelene ved større deltakelse i internasjonale utstillinger og varemesser, standardisering av varer og kontraktsbetingelser etc.

Fra sovjetisk side ble fremlagt et forslag til resolusjon med anbefaling til medlemslandene om snarest mulig å redusere hindringene for verdenshandelen, herunder avskaffe diskriminerende eksportrestriksjoner.

Endelig ble det fra egyptisk side fremlagt et forslag til resolusjon som gikk ut på at medlemslandene bør avstå fra å føre en handelspolitikk som er skadelig for land hvis eksport er begrenset til noen få råvarer. Det var særlig problemene i forbindelse med avsetningen av landbruksvarer fra overskuddslagrene som dette forslag tok sikte på.

Det britisk/tyrkiske resolusjonsutkastet ble godt mottatt selv om det etter manges mening var noe snevert i sin utforming. Således ønsket enkelte av de underutviklede land å få frem sin spesielle stilling når det gjaldt frigjøringen av handelen. Det egyptiske forslag ble støttet fra de fleste hold, og under drøftelsene ble det også gitt uttrykk for at det burde være mulig å innarbeide så vel det egyptiske forslag som det sovjetiske i det britisk/tyrkiske utkast. På dette grunnlag ble de tre resolusjonsutkast henvist til en arbeidsgruppe som etter noen tids diskusjon la frem et resolusjonsutkast som senere ble vedtatt enstemmig i økonomikomiteén og i Rådet.

Resolusjonen i sin endelige form understreker innledningsvis at Rådet hilser med glede de bestrebelsene som gjøres for å bidra til internasjonal avspenning ved blant annet å finne muligheter for gradvis opphevelse av hindringer for den internasjonale handel. Videre pekes det på at såvel underutviklede som mer utviklede land vil ha fordeler av en fortsatt ekspansjon av verdenshandelen, at en fortsatt ekspansjon er avhengig av samarbeid over landegrensene og at en ytterligere utbygging av de økonomiske forbindelser landene imellom vil fremme sysselsettingen, produksjonen, levestandarden og den mellomfolkelige forståelse. Resolusjonen går videre med å konstatere at det ennå er hindringer av forskjellig slag, men at det er gjort og fortsatt bør gjøres betydelige bestrebelsene blant annet innenfor de internasjonale organi-

sasjoner for å oppheve restriksjonene og stimulere utvidelse av handelen på flersidig basis. Dessuten nevnes at de regionale økonomiske kommisjoner allerede har nedlagt betydelig arbeid på dette felt, og at den handelspolitikk og økonomiske politikk som føres av de enkelte land kan ha betydelige virkninger på andre lands økonomi. Etter å ha fremhevet at økt kapitalbevegelse kan bidra til en hurtigere utvikling av underutviklede land og derved til en ekspansjon av verdenshandelen, henstiller resolusjonen i sin operative del til medlemslandene å fortsette sine bestrebelsene for å stimulere ekspansjonen av verdenshandelen og særlig støtte opp om de allerede etablerte internasjonale organisasjoner som arbeider for dette formål. Som i det opprinnelige britisk/tyrkiske utkastet henstilles det til medlemslandene å søke opphevet de restriksjonene på vare- og tjenestebytting som opprettholdes av betalingsbalansegrunner så snart deres økonomiske situasjon tillater det. Fra det egyptiske utkast er inn tatt en anmodning til medlemslandene om i sin handelspolitikk å ta hensyn til mulige skadevirkninger for andre lands økonomi, og da i særdeleshet for de land som i sin handel er avhengig av eksport av forholdsvis få varer. Regjeringene blir videre oppfordret til å føre en indre økonomisk politikk som stimulerer et høyt produksjons-, sysselsettings- og investeringsnivå og derved bidrar til en ekspansjon av verdenshandelen. Endelig pekes det på de fordeler bedre voldgiftsordninger, større deltakelse i varemesser og standardisering kan medføre. Resolusjonen slutter med at Rådet vedtar å ta spørsmålet om en ekspansjon av verdenshandelen opp igjen på sin 22. sesjon.

I norske innlegg under drøftelsene ble uttalt at selv om det fra et økonomisk synspunkt skulle være store muligheter for å øke verdenshandelen, blant annet handelen øst/vest, var det nødvendig å gå skrittvis frem i avviklingen av handelsrestriksjonene. Det var blant annet blitt bekreftet av erfaringene fra OEEC-samarbeidet. Det ble også understreket at den fremgang som hadde funnet sted de siste år, var oppmuntrende. Fra norsk side støttet man anbefalingen i resolusjonen om å henstille til regjeringene å føre en indre økonomisk politikk som fremmer et høyt produksjons-, sysselsettings- og investeringsnivå for derved å bidra til en ekspansjon av verdenshandelen, og tok avstand fra forslag som ble fremsatt om å stryke denne henstilling. Det ble i denne forbindelse understreket at en liberalisering av handelen ikke alltid automatisk fører til økt eksport og import. Det er også viktig at etterspørselen

er tilstrekkelig høy. Fra norsk side ble også uttalt at man fortolket begrepet handel (trade) slik det ble brukt i resolusjonen til å omfatte både varer og tjenester. Det ble i denne forbindelse vist til størrelsesordenen av Norges skipsfartsinntekter og til at restriksjoner og diskriminering i internasjonal skipsfart kunne ha betydelige konsekvenser for et lands valutainntekter.

Før avstemningen i Rådet uttalte den sovjetiske delegerte at han forsto at første avsnitt i resolusjonens innledning refererte seg til den nylig avsluttede 4-maktskonferanse i Genève og til de direktiver som denne konferanse hadde gitt til utenriksministrene for de 4 stormakter. Den sovjetiske delegasjon ville stemme for resolusjonsforslaget siden hensikten med resolusjonen var å styrke internasjonalt samarbeid ved å fjerne hindringer for den internasjonale handel.

Debatten om det organiserte samarbeid for å fremme verdenshandelen var foranlediget av et sovjetisk resolusjonsutkast som henstillet til medlemslandene å ta skritt til å ratifisere Havana-Charteret og opprette Den Internasjonale Handelsorganisasjon (ITO) som der var forutsatt.

Bortsett fra Tsjekkoslovakia gikk de fleste land imot det sovjetiske resolusjonsforslag. Det ble hevdet at mange av de idéer som lå til grunn for Havana-Charteret nå ikke lenger var aktuelle. Havana-Charteret var aldri trådt i kraft og en del land hadde i stedet funnet det mer hensiktsmessig å utveksle tollkonsesjoner og ha sine handelsforbindelser delvis regulert gjennom Generalavtalen for tolltariffer og handel (GATT), som oppstiller gjensidig forpliktende regler for den internasjonale handel. Mange av de kontraherende parter i GATT hadde etter hvert funnet ut at GATT's forpliktelser overfor de enkelte medlemmene og de fordeler landene hadde av avtalen, ikke alltid svarte til hverandre og avtalen var derfor blitt revurdert i begynnelsen av 1955. Den representerte det beste som kunne oppnås på dette område under de nåværende omstendigheter, og det ville ikke tjene noen hensikt å ignorere hva som var hendt de siste åtte år ved å forsøke å gjenopplive Havana-Charteret.

Det ble imidlertid også pekt på det positive i Sovjet-Samveldets forslag og at det innebar en større villighet til internasjonalt samarbeid og til å påta seg gjensidige forpliktelser. Det ble på den annen side pointert, særlig fra Australias, De Forente Staters

og Storbritannias side, at det ikke ville være tilrådelig av ECOSOC å ta noe endelig standpunkt til en verdensomspennende FN-organisasjon for den internasjonale handel, før den nye internasjonale handelsorganisasjon, Organisasjonen for Handelspolitisk Samarbeid (OTC), var blitt opprettet og vært i virksomhet en tid.

Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia anførte til forsvar for resolusjons-utkastet at FN ikke hadde noe organ som direkte arbeidet med spørsmålene om å fremme den internasjonale handel. OTC kunne etter deres mening ikke erstatte et slikt organ, idet denne for det første bare ville ha begrenset medlemskap og for det annet bare tok seg av tollspørsmål, mens viktige problemer som økonomisk utvikling, internasjonal handel med råvarer og diskriminerende eksportrestriksjoner ikke kunne bli behandlet i dette organ.

Enkelte land, blant annet Argentina, kunne hverken støtte Havana-Charteret (ITO) eller GATT (OTC), idet begge hadde åpenbare mangler. Argentina foreslo opprettet organer innen FN som først og fremst skulle ta sikte på en ekspansjon av verdenshandelen og også tok hensyn til situasjonen i de underutviklede land.

Frankrike og Jugoslavia fremla deretter hvert sitt resolusjonsutkast, hvor det ble uttrykt ønske om at det ble utarbeidet en rapport om internasjonale organer og deres oppgaver når det gjaldt den internasjonale handel. Disse resolusjonsutkast tok sikte på å tre i stedet for det sovjetiske, og å gi uttrykk for velvilje overfor Sovjet-Samveldets villighet til internasjonalt samarbeid.

I den arbeidsgruppe som ble nedsatt gikk den norske delegasjon mot det sovjetiske resolusjonsutkast med den begrunnelse at den ikke anså det å være et praktisk forslag.

Etter en del drøftelser kom arbeidsgruppen frem til et kompromissforslag som anmodet generalsekretæren om å utarbeide en rapport om internasjonale samarbeidsorganer og -former for handelsspørsmål, og å sende rapporten til medlemslandenes regjeringer innen 30. april 1956. Den norske delegasjon som fant å kunne stemme for dette forslag for å oppnå enighet, gjorde oppmerksom på at den egentlig var lite stemt for å pålegge sekretariatet nye byrder av den karakter som resolusjonsutkastet innebar.

Etter at det var oppnådd enighet om teksten, foreslo den sovjetiske delegasjon helt uventet på det siste møte i arbeidsgruppen en ny paragraf. Denne gikk ut på at Rådet under sin 22. samling skulle ta opp spørsmålet om å etablere et nytt organ (inter-

national machinery) for handelsspørsmål med adgang for alle medlemsland til å delta. Forslaget ble nedstemt i arbeidsgruppen blant annet ut fra den betraktning at et slikt vedtak kunne få uheldige følger for ratifikasjonen av avtalen om å opprette OTC. Den norske delegasjon fulgte flertallet i arbeidsgruppen. Etter at forslaget var nedstemt, uttalte den sovjetiske delegasjon at den ville bringe spørsmålet opp igjen i økonomikomiteén.

Før komitéen gikk til avstemning over resolusjonsutkastet, ble det votert over det sovjet-russiske endringsforslag, som gikk ut på å tilføye en ny paragraf i den operative del av resolusjonsutkastet. Forslaget ble forkastet med stemmetallet 12—2—4. Den norske delegasjon stemte med flertallet. Etter dette la den sovjetrussiske delegasjon frem to nye endringsforslag som var mindre vidtgående. Også disse ble nedstemt i komitéen, bl. a. med den grunnelse at man fant det lite tiltalende at det ble foreslått endringer på et så sent stadium av drøftelsene og etter at den sovjetrussiske delegasjon hadde godtatt teksten i resolusjonsutkastet. Resolusjonsutkastet ble deretter vedtatt av komitéen med stemmetallet 15—0—2, (Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia). Ecuadors representant var fraværende.

Under plenumsbehandlingen fremsatte den sovjetiske delegasjon 2 endringsforslag som stort sett tilsvarte det forslag den sovjetiske delegasjon hadde fremsatt i arbeidsgruppen og i økonomikomiteén. I betraktning av den uklarhet som hersket med hensyn til rekkevidden av endringsforslagene, foreslo den indiske delegasjon å utsette behandlingen av hele resolusjonsutkastet til annen del av Rådets 20. samling. Dette forslag ble vedtatt med stemmetallet 14—0—3.

Under annen del av samlingen behandlet Rådet de sovjetiske endringsforslag. Fra britisk-amerikansk side ble det pekt på at vedtagelsen av det første sovjetiske endringsforslag om tilføyelse av ordene «åpent for alle medlemmer av FN» ville skape det inntrykk at de eksisterende organer ikke sto åpne for alle FN-medlemmer, hvilket ikke var i samsvar med virkeligheten. Det var også helt uklart hva Sovjet-Samveldet egentlig ønsket å gi uttrykk for. Av den tidligere debatt måtte man få det inntrykk at Sovjet-Samveldet ønsket opphevelse av GATT og gjenopplivelse av Havana Charteret. Dette var imidlertid å skru utviklingen tilbake. Det annet endringsforslag som ville uttale at generalsekretærens rapport skulle utarbeides «med sikte på behandling på Rådets 22. samling hvis regjeringene ønsket det», var i beste

fall overflødig da det var helt på det rene at rapporten kunne drøftes i forbindelse med de øvrige problemer vedrørende verdenshandelen som under enhver omstendighet ville komme til behandling under punkt 2 på 22. samlings dagsorden. Det var imidlertid ikke ønskelig å binde Rådet på forhånd i sin handlefrihet i den utstrekning som det sovjetiske forslag ville gjøre.

Enkelte delegasjoner mente at det ikke kunne skade å vedta de sovjetiske endringsforslag som egentlig ikke gikk ut på annet enn å gjøre en selvsagt ting enda klarere, iallfall var dette den eneste virkning av det første endringsforslag.

Det ble endel debatt om den tidsfrist som var satt for generalsekretærens rapport om internasjonale samarbeidsorganer og former for behandling av handelsspørsmål, nemlig 30. april 1956. Generalsekretærens representant pekte på at tidsfristen var blitt satt på et tidspunkt da forutsetningen var at resolusjonen skulle vedtas på sommersamlingen. Det var tvilsomt om tidsfristen nå kunne overholdes, men rapporten ville iallfall kunne foreligge tidnok for behandling på 22. samling, forutsatt at rapporten bare skulle gjelde multilaterale organer og at den bare skulle gi faktiske opplysninger, ikke en analyse av problemene. Men utarbeidelsen av rapporten ville medføre endel reiseutgifter til konsultasjoner med angjeldende organer istedenfor brevveksling som tok for lang tid. Uten slike konsultasjoner ville han ikke kunne garantere rapportens kvalitet i betraktning av den korte tid som sto til rådighet. For å lette presset på Sekretariatet foreslo den britiske representant at fristen skulle settes til 30. april 1956 «eller så snart deretter som mulig». Dette ble vedtatt med stemmetallet 14—0—4 mens de to sovjetiske endringsforslag ble nedstemt med henholdsvis stemmetallene 11—4—3 og 11—4—2. De som stemte for var i første tilfelle Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia, India og Jugoslavia, mens Pakistan sammen med Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia og Jugoslavia stemte for det annet endringsforslag. Norge stemte mot begge. Komitéinnstillingen med det britiske tillegg ble deretter vedtatt enstemmig.

Debatten om interregionale handelskonsultasjoner fant sted på grunnlag av et resolusjonsutkast fra India, Jugoslavia og Tsjekkoslovakia og et fra de fire latinamerikanske land. Det første utkast foreslo å be generalsekretæren, i samarbeid med de regionale økonomiske kom-

misjoner, å ta skritt for å kalle inn til ekspertkonsultasjoner for drøftelse av handelen mellom de tre regionale områder som dekkes av de tre kommisjoner. Det latinamerikanske forslag var litt mindre kategorisk og inneholdt i realiteten bare et forslag om å godkjenne at de regionale kommisjoner holder slike ekspertkonsultasjoner.

Under økonomikomiteéns behandling av dette spørsmål uttalte de fleste land sin sympati for idéen om interregionale handelskonsultasjoner. Det ble vist til de gunstige resultater som var oppnådd gjennom drøftelsene mellom eksperter fra Øst-Europa på den ene siden og Vest-Europa på den andre. Slike drøftelser kunne blant annet både spare tid og penger, idet ekspertene på forholdsvis kort tid kunne få et overblikk både over de løpende og de fremtidige handelsmuligheter i et stort område. Små land som ikke hadde råd eller anledning til å ha et bredt anlagt apparat for handelsdrøftelser, kunne dra spesiell nytte av slike metoder og landene kunne i tide bli klar over de strukturelle endringer i verdensøkonomien, som den økonomiske ekspansjon førte med seg, og dermed unngå skadelige tilbakevirkninger på verdenshandelen.

Det ble fra Sovjet-Samveldets side hevdet at Rådet allerede på dets attende samling hadde utsatt spørsmålet om interregionalt samarbeid for at man i mellomtiden nærmere skulle få utredet problemet om de forhold som begrenset den internasjonale handel, samt de problemer som var forbundet med å fremme handelen innenfor og mellom forskjellige geografiske og valutamessige områder. Det forelå nå materiale som belyste disse spørsmål bl. a. i rapporten om de økonomiske forhold i verden og i generalsekretærens rapport om interregionalt handels-samarbeid og de resolusjoner som de regionale økonomiske kommisjoner hadde vedtatt vedrørende interregionale handelskonsultasjoner.

En gruppe land bl. a. Storbritannia, Australia, Amerikas Forente Stater og Tyrkia var mer eller mindre mot selve idéen om å organisere interregionale handelskonsultasjoner. Det ble fra disse lands side bl. a. hevdet at erfaringene fra drøftelsene om Øst/Vest-handelen ikke uten videre kunne overføres til drøftelser mellom ECE, den Økonomiske Kommissjon for Asia og det Fjerne Østen (ECAFE) og den Økonomiske Kommissjon for Latin Amerika (ECLA). Gjennom handelskonsultasjonene mellom øst og vest-Europa ble det etablert kontakter mellom statshandelen på den ene siden og handelen gjennom private forretningsdrivende på den

andre. Handelen i medlemslandene i ECAFE og ECLA foregikk stort sett gjennom private forretningsdrivende. Videre ble det hevdet at det allerede var eller ville bli etablert internasjonale institusjoner som f. eks. Det internasjonale valutafond (IMF) og (OTC) som nettopp hadde til oppgave å ta seg av slike spørsmål som det var meningen å ta opp i de interregionale konsultasjoner. Hele 80 % av verdenshandelen fant sted mellom de kontraherende parter i GATT.

Det ble også pekt på at hverken ECAFE eller ECLA uten forbehold hadde stilt seg positive til idéen om interregionale konsultasjoner, samtidig som det syntes nokså uklart hva man hadde tenkt å oppnå gjennom disse konsultasjoner, når møtene skulle finne sted, hvem som skulle delta osv. Det ble uttrykt frykt for at konsultasjonene ville kunne få preg av en verdenskonferanse om handels-spørsmål med et veldig apparat og uten at en kunne være sikker på at resultatene svarte til de økonomiske offer slike konferanser ville føre til. Det ble også pekt på at de økonomiske sider av saken ikke var ofret tilstrekkelig oppmerksomhet, og at generalsekretæren uttrykkelig hadde understreket nødvendigheten av ikke å øke antallet av internasjonale organisasjoner eller volumet av dokumenter.

Frankrike, delvis med støtte av Nederland, stilte seg sympatisk til tanken om interregionale handelskonsultasjoner, men ba om at det måtte gjøres grundigere forberedelser før man satte i gang med et slikt nytt foretagende. Den franske delegasjon ville ikke stille seg i veien for slike metoder, selv om det for deres lands vedkommende i praksis ikke ville bety meget da det allerede på forhånd hadde et velutbygget handelsapparat.

I arbeidsgruppen som ble nedsatt var det et tydelig flertall som støttet tendensen om interregionale konsultasjoner. Den australske, den britiske og den amerikanske delegasjon som var de sterkeste motstandere gikk derfor inn for å få formulert resolusjonsutkastet slik at også de kunne stemme for det. Resultatet ble et resolusjonsutkast som gir de regionale økonomiske kommisjoner fullmakt til å avgjøre om interregionale konsultasjoner skal holdes, og som pålegger generalsekretæren å organisere disse dersom de regionale kommisjoner uttaler seg positivt for slike konsultasjoner. Spesielt den britiske delegasjon var bekymret over de administrative og finansielle konsekvenser av et slikt vedtak, og det lyktes også britene å få med et forslag om at generalsekretæren skal legge frem for Rådet tilrådninger om administrative

og finansielle tiltak, dersom han anser det for nødvendig. Dermed regnet de delegasjoner som var minst stemt for interregionale konsultasjoner, at saken i alle tilfelle måtte komme opp i Rådet igjen på en senere samling.

Det endelige resolusjonsutkast var opprinnelig blitt godtatt av alle delegasjoner i arbeidsgruppen, bortsett fra den australske som ønsket å innhente ny instruks. I siste instans la imidlertid også her den sovjetiske delegasjon frem et endringsforslag som i realiteten gikk ut på at også Den Kinesiske Folkerepublikk skulle inviteres til å delta i konsultasjonene. Forslaget fikk uforbeholden støtte av India, Jugoslavia og Tsjekkoslovakia, mens særlig Storbritannia og De Forente Stater gikk kraftig imot forslaget. Resultatet ble at arbeidsgruppen besluttet å oversende resolusjonsutkastet og det sovjetiske endringsforslag til økonomikomiteén uten at det var oppnådd enighet i arbeidsgruppen.

Den sovjetiske representant uttalte imidlertid i komitéen at han ikke ville forlange noen avstemning over sitt endringsforslag. Når han ville stemme for resolusjonsforslaget slik det sto, var det imidlertid ut fra den fortolkning at Den Kinesiske Folkerepublikk ville bli invitert til å delta i eventuelle interregionale konsultasjoner. Den indiske og tsjekkoslovakiske delegerte støttet dette synspunkt. Den jugoslaviske representant uttalte at han støttet det russiske endringsforslag i arbeidsgruppen fordi også land utenom De Forente Nasjoner burde få være med. Den amerikanske representant gjorde det imidlertid helt klart at den sovjet-russiske fortolkning var i strid med resolusjonsutkastet.

Resolusjonsutkastet ble vedtatt i økonomikomiteén med stemmetallet 17—0—1 (Australia) og i plenum med stemmetallet 16—0—1 (Australia).

Etter avstemningen uttalte den sovjetiske delegerte, med støtte av tsjekkerne, at det var av avgjørende betydning at representanter fra Folkerepublikken China skulle få anledning til å delta i konsultasjonene når disse fant sted.

Det ble også avgitt korte stemmeforklaringer av Storbritannia, De Forente Stater, Australia og China. Den britiske delegerte gikk ut fra at generalsekretæren ikke bare ville holde Rådet underrettet om sakens gang, men også ta saken opp til drøftelse i Rådet dersom det oppsto administrative eller finansielle problemer.

b. Full sysselsetting.

Rapporten fra generalsekretæren om medlemslandenes svar på spørreskjemaene om

full sysselsetting og betalingsbalanse førte ikke til noen diskusjon i økonomikomiteén. Det ble heller ikke fremlagt noe resolusjonsforslag vedrørende dette punkt. Den franske representant uttalte at når det ikke var blitt noen debatt om dette spørsmål under Rådets tyvende samling, måtte man ikke fortolke dette derhen at medlemmene ikke var interessert i problemet, men at kanppheten på tid gjorde det nødvendig å innskrenke debatten mest mulig. En rekke representanter hadde for øvrig vært inne på sysselsettingsproblemer i sine generelle innlegg i plenum.

Formannen foreslo at komitéen skulle slutte seg til den franske representants bemerkninger i forståelse av at sekretariatet fortsatt ville arbeide med problemet om full sysselsetting. Dette ble vedtatt.

c. Årsrapport fra den Økonomiske Kommissjon for Europa (ECE), den Økonomiske Kommissjon for Asia og det Fjerne Østen (ECAFE) og den Økonomiske Kommissjon for Latin-Amerika (ECLA).

Rådets behandling av årsrapporten fra de tre økonomiske kommisjoner ble innledet av generalsekretær Hammarskjöld, som i et kort innlegg pekte på den viktige funksjon de regionale kommisjoner hadde. Hammarskjöld omtalte den fremgang kommisjonene hadde vist og understreket at det ikke lå noen motsigelse i at FN tok opp økonomiske problemer på regional basis. I denne forbindelse henviste generalsekretæren til det norske innlegg i Rådet under den alminnelige debatt om den økonomiske situasjon i verden.

Etter generalsekretæren fikk eksekutivsekretærene for de tre regionale kommisjonene ordet. Eksekutivsekretæren for ECE, Myrdal, understreket den økende interesse i de østeuropéiske land for ECE's arbeid. Han rekapitulerte også det som var skjedd i ECE siden kommisjonens 10. sesjon i mars og uttalte at en ytterligere avspenning i den politiske situasjon ville gjøre det mulig for ECE å påta seg nye oppgaver.

Eksekutivsekretæren for ECAFE, Lokathan, uttalte stor tiltro til det regionale samarbeid i Asia og det Fjerne Østen. Eksekutivsekretæren for ECLA, Prebisch, pekte bl. a. på den nytte de latin-amerikanske land hadde av det arbeid som ble utført av eksperter fra høyt industrialiserte land. Således hadde européiske eksperter bidratt meget til å fremme stålindustrien i Syd-Amerika.

Den følgende debatt ble relativt kort. Flere delegasjoner hadde allerede i sine hoved-

innlegg tidligere i debatten kommentert arbeidet til de regionale kommisjoner, og det fremkom ikke i den avsluttende debatt vesentlig nye ting.

Debatten sluttet med at Rådet vedtok enstemmig å ta til etterretning rapportene fra de tre regionale økonomiske kommisjoner.

d. Medlemskap i de regionale økonomiske kommisjoner.

Under debatten i plenum om årsrapportene fra de regionale økonomiske kommisjoner besluttet Rådet enstemmig å utsette behandlingen av spørsmålet om medlemskap i disse kommisjoner inntil Rådet skulle behandle rapporten fra økonomikomiteén om komitéens behandling av den økonomiske situasjon i verden.

Da saken kom opp, forelå 3 resolusjonsforslag. Et forslag fremsatt av Sovjet-Samveldet gikk ut på å gi Albania, Bulgaria, Ungarn og Romania medlemskap i ECE. Et annet forslag, fremsatt i fellesskap av Domingorepublikken, Ecuador, Venezuela og Argentina, gikk ut på å innby Spania til å delta i ECLA's møter. Et tredje forslag, som var fremsatt av Domingorepublikken og Ecuador, gikk ut på å gi Spania medlemskap i ECE.

Den britiske representant foreslo at behandlingen av disse spørsmål måtte bli utsatt til annen del av Rådets 20. samling. Han uttalte at denne sak var meget kontraversiell, og at han var redd for at en drøftelse ville kunne skape unødig bitterhet, noe man muligens ville kunne unngå ved å utsette behandlingen. Han mente at det var stor mulighet for at den internasjonale atmosfære ville være bedre i desember når Rådet igjen trådte sammen og henviste til at utenriksministrene fra Amerikas Forente Stater, Frankrike, Sovjet-Samveldet og Storbritannia blant annet var blitt anmodet om å overveie hvilken rolle ECE kunne spille når det gjaldt å forbedre kontakten mellom øst og vest.

Den britiske representant mente at det ville være klokt å avvente eventuelle resultater av disse overveielser før Rådet tok noen beslutning med hensyn til medlemskaps-spørsmålet i ECE. Han minnet om at de 4 østblokkstater allerede var konsultative medlemmer i ECE og deltok i alle kommisjonens komitéer — og at neste forsamling i ECE først ville finne sted våren 1956 — altså lenge etter at Rådet ville ha behandlet medlemskaps-spørsmålet.

Utsettelsesforslaget gjaldt imidlertid ikke spørsmålet om medlemskap i ECLA.

Den britiske representant erklærte at hvis

Rådet gikk med på å utsette behandlingen av spørsmålet om ECE til annen del av 20. samling, ville den britiske delegasjon ikke søke å få behandlingen av dette spørsmål utsatt ytterligere. Representanten for Domingorepublikken motsatte seg at saken ble utsatt, mens den sovjetiske representant støttet det britiske forslag. Men han fremsatte samtidig forslag om at Rådet også måtte utsette spørsmålet om medlemskap i ECLA.

Etter en prosedyredebat vedrørende hvilket av de to fremsatte forslag som det skulle stemmes over først, ble det besluttet at det britiske forslag hadde prioritet. Dette forslag ble vedtatt med stemmetallet 12—1—5. Domingorepublikken stemte mot. Norge avholdt seg fra å stemme. Det sovjetiske forslag om også å utsette behandlingen av spørsmålet om medlemskap i ECLA, ble forkastet med stemmetallet 4—11—3. Norge avholdt seg igjen fra å stemme.

Den norske representant, ambassadør Engen, uttalte i en stemmeforklaring at Norge var for at alle suverene stater i Europa som ønsket medlemskap i ECE, skulle bli opptatt som medlemmer, slik at alle européiske land kunne delta fullt ut i kommisjonens arbeid. Hvis resolusjonsforslagene var blitt satt til avstemning, ville den norske delegasjon stemt for at de 5 land skulle få fullt medlemskap i ECE.

Forslaget om å innby Spania til å delta i ECLA's møter ble vedtatt med stemmetallet 14—0—4. Norge stemte for dette resolusjonsforslaget.

Under annen del av 20. samling bortfalt grunnlaget for Rådets videre behandling av saken idet de fem land automatisk var blitt medlemmer av ECE i og med Generalforsamlingens vedtak om at disse land, sammen med 11 andre, ble opptatt som medlemmer av De Forente Nasjoner. Derved ble landene automatisk medlemmer av ECE.

Kort før medlemskaps-spørsmålet var avgjort i Generalforsamlingen la imidlertid Frankrike, Storbritannia og De Forente Stater i fellesskap frem et forslag om å gi adgang for den Tyske Forbundsrepublikk til å bli medlem av ECE. Forslaget ble formulert etter mønster av lignende tidligere forslag om medlemskap i ECE for land som ikke er medlemmer av De Forente Nasjoner.

Da Rådet tok saken opp til behandling ble forslaget kort presentert av den britiske representant. Tsjekkosloviens representant foreslo straks forslaget endret slik at den Tyske Demokratiske Republikk ville bli gitt adgang til å bli medlem av ECE på samme vilkår som den Tyske

Forbundsrepublikk. Disse endringsforslag ble støttet av Sovjet-Samveldets representant som bare ville stemme for den Tyske Forbundsrepublikks medlemskap i ECE hvis den Tyske Demokratiske Republik samtidig fikk adgang til kommisjonen. Han karakteriserte tremaktsforslaget som et uttrykk for diskriminering og favorisering. Jugoslavia's representant fant av praktiske og prinsipielle grunner å måtte stemme for endringsforslagene, men stilte ikke vedtakelsen av disse som vilkår for en positiv stemme for hovedforslaget. Om tremaktsforslaget uttalte han at det ga sin velsignelse til Tysklands fortsatte deling. I den anledning fant amerikanske representant det nødvendig å understreke at De Forente Staters politikk fortsatt var å arbeide for en forening av Tyskland, men i mangel av en løsning på gjenforeningsproblemet måtte man la den Tyske Forbundsrepublikk få adgang til å bli medlem i ECE. Den Tyske Forbundsrepublikk var anerkjent av 62 land hvoriblant såvidt han visste alle ECOSOC's medlemmer befant seg. Han henviste til at alle alminnelig anerkjente stater i de respektive områder var medlem av ECLA og ECAFE. Når det gjaldt den Tyske Demokratiske Republikk var forholdet et ganske annet, idet anerkjennelse bare forelå fra et ubetydelig antall stater. Den Tyske Demokratiske Republikk var imidlertid ikke helt avskåret fra deltakelse i arbeidet i ECE's underorganer, og som kjent kunne de østtyske myndigheter gjøre sine synspunkter kjent gjennom okkupasjonsmakten like overfor ECE selv.

De tsjekkoslaviske endringsforslag ble nedstemt med 13 mot 5 stemmer. De som stemte for forslaget var Egypt, India, Jugoslavia, Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia. Tremaktsforslaget ble så vedtatt med 16 mot 2 stemmer, (Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia).

2. Rapporten fra den økonomiske kommisjon for Latin-Amerika.

Grunnen til at behandlingen av rapporten ble foretatt allerede under annen del av 20. samling, var særlig at kommisjonen hadde vedtatt et arbeidsprogram som krevet Radets godkjenning før det kunne settes i verk. De fleste representanter uttalte at kommisjonen nå var kommet inn på den rette vei i sitt arbeid og hadde funnet den rette balanse mellom rent studiearbeid og aktiv bistand til regjeringenes arbeid med å høyne levestandarden. Den amerikanske representant erklærte at han til tross for at han var fullt klar over viktigheten av kommisjonens arbeid, ikke kunne støtte en anmodning

i siste øyeblikk om flere penger til kommisjonens arbeid. Den fikk holde seg innenfor rammen av det foreliggende budsjett. Denne bemerkning var foranlediget av kommisjonens anmodning om en mindre tilleggsbevilgning for 1955 og en økning av det opprinnelige budsjettforslag for 1956. Før debattens avslutning kunne undersekretæren for økonomiske og sosiale saker opplyse at tilleggsbevilgningene ikke var blitt godkjent av Generalforsamlingens femte komité som kort før hadde hatt spørsmålet til behandling. Da budsjettet ikke kunne absorbere tilleggsutgiftene, måtte kommisjonens arbeidsprogram innskrenkes tilsvarende.

Det ble endel debatt om denne opplysning hadde noen innvirkning på Rådets adgang til å vedta kommisjonens forslag om den innbyrdes prioritet mellom de forskjellige enkelttiltak. Det ble imidlertid oppnådd enighet om at det ikke skulle være noe til hinder for å vedta forslaget idet kommisjonen selv var på det rene med at en omvurdering måtte foretas om midlene ikke strakk til. Resolusjonsforslaget henviste nemlig til rapporten som inneholdt et avsnitt om denne forutsetning.

Resultatet ble at Rådet 7. desember uten formell avstemning vedtok kommisjonens utkast til resolusjon som gikk ut på å godta den prioritetsliste som kommisjonen hadde satt opp for de enkelte tiltak.

3. Internasjonale råvareproblemer.

Under dette punkt på dagsordenen forelå den første rapport fra Kommisjonen for Internasjonal Varehandel (CICT). Den første rapport fra kommisjonen var vesentlig viet en drøftelse av mandatet og forslag til forretningsorden og fremtidige arbeidsoppgaver. Kommisjonen foreslo bl. a. å holde halvårige møter, og å forestå utgivelsen av en del publikasjoner og informasjonsstoff om utviklingen på råvaremarkedene. Endelig foreslo kommisjonen at den i den første tiden fremover vesentlig skulle legge vekt på å kartlegge svingningene hittil i råvareprisene og i omfanget av handelen med råvarer, så vel på kort som på litt lengre sikt. Ved det materiale som den da ville få til disposisjon, ville den få et grunnlag for sitt fremtidige arbeid med råvareproblemene.

På den foreløpige dagsorden var også oppført spørsmålet om den fremtidige status til den Rådgivende Komité for Internasjonale Råvareavtaler (ICCA). Det var forutsetningen at Rådet herunder skulle ta standpunkt til hvorvidt denne komité fortsatt skulle opprettholdes og i tilfelle med hvilke arbeidsoppgaver. Videre skulle Rådet i henhold til

den foreløpige dagsorden drøfte forholdet mellom kommisjonens virksomhet og det arbeid som pågår innenfor GATT om råvareproblemene. Da Rådet under vedtakelsen av dagsordenen besluttet å utsette disse to spørsmål til en senere samling, ble drøftelsen av råvareproblemene meget kortfattet.

Alt tidlig under drøftelsene i økonomikomiteén fremla India et resolusjonsutkast som gikk ut på ta rapporten til etterretning og å godkjenne den foreslåtte forretningsorden og kommisjonens foreløpige arbeidsprogram. Dette utkast ble med enkelte mindre endringer vedtatt med stemmetallet 15—0—1 (Amerikas Forente Stater). Argentina og Pakistan var fraværende. Som forklaring på sin stemmegivning uttalte den amerikanske representant at De Forente Stater fortsatt var meget skeptisk når det gjaldt nytten av kommisjonen og muligheten for gjennom dens virksomhet å kunne stabilisere handelen med råvarer. De Forente Stater kunne derfor fortsatt ikke delta i kommisjonen. De ville imidlertid sende en uoffisiell observatør til møtene og var villige til å bidra med opplysninger og også på andre måter hjelpe kommisjonen i dens arbeid. Resolusjonen ble vedtatt i Rådet med stemmetallet 17—0—1 (Amerikas Forente Stater).

Under sakens behandling i økonomikomiteén ble rapporten introdusert av direktør Carlson fra sekretariatet. Carlson pekte bl. a. på at det i den senere tid hadde vært en ganske stor grad av stabilitet i råvareprisene. Han kom videre inn på forholdet til andre FN-organer og fremhevet særlig det gode samarbeid med De Forente Nasjoners Ernærings- og Landbruksorganisasjon (FAO).

Under debatten fremholdt flere land den store betydning som studiene av pris- og volumsvingningene på råvaremarkedene hadde for de underutviklede land. Den økonomiske utvikling i disse land var ofte sterkt avhengig av eksporten av enkelte varer slik at deres økonomi var meget sårbar overfor svingninger på råvaremarkedene. Fra bl. a. sovjetisk og tsjekkosllovakisk side ble det fremhevet at kommisjonen også burde analysere årsakene til prissvingningene på råvarer og sammenhengen mellom prisutviklingen for råvarer og for ferdigvarer. Den tsjekkosllovakiske representant mente også at kommisjonen burde ta hensyn til slike faktorer som virkningen på råvareprisene av overskuddslagrene av jordbruksprodukter, kvantitative restriksjoner på den innenlandske produksjon, eksport og import av råvarer; tollsatser, subsidier og andre «kunstige» tiltak som hemmer en fri internasjonal omsetning av råvarer. Flere representanter, bl. a.

den jugoslaviske, betonte at kommisjonen ikke burde nøye seg med å studere årsakene til prissvingningene, men også ta opp spørsmålet om hvilke tiltak som kan brukes for å begrense svingningene og mildne virkningene av dem. Det ble fremholdt at en derved også kunne redusere antallet av de organisasjoner som arbeidet med råvareproblemene.

Representanten for FAO pekte i sitt innlegg på nødvendigheten av en koordinering og av en såvidt mulig klar avgrensning av kommisjonens og FAO's virksomhet. Det burde bl. a. sikres nær kontakt mellom de to organisasjoner og gjensidig representasjon i møter samt en hensiktsmessig ordning med utveksling av dokumenter og materiale. For øvrig burde studier av problemer som var spesielle for de enkelte jordbruksvarer i størst mulig utstrekning foretas av FAO. Det ble også pekt på nødvendigheten av koordinering med arbeidet i bl. a. GATT. Den nederlandske representant fremholdt at det skulle være mulig å unngå dobbeltarbeid hvis en innenfor samarbeidet i GATT begrenset seg til den praktiske oppgave å arbeide for spesielle råvareavtaler og kommisjonen, i egenskap av rådgivende organ for Det Økonomiske og Sosiale Råd, tok seg av de teoretiske og strukturelle sider av råvareproblemene.

Den norske representant, Tveite, pekte i sitt innlegg på ønskeligheten av å få kommisjonens mandat og arbeidsoppgaver klarere definert før kommisjonen trådte i virksomhet. Den hadde imidlertid i sin første rapport klargjort og gitt svar på flere viktige spørsmål og fremsatt konkrete forslag. Han uttalte videre håp om at kommisjonen i sitt videre virke vil dra full nytte av det arbeid som allerede utføres internasjonalt på disse felter.

4. Finansiering av økonomisk utvikling.

Debatten om finansiering av økonomisk utvikling ble innledet av M. Raymond Scheyven, som presenterte sin rapport om opprettelse av et spesielt FN-fond for økonomisk utvikling (SUNFED).

Scheyven minnet innledningsvis om FN's Generalforsamlings vedtak om å forlenge hans mandat 1 år slik at han sammen med 8 eksperter kunne fortsette arbeidet med å undersøke mulighetene for å få opprettet et spesielt FN-fond for økonomisk utvikling og rapportere om dette arbeid til ECOSOC. Han tok utgangspunkt i den opprinnelige rapport fra en tidligere 9-mannskomiteé som blant annet hadde anbefalt at fondet skulle gi lån

1956

St. meld. nr. 5.

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

til en lavere rente enn den Internasjonale Bank og på lettere tilbakebetalingsbetingelser. Han kom nærmere inn på forholdet mellom SUNFED og den Internasjonale Bank og gjennomgikk bankens innvendinger mot en rekke av den første komité's forslag.

Den nye ekspertkomitéen hadde utarbeidet to alternative forslag. Det første gikk ut på at SUNFED i første rekke skulle gi vederlagsfrie tilskudd til prosjekter for økonomisk utvikling og ikke selv gi lån. Fondet skulle samarbeide intimt med den Internasjonale Bank, og mens fondet ga vederlagsfrie bidrag, kunne Banken gi lån til gjennomføringen av det samme prosjekt.

Det annet alternativ gikk ut på at SUNFED skulle yde regulære lån til underutviklede land, men lånene skulle kunne tilbakebetales i lantakerlandets egen valuta.

Scheyven fremhevet at et nært samarbeid mellom SUNFED og den Internasjonale Bank ville medføre at fondet ville kunne benytte seg av Bankens erfaringer, og at man vil unnga å sette opp et nytt, stort administrativt maskineri.

Når det gjaldt fondets administrative oppbygging, erklarte Scheyven bl. a. at grunnen til at ekspertgruppen ikke hadde holdt seg til 9-mannskomiteens anbefaling om at fondets styre skulle ha 8—12 medlemmer, var at de land som hadde til hensikt å bidra til fondet naturlig var interessert i stadig å følge fondets arbeid på nært hold og kontrollere at deres bidrag ble benyttet på en passende måte. Ekspertgruppen hadde anbefalt at det i styret skulle være like mange representanter fra de større bidragsland som fra de andre land, og at alle styrets medlemmer skulle ha samme stemmerett. Skulle de større bidragsydere være mot en slik balansert representasjon, måtte man forsøke å finne frem til en annen metode som disse land kunne akseptere.

Ekspertgruppen hadde foreslått opprettet en felleskomité med fondets direktør, De Forente Nasjoners generalsekretær og den Internasjonale Banks direktør som medlemmer. Komitéen skulle være et rådgivende organ for fondets generaldirektør når det gjaldt utarbeidelsen av fondets arbeidsprogram. Scheyven fremhevet betydningen av å ha FN's generalsekretær med da fondet i stor utstrekning ville samarbeide med De Forente Nasjoner, i første rekke med administrasjonen for teknisk bistand (TAA) og avdelingen for økonomiske og sosiale saker.

Scheyven hevdet at det var for tidlig å ta standpunkt til forslagene om en samordning av fondets og rådet for teknisk bistands (TAB) virksomheter.

Når det gjaldt størrelsen av fondet, tok Scheyven personlig avstand fra ekspertgruppens anbefaling om at fondet burde kunne begynne sin virksomhet med en kapital som var betydelig lavere enn 250 mill. dollar. Han var overbevist om at 50 eller 100 mill. dollar var altfor lite til å skape en «Marshall-plan» for de underutviklede land. Den eneste mulighet for å begynne med en så lav kapital måtte være at Generalforsamlingen eller fondets styre besluttet at man i første omgang gikk inn for kun å arbeide i et bestemt geografisk område — for eksempel Asia, Afrika, Latin-Amerika eller Europa.

Scheyven ga til slutt en redegjørelse om sine forhandlinger med regjeringene i de land som han hadde besøkt for å oppnå tilsagn om støtte for opprettelsen av SUNFED: Sovjetsamveldet, Amerikas Forente Stater, Nederland, Danmark, Norge, Sverige, Frankrike, Italia, Storbritannia, Belgia, Sveits og Den Tyske Forbundsrepublikk. De fleste land hadde i første runde uttalt seg positivt til idéen om å opprette SUNFED, men Nederland var det eneste land som hadde stillet i utsikt et bidrag uten betingelser, nemlig 7 mill. dollar. Sverige hadde ikke gitt noe skriftlig svar ennå. Sovjet-Samveldet ville nærmere studere saken. U.S.A., Storbritannia og Frankrike hadde ikke gitt noe skriftlig svar, men ville redegjøre for sitt syn overfor ECOSOC under den 20. samling. Fra Italia, Den Tyske Forbundsrepublikk, Sveits og Belgia forelå ennå intet svar. Det norske svar gikk ut på at regjeringen var beredt til å foreslå et bidrag til fondet forutsatt at de større industrielle land var beredt til å delta aktivt i dette.

Etter Scheyvens innlegg presenterte representantene for den Internasjonale Bank for gjenoppbygging av utvikling bankens rapport med forslag om opprettelse av Det Internasjonale Finansieringsinstitutt (IFC). Han meddelte at 48 av bankens 56 medlemmer hadde uttrykkelig meddelt at de var interessert i å delta i Finansieringsinstituttet, og hadde antydnet at de ville skyte inn \$ 88835000. Kun to land hadde foreløpig meddelt at de ikke ville delta i IFC på det nåværende tidspunkt, nemlig China og Finland, mens 15 land allerede hadde undertegnet avtalen om opprettelsen av finansieringsinstituttet.

Debatten i Rådet dreiet seg i det alt vesentlige om spørsmålet om opprettelsen av SUNFED. Enkelte land, Nederland, Jugoslavia og de økonomisk mindre utviklede land, hevdet at SUNFED burde opprettes snarest mulig, og at man allerede nå skulle anbefale overfor Generalforsamlingen at arbeidet med å utarbeide statuttene for fondet måtte bli

satt i gang. Amerikas Forente Stater, Storbritannia og Australia var mot opprettelsen av SUNFED før en alminnelig nedrustning hadde funnet sted og frigjort kapital som kunne skytes inn i et fond. Norges representant tok ikke ordet på dette stadium i debatten.

Den nederlandske representant henviste i sitt innlegg til statsminister Fauro's forslag under 4-maktskonferansen om å benytte innsparing fra de militære utgifter til økonomiske utviklingsarbeid så snart nedrustningen var kommet i gang. Han hevdet imidlertid at opprettelsen av SUNFED ikke kunne utsettes i påvente av en alminnelig nedrustning. Det økonomiske utviklingsarbeidet var av slik betydning at man måtte gjøre noe straks. Derfor skulle man snarest mulig få etablert SUNFED, selvom fondet ville måtte operere med meget begrensede midler inntil den kalde krigen var blitt avløst av en alminnelig og ekte politisk avspenning. Den nederlandske representant meddelte at hans regjering var rede til å yde sitt bidrag til SUNFED, slik at fondet kunne opprettes snarest, og hans regjering var også rede til å yde årlige bidrag til fondet når det først hadde begynt sin virksomhet.

Andre talere som gikk inn for opprettelsen av SUNFED snarest mulig, advarte mot å begynne med begrensede midler, og pekte på at et fond på 250 mill. dollar var som en dråpe i havet, hvis SUNFED skulle kunne påta seg de oppgaver som var forutsatt. Det ble trukket sammenligninger med Colombo-planen som hadde brukt dette beløp i de første 5 år i noen få land. Det ble også advart mot å ta sikte på en virksomhet over en kortere periode — for eksempel 5 år.

Flere representanter kom under debatten inn på hvorledes SUNFED burde administreres, og det fremkom innvendinger mot at fondet skulle benytte seg av den Internasjonale Banks administrative apparat, idet bankens utlånspolitikk var for stram og for lite elastisk for de underutviklede land.

Det gjorde seg også gjeldende forskjellige oppfatninger om hvorvidt fondets virksomhet burde baseres på lån eller bidrag — eller begge deler. De fleste talere som var i favor av lånevirksomhet, hevdet dog at fondet måtte yde langsiktige lån til lav rente.

Sovjet-Samveldets representant mente at opprettelsen av et fond som SUNFED ville kunne spille en meget viktig rolle hvis det ble riktig administrert, og hevdet at fondet måtte bli en egen organisasjon innen rammen av De Forente Nasjoner, og at det burde samarbeide intimt med de andre FN-organer. Han gikk sterkt inn for at fondet skulle

konsentere seg om å yde langsiktige lån på gunstigere betingelser enn de vanlige forretningsbanker. Sovjet-Samveldet var villig til å delta i fondet når det ble opprettet, og det ville yde sitt første bidrag i form av maskiner, utstyr etc., siden opparbeidelsen av industrien i de underutviklede land var av så stor betydning. Han fremhevet til slutt at bidragene til fondet måtte komme fra nedrustning, og uttalte at man ikke måtte se bort fra muligheten for at man ville kunne nå frem til en alminnelig avtale om nedrustning.

Den australske representant fremhevet at SUNFED var noe langt mer enn et fond, det var et nytt eksperiment som gikk langt utover noen investeringspolitikk som man hittil har benyttet seg av. Han fremhevet at hvis SUNFED skulle ha noen hensikt, måtte man regne med en virksomhet over en lengre periode — kanskje 50 år. I denne tiden måtte fondet regelmessig skaffes betydelige midler hvis det skulle kunne arbeide effektivt. For alle land, både for bidragslandene og mottakerlandene ville et slikt omfattende prosjekt reise problemer både av politisk, budsjettmessig, administrativ og pengepolitisk natur. Man måtte arbeide seg frem mot opprettelsen av et slikt fond langsomt og systematisk. Den australske representant fremhevet at en alminnelig nedrustning alltid hadde vært betraktet som en forutsetning for at SUNFED skulle kunne opprettes og skulle kunne påbegynne sin virksomhet. Han mente at det ville vært uklokt å ta skritt til å opprette SUNFED på det nåværende tidspunkt, og foreslo at Scheyvens rapport sammen med 9-mannskomiteens rapport ble sendt til alle interesserte regjeringer til kritisk gjennomgåelse før man tok videre skritt mot opprettelsen av fondet.

Den amerikanske representant meddelte at hans regjering syn ikke hadde forandret seg — at et fond som foreslått ikke ville kunne virke på en effektiv måte før landene var i stand til å bidra med store beløp, hvilket ikke var mulig før kontrollert nedrustning var et faktum og betydelige midler fra rustningsomkostningene var frigjort. Amerikas Forente Stater ville derfor på det nåværende tidspunkt ikke kunne bidra til et slikt fond. Den amerikanske representant advarte kraftig mot å etablere SUNFED for tidlig slik at tiltaket ikke ble noen suksess. Under henvisning til det nylig avholdte 4-maktsmøte, uttalte den amerikanske representant håpet om at alle land ville arbeide for fred og nedrustning og forsikret at hans land ville gjøre det. Når nedrustningen var et faktum, måtte tiden for opprettelsen av SUNFED være inne.

Den britiske representant pekte også på nødvendigheten av en alminnelig nedrustning før man gikk til opprettelse av SUNFED. Han uttalte at Storbritannia i dag ikke kunne påta seg de store finansielle forpliktelser som ville være en følge av at Storbritannia gikk inn for opprettelsen av fondet før man hadde kommet noen vei i nedrustningsarbeidet. Skulle Storbritannia i dag påta seg de forpliktelser som fulgte med en aktiv deltagelse i SUNFED, ville britene i stor utstrekning måtte begrense allerede igangsatte arbeider med å bistå økonomiske utviklingsarbeider.

Den franske representant forsikret at Frankrike fortsatt var sterkt i favør av opprettelsen av SUNFED, men advarte mot å etablere et slikt fond før man var sikret de nødvendige midler til fondets virksomhet. Han henviste til Frankrikes store forpliktelser i egne territorier.

De fleste talere kom i sine innlegg inn på det Internasjonale Finansielle Institutt (IFC) og spørsmålet om fremmede investeringer i de underutviklede land. Alle uttalte sin store tilfredshet og glede over at IFC nå ville bli en realitet, og flere takket USA for den viktige rolle det hadde spilt i arbeidet med å få opprettet dette nye og betydningsfulle organ.

Indias representant uttalte at India ikke var fullt ut fornøyd med statuttene for IFC, i første rekke fordi de begrenset medlemskapet til land som var medlemmer av den Internasjonale Bank. Et indisk forslag om at også ikke-medlemmer av banken skulle kunne få delta i IFC var blitt forkastet. India hadde imidlertid besluttet å delta i instituttet, og ville ta de nødvendige skritt hertil.

Den australske representant minnet om at IFC, selv om det nå sikkert ville bli etablert, ennå ikke var i virksomhet, og advarte mot å påbegynne andre prosjekter som kunne skape forvirring når det gjaldt etableringen av instituttet.

Enkelte talere berørte de problemer som var forbundet med internasjonale private kapitalinvesteringer i underutviklede land, og representanter for disse land henstillet til De Forente Stater og andre industriland ikke å bremse på investeringer. Det fremgikk av debatten at fremmede investeringer i de underutviklede land hadde øket, og at alt lå vel til rette for en fortsatt økning. Behovet for fremmede kapitalinvesteringer i de underutviklede land var imidlertid så enormt at alt måtte gjøres for å oppmuntre til å øke investeringene, samtidig som de underutviklede land måtte sørge for at de som investerte kapital, fikk rimelige betingelser.

Under drøftelsene av spørsmålet om opprettelse av SUNFED i økonomikomiteén ble det fremlagt to resolusjonsutkast, nemlig ett på vegne av Ecuador, Egypt, India, Nederland, Pakistan og Jugoslavia og ett på vegne av Norge og Frankrike.

I 6-maktsforslaget ble det innledningsvis pekt på nødvendigheten av å øke den finansielle hjelp til de underutviklede land. Det uttaltes at forberedelsene til opprettelsen av et spesielt fond var kommet så langt at man burde henstille til Generalforsamlingen å ta videre skritt mot opprettelsen av fondet. I den operative del av resolusjonen ble det henstillet til Generalforsamlingen å innby medlemsstatene og særorganisasjonene til å uttale seg om Scheyvens rapport innen 31. mars 1956 og å nedsette en ad-hoc komité som skulle utarbeide et utkast til statutter for SUNFED under hensyntagen til de uttalelser som medlemslandene hadde fremkommet med — samt å forelegge utkastet til statutter for ECOSOC på Rådets 22. samling. Videre henstiltes til Generalforsamlingen å ta andre skritt som måtte påskynne fondets opprettelse i nær fremtid.

Det norsk/franske resolusjonsforslag innskrenket seg til å be Generalforsamlingen om å innby medlemslandene og særorganisasjonene til å uttale seg om Scheyvens rapport og å anmode generalsekretæren om, med bistand av en gruppe eksperter som han selv skulle velge ut, å analysere medlemslandenes svar og rapporter herom — eventuelt med rekommendasjoner — til Rådets 22. samling.

Dette forslag var akseptabelt for Storbritannia, De Forente Stater og Australia. Det ble fra norsk side gjort klart at den norske delegasjon hadde fremsatt forslaget for å søke å unngå at Rådet skulle stå spiltet i en så viktig sak.

6-makts-resolusjonsutkastet ble støttet av alle de underutviklede land (bortsett rfa China) samt øst-blokk-landene. Disse land hevdet at spørsmålet om å opprette SUNFED var så grundig utredet at tiden var inne til å utarbeide statutter.

De land som var imot 6-maktsforslaget var særlig De Forente Stater, Storbritannia og Australia. Disse lands representanter hevdet bl. a. at det var uklart hvilke oppgaver SUNFED skulle ha og at det var uenighet om hvorledes fondet administrativt skulle bygges opp. Det var derfor altfor tidlig å begynne å utarbeide statutter for SUNFED.

Det ble også pekt på det urimelige og lite hensiktsmessige i å utarbeide statutter for

et fond uten at de største bidragsytere var med på å utarbeide dem. En slik fremgangsmåte kunne være til større skade enn gagn, idet en eventuell senere tilslutning fra de store industrialiserte lands side kunne bli meget vanskelig. I beste fall bety at statuttene måtte omarbeides fullstendig.

Den norske representant, ambassadør Engen, pekte i et innlegg på at den norske regjering i prinsippet var for opprettelsen av fondet og også var villig til å yte et bidrag til dette. Han tvilte imidlertid på at tiden var moden for det program som 6-makts-resolusjonen innebar, og pekte på den store meningsforskjell som hersket i Rådet når det gjaldt når fondet skulle opprettes, og hvordan det skulle virke. Det var også på dette trinn i drøftelsene stor uenighet mellom de største bidragsytende land og de potensielle mottakere med hensyn til omfanget av støtten gjennom fondet, og også hvorvidt SUNFED skulle være et rent fond eller bare et organ for å kanalisere kapital fra industriland til de underutviklede land. Så lenge det hersket uenighet mellom partene, var det temmelig umulig for en ad-hoc komité å lage utkast til statutter som skulle ha noen mulighet for å kunne godtas. En slik fremgangsmåte kunne under de nåværende omstendigheter skade arbeidet med å opprette SUNFED. Det var ikke mangelen på statutter som forsinket opprettelsen av fondet, men mangelen på enighet om de grunnprinsipper som fondet skulle hvile på hevdet den norske representant til slutt.

Økonomikomiteén nedsatte en arbeidsgruppe bestående av forslagsstillerne til de 2 resolusjonsforslag samt Australia. Etter en rekke møter ble man enige om en resolusjonstekst som stort sett fulgte den opprinnelige norske tekst. For å oppnå enighet i arbeidsgruppen måtte imidlertid Norges representant gå med på at arbeidet med å analysere regjeringenes svar ble overlatt til en ad-hoc komité, hvis rapport dog ikke ville binde noen regjering. Videre bestemte forslaget at ad-hoc komitéen ikke skulle avgi sin endelige rapport før til ECOSOC's 23. samling.

Det resolusjonsforslag som de 8 forslagsstillerne av de 2 første resolusjonsforslag fremsette i fellesskap — ble vedtatt i Økonomikomiteén med stemmetallet 15—0—2 (Storbritannia og De Forente Stater). Australia var fraværende under avstemningen.

En rekke talere takket den norske delegasjon for det initiativ den hadde tatt for å komme frem til en resolusjonstekst som ingen av medlemmene hadde behovd å stemme mot. Representantene for De Forente Stater og Storbritannia uttalte at de ville ha kunnet

stemme for den operative del i det opprinnelige norsk/franske resolusjonsforslag, men måtte nå avholde seg fra å stemme over det endelige åttemaktsforslaget da den gruppe som skulle analysere regjeringenes uttalelser om Scheyvens rapport skulle bestå av regjeringsrepresentanter.

Åtte-maktsforslaget ble vedtatt i plenum med stemmetallet 15—0—3 (Amerikas Forente Stater, Australia, Storbritannia) etter at Norge og Frankrike, i forståelse med de øvrige forslagsstillere, hadde fremsatt et endringsforslag som brakte teksten i et avsnitt i resolusjonens innledning i overensstemmelse med den deklarasjon som ble avgitt i åttende Generalforsamlings resolusjon 742 (1953) om å stille endel av innsparingene i forsvarsutgiftene under en kontrollert nedrustning, til disposisjon for et fond for økonomisk utvikling av underutviklede land.

5. Teknisk bistand.

a) Årsrapporten fra rådet for teknisk bistand (TAB).

Den 7. årsrapport fra rådet for teknisk bistand (TAB) til komitéen for teknisk bistand (TAC) inneholdt bl. a. en omfattende oversikt over utviklingen av arbeidet med teknisk bistand under det utvidete hjelpeprogram i 1954, og ga endel opplysninger om det foreslåtte program for 1955.

Rapporten ble meget godt mottatt i TAC hvor samtlige talere roste TAB og dets eksekutivformann, David Owen, for den utmerkede og meget omfattende rapport. Samtidig ble det imidlertid uttalt beklagelse over at rapporten var blitt sendt ut så sent at det hadde vært vanskelig å gi den et så inngående studium som ønskelig.

For å unngå slike vanskeligheter neste år besluttet komitéen å anmode om at rapporten til neste år måtte bli delt i to, slik at den del som vedrørte virksomheten under det utvidete hjelpeprogram for det foregående år, ble sendt ut først — minst 6 uker før TAC's julimøte, og at rapportens annen del måtte bli sendt ut snarest mulig deretter.

En rekke representanter berørte problemet med de høye administrative utgifter ved gjennomføringen av det utvidete hjelpeprogram. Mr. Owen opplyste at TAB regnet med allerede i 1955 å kunne redusere de indirekte omkostninger ved gjennomføringen av hjelpeprogrammene og administrasjonsomkostningene for de deltakende organisasjoner til 12—14 % av totalbudsjettet, hvilket den Rådgivende komité for administrative og budsjettmessige spørsmål anså som en passende grense som ikke burde overskrides, og at TAB's egne administrasjonsutgifter i løpet av

St. meld. nr. 5.

1956

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

1955 ville komme ned til ca. 5 %. Det ble uttalt tilfredshet med de bestrebelser som var gjort og de resultater som var oppnådd, og det ble henstillet til TAB å fortsette bestrebelsene på å få de administrative omkostninger ned til det absolutte minimum.

Det nye system for allokering av midler fra fondet for teknisk hjelp til hjelpeprogrammene i de underutviklede land, jfr. resolusjon 542 B fra 18. ECOSOC-samling (1954), virket ifølge TAB's eksekutivformann meget godt.

Flere av komitéens medlemmer fremhevet verdien av de regionale prosjekter. Det ble imidlertid samtidig advart mot å allokere så store beløp til slike foretagender at det ville resultere i nedskjæringer av de beløp som ble stillet til disposisjon for individuelle programmer i de enkelte land.

Flere land fremhevet ønskeligheten av en sterkere konsentrasjon av hjelpevirksomheten og uttalte at de land som mottar teknisk bistand måtte overveie om de ikke fikk større utbytte av den tekniske hjelp hvis de konsentrerte seg om færre prosjekter hvor de selv kunne delta i større grad, bl. a. ved å skyte til betydelige nasjonale fond, enn å spre virksomheten over en rekke isolerte mindre foretagender.

Under debatten kom man også inn på muligheten for å gi langsiktige kontrakter til eksperter som hadde bevist sin dyktighet og at de var vel egnet til å påta seg de spesielle oppgaver som ekspertene ble stillet overfor under arbeidet i de underutviklede land. Ved at dyktige eksperter ville kunne regne med en ansettelse på lengre sikt, ville det være store chanser for at dyktige fagfolk i større utstrekning ville akseptere tilbud om stillinger i underutviklede land.

Mange delegasjoner beklaget at bidragene til fondet til teknisk hjelp ble innbetalt sent og henledet oppmerksomheten på de vanskelighetene som de sene innbetalinger av bidrag forårsaket, bl. a. når det gjaldt rekrutteringen av eksperter og planlegging av prosjekter.

Den sovjetiske og den tsjekkoslovakiske representant beklaget seg sterkt over at de bidrag til det utvidete hjelpeprogram som de østeuropéiske land hadde gitt, ikke var blitt benyttet.

Når det gjaldt publisitet om de tekniske hjelpeprogrammene, erklærte en rekke talere seg imot TAB's uttalelse om at det syntes rimelig å benytte noe av fondet for teknisk hjelp til det informasjonsarbeid som vedrørte det utvidete hjelpeprogram. Det ble sterkt fremhevet at De Forente Nasjoner og de særorganisasjoner som deltok i hjelpearbeidet var forpliktet til å påta seg det informasjonsarbeid som vedrørte det tekniske

hjelpeprogram, som en naturlig del av det regulære informasjonsarbeidet. Det var en alminnelig oppfatning at De Forente Nasjoner burde gjøre enda mer for å spre opplysninger om det tekniske hjelpeprogram.

I et kort innlegg ga den norske representant, sekretær Hancke, uttrykk for tilfredshet fra norsk side med den gode rapport. Han uttalte videre at man i Norge så med tilfredshet på at samarbeidet mellom de forskjellige organisasjoner som deltok i arbeidet med teknisk hjelp, og mellom organisasjonene og mottakerlandene nå var bedre, men fremhevet at medlemmene av TAB ikke måtte slå seg til ro med den fremgang som var gjort, men måtte fortsette sine bestrebelser på å oppnå et ennå bedre samarbeid. Han uttalte videre tilfredshet med de resultater som var oppnådd når det gjaldt reduksjon av administrasjonsomkostningene. Hancke henledet oppmerksomheten på den betydning en rekke land tilla sine respektive nasjonal-komitéer for teknisk bistand og uttalte tilfredshet over at samarbeidet mellom disse komitéer og de internasjonale organisasjoner nå var bedre.

Den norske representant støttet det syn at De Forente Nasjoner og særorganisasjonene var forpliktet til å spre informasjon om hjelpeprogrammet og dekke utgiftene hertil av de vanlige informasjonsbudsjetter. Han uttalte videre at informasjonsavdelingene burde legge ennå større vekt på det tekniske hjelpeprogram i sin vanlige informasjonsvirksomhet. Han uttalte at medlemslandene selv burde spre opplysninger om det tekniske hjelpeprogram, særlig om vedkommende lands egen deltakelse — og nevnte som et eksempel at dette var et område hvor de nasjonale komitéer, med deres intime forbindelser med eksperter og stipendiater, meget vel kunne gjøre et verdifullt arbeid.

TAC og Rådet tok enstemmig TAB's rapport til etterretning.

b) Generalsekretærens rapport om De Forente Nasjoners program for teknisk bistand.

Generalsekretærens rapport inneholdt en beskrivelse av det arbeid som administrasjonen for teknisk bistand (TAA) hadde utført i 1954 både når det gjaldt det regulære tekniske hjelpeprogram og det utvidete hjelpeprogram.

Det ble uttalt alminnelig tilfredshet med det arbeid som TAA hadde utført i 1954. Mange representanter pekte imidlertid på visse mangler av redaksjonell art ved rapporten, bl. a. at den var for meget av en

katalog og manglet forklarende kommentarer og vurdering.

Rapporten ble tatt enstemmig til etterretning både av TAC og av Rådet.

c) Rapporten fra arbeidsgruppen under komitéen for teknisk bistand

Arbeidsgruppen forela for TAC en resolusjon som gikk ut på å tilstille alle land et meget omfattende spørreskjema om hvordan man så på verdien av det utvidete hjelpeprogram. Et forslag om å begrense utseendelsen av spørreskjemaet til de land hvor TAB hadde stedlige representanter ble fremsatt av Nederland. Forslaget ble vedtatt av TAC med stemmetallet 16—0—2 (Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia), mens det ble vedtatt enstemmig av Rådet.

d) Konstitusjonelle og organisasjonsmessige spørsmål.

I. *Attende rapport fra den administrative koordinasjonskomité (ACC.)*

En rekke representanter rettet kritikk mot formuleringen av ACC's rapport som kunne virke meget forvirrende og skape uvisshet om det konstitusjonelle forhold mellom ACC, rådet for teknisk bistand (TAB) og komitéen for teknisk bistand (TAC). En rekke talere tok avstand fra uttalelser i rapporten som syntes å innebære at ACC skulle kunne treffe vedtak om den politikk som skulle føres når det gjaldt det utvidete program for teknisk bistand. Det ble fremhevet at dette var TAC's og ECOSOC's oppgave. Komitéens medlemmer uttalte seg mot at ACC skulle etablere seg som en ankeinstans overfor TAB, og det ble fremhevet at ACC's behandling av TAB's årsrapport ikke måtte forsinke TAC's behandling av denne. ACC måtte nøye seg med å kommentere rapporten.

Amerikanerne fremsatte et resolusjonsforslag som henstillet bl. a. til TAB i sin rede-gjørelse til ACC om erfaringene fra gjennomføringen av det utvidete hjelpeprogram, å ta i betraktning de syn som man hadde hevdet i TAC under behandlingen av bl. a. spørsmålet om konsentrasjon av ressurser, rekruttering av eksperter etc. Videre påpektes viktigheten av at TAB's rapport utgis minst 6 uker før Rådets samling åpner og ACC innbys til å fremkomme med kommentarer til rapporten etter at den er blitt sendt ut.

Resolusjonsutkastet ble i TAC vedtatt med stemmetallet 16—0—2 (Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia). Resolusjonen ble vedtatt enstemmig i Rådet.

II. *Det utvidete program for teknisk bistand.*

Rapport fra den Rådgivende komité for administrative og budsjettmessige spørsmål.

Etter henstilling fra Generalforsamlingen fremkom den rådgivende komité for administrative og budsjettmessige spørsmål i sin rapport til niende Generalforsamling med en del bemerkninger i anledning av administrasjonen av det utvidete hjelpeprogram.

TAC vedtok enstemmig en resolusjon som henstillet til ECOSOC å oversende til Generalforsamlingen en rapport om det utvidete hjelpeprogram i henhold til niende Generalforsamlings resolusjon 381 (154) paragraf D.

Rapporten fremhever bl. a. at TAB og de deltagende organisasjoner har mottatt henstilling om å gjennomgå systemet med utsendte representanter med tanke på å eliminere unødvendige stillinger og unngå dobbeltarbeid. Videre uttales at TAB og de deltagende organisasjoner har mottatt inntrengende henstillinger om i størst mulig grad å gjøre bruk av De Forente Nasjoners og de andre deltakende organisasjoners allerede eksisterende administrative apparat for derved å sikre at minst mulig av midlene fra fondet for teknisk bistand brukes til dekning av administrasjonsomkostninger.

Dessuten meddeles i rapporten at TAB's eksekutivformann regnet med at administrasjonsomkostningene i 1955 ville bli brakt ned til den grense som den Rådgivende komité for administrasjon og budsjett hadde funnet rimelig.

I rapporten fremheves at betydelig fremgang var oppnådd når det gjaldt å nå frem til en ensartet terminologi og arbeidsform når det gjaldt administrasjon og finanser.

Derimot hevdes det i rapporten at det ville være urealistisk å vente at TAB skulle kunne utføre sine ansvarsfulle oppgaver ved kun å møte to ganger årlig som foreslått av den Rådgivende komité. Tre møter pr. år må ansees å være normalt for TAB.

Resolusjonen bilagt rapporten til Generalforsamlingen ble vedtatt enstemmig i plenum.

III. *Revisjonsrapport vedrørende særorganisasjonens utgifter under Fondet for teknisk bistand til underutviklede land.*

Rapporten ble tatt til etterretning uten diskusjon.

IV. *Regler for mottakerlandenes fritakelse helt eller delvis for betaling av lokale utgifter i forbindelse med prosjekter under det utvidete hjelpeprogram.*

Denne sak var forelagt komitéen av TAB som i en rapport anmodet komitéen om å overveie og godkjenne alminnelige regler for

1956

St. meld. nr. 5.

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

TAB's behandling av spørsmål om fritakelse for betaling av lokale omkostninger. Komitéen var imidlertid av den oppfatning at det ikke var noen grunn for TAB til å forelegge dette spørsmål for komitéen idet ECOSOC's resolusjon (470) fra 15. samling i 1953 som ble vedtatt etter anbefaling av TAC, ga TAB's eksekutivformann fulmakt til å ta skritt for å få løst disse problemer. TAB's eksekutivformann uttalte at det sett fra TAB's side ikke var nødvendig at TAC fattet noe nytt vedtak, men han ba om at komitéen måtte bekrefte den myndighet eksekutivformannen hadde i disse spørsmål i henhold til resolusjon 470 (XV). Rådet bekreftet enstemmig eksekutivformannens myndighet i henhold til resolusjon 470 (XV), og at TAB var kompetent til å avgjøre disse spørsmål ved vanlig avstemning.

V. *Forskudd gitt til deltakende organisasjoner fra arbeidskapital- og reservefondet.*

Komitéen var enig i den politikk som TAB hadde ført når det gjaldt spørsmål om tilbakebetaling av forskudd som de deltakende organisasjoner hadde fått fra arbeidskapital- og reservefondet. Komitéens medlemmer var enige om at arbeidskapital- og reservefondet kunne benyttes til forskuddsbetaling når hensikten for de deltakende organisasjoner var å ha likvide midler slik at organisasjonene ikke ble hindret i gjennomføringen av et prosjekt under det utvidete tekniske hjelpeprogram.

Representanten fra Pakistan fremsatte direkte i Rådet et resolusjonsforslag som bl. a. henstilte til de deltakende land å fortsette å støtte det utvidete hjelpeprogram, og henstilte til Forhandlingskomitéen å sette seg i forbindelse med de deltakende land snarest mulig etter Rådets 20. samling for å få en oversikt over hvilke bidrag som kan ventes for 1956 så tidlig som mulig. Resolusjonen ble vedtatt enstemmig uten debatt.

Sosiale saker.

1. *Den sosiale situasjon i verden.*

I henhold til Rådets arbeidsplan skal det på sommersamlingen annet hvert år finne sted en debatt om sosiale spørsmål i sin alminnelighet. Siste gang en slik debatt fant sted var grunnlaget en foreløpig rapport om den sosiale situasjon i verden, som vesentlig beskrev tilstanden på det sosiale område da rapporten ble skrevet, uten å komme inn på tiltak for å bedre forholdene. Senere ble det utarbeidet et dokument som ga en oversikt over de internasjonale tiltak på det sosiale område som var under organisering av De Forente Nasjoner og særorganisasjonene.

Som grunnlag for debatten på denne samling forela en utfyllende rapport: «Internasjonal oversikt over programmer for sosialutvikling.» Denne rapport gjør vesentlig et forsøk på å beskrive hva de enkelte regjeringer, eventuelt med internasjonal støtte, har gjort siden 1945 for å bedre de sosiale forhold i sine respektive land. Hensikten med oversikten var vesentlig å gjøre det lettere for regjeringene å få kjennskap til hva andre regjeringer gjør på det sosiale område og på denne måte gi dem idéer og antydninger om metoder som det kunne bli spørsmål om å gjøre bruk av for å løse egne sosiale problemer. Det fremgår av oversikten at det har funnet sted en voldsom utvikling av nasjonale programmer for sosial utvikling. Oversikten har derfor ikke kunnet beskrive alle, og har måttet nøye seg med å gi et omriss av visse utviklingslinjer siden den siste krig, illustrert ved eksempler.

Denne rapporten er den første av sitt slag, og må betraktes som et eksperiment. En lignende rapport planlegges for behandling i 1959 på grunnlag av de innvundne erfaringer.

Til behandling forelå videre en rapport fra en ekspertgruppe om «internasjonal definisjon og måling av normer og aktuelt nivå for levestandarden» («standards and levels of living»). Denne rapport var fremkommet etter initiativ fra Generalforsamlingen, som i 1952 ba Rådet om å ta opp arbeidet med å gjøre det teknisk mulig for generalsekretæren hvert år å avgi rapport som i konkrete tall viser de endringer som har funnet sted i levevilkårene fra år til år. Rådet sammenkalte en ekspertgruppe hvis rapport har vært forelagt både for den statistiske kommisjon og den sosiale kommisjon. Foruten de 2 kommisjoners rapporter forelå også for Rådet kommentarer til ekspertgruppens rapport fra generalsekretæren, en rekke særorganisasjoner og ikke-statlige organisasjoner samt fra mange regjeringer, hvoriblant den norske. Det var stort sett samstemmighet om at ekspertgruppen hadde gjort et grunnleggende studium som kunne danne utgangspunkt for det videre arbeid med saken. Det var særlig enighet om at det ennå ikke ville være mulig for generalsekretæren å utarbeide de årlige rapporter om endringer i levevilkårene som Generalforsamlingen hadde bedt om, og at det meste man foreløpig kunne gjøre var å benytte rapporten om den sosiale situasjon i verden til hvert 4. år å offentliggjøre generelle opplysninger om levevilkårene.

Endelig forelå for Rådet rapporten fra den sosiale kommisjons 10. samling, som fant sted i mai i år. Kommisjonen behandlet begge de to forannevnte rapporter. I et resolusjons-

forslag om den førstnevnte nøyet kommisjonen seg med å understreke at den bare hadde foretatt en foreløpig gjennomgåelse av rapporten, og kommisjonen og andre interesserte måtte få tid til en nærmere gransking av den. Generalsekretæren ble derfor bedt om å oversende oversikten over de nasjonale sosiale utviklingsprogrammer til regjeringene, slik at FN's organer senere kunne drøfte oversikten på grunnlag av de mottatte kommentarer. De øvrige punkter i forslaget vil bli omtalt i forbindelse med komitébehandlingen.

Om den annen hovedrapport vedtok kommisjonen et utkast til Rådsvedtak som vil bli nærmere omtalt senere.

Den sosiale kommisjon hadde også vedtatt utkast til Rådsvedtak om prinsippene for lokale samfunns utvikling, opplæring av velferdspersonell, finansiering av programmer for boligbygging og byplanlegging, om opprettholdelse av familienes levestandard ved sosial sikkerhet, sosialforsikring og andre sosiale tjenester. Om disse se nedenfor under komitébehandlingen.

Generaldebatten i Rådet ble åpnet av undersekretær de Seynes som minnet om at rapporten om den sosiale situasjon i verden for 3 år siden ikke var oppmuntrende, idet avstanden mellom behovene og de tilgjengelige midler til å dekke dem var foruroligende. Den foreliggende rapportens statistiske data viste imidlertid at situasjonen ikke var blitt dårligere. Det var endog en viss bedring å spore idet reallønningene, tildels også i de underutviklede land var steget. Disse land hadde også i en viss utstrekning nydt godt av økningen i matvareproduksjonen. Mest oppmuntrende var imidlertid den iver hvormed regjeringene forsøkte å legge grunnvollen for en bedring i fremtiden. Utgangspunktet var den alminnelige anerkjennelse av statens plikter på det sosiale område, som siden 1945 hadde fått uttrykk derigjennom at et stort antall land hadde skrevet de sosiale rettigheter inn i grunnloven.

De metoder som ble brukt for å gjennomføre de sosiale rettigheter varierte meget fra land til land. Rapporten viste at utviklingen av de lokale samfunn ved aktiv deltakelse fra befolkningens side var en av de metoder som særlig i underutviklede land ville spille en stor rolle i sosialpolitikken i fremtiden. I denne forbindelse pekte han på hvordan atomenergien kunne bidra til å unngå de sosiale rystelser som man opplevet i land i rask utvikling når man måtte flytte befolkningen til de steder hvor stedbunden kraft ble produsert. Undersekretæren pekte også på mulighetene for en delvis løsning av problemet med overskudd av landbruksprodukter ved at over-

skuddsvarene ble anvendt til å styrke befolkningens produktive evne gjennom programmene for lokale samfunns utvikling, uten å skape større vanskeligheter for den internasjonale handel.

De Seynes anbefalte at Rådet fortrinnsvis rettet sin oppmerksomhet mot de deler av det sosiale program som var blitt forsømt, og pekte i denne forbindelse på de behov som oppsto når landbefolkningen flyttet til byene. En urbanisert landbefolkning trengte bl. a. økt beskyttelse som forbrukere og som individer og borgere etter å ha mistet den relative trygghet de hadde i landsbyen og familien under en realhusholdning.

Når det gjaldt finansieringsspørsmålet, uttalte de Seynes at det hender at penger som ble anvendt til sosiale programmer var bortkastet fordi de ble galt anvendt, f. eks. fordi man forsøkte å overføre metoder fra industrialiserte land direkte til underutviklede land, som savnet visse grunnbetingelser for et vellykket resultat av vedkommende metode eller tiltak.

Han kom også kort inn på metodene for å konstatere sosial fremgang, og mente at regjeringene ville måtte gjøre større bruk av «indikatorer» for å fastslå levestandardens komponenter. Dette forutsatte en utbygging av det statistiske apparat, særlig i de underutviklede land. Arbeidet hermed hadde fått en god start ved ekspertgruppens rapport om måling av normer og aktuelt nivå for levestandarden.

Til slutt henledet de Seynes oppmerksomheten på sosialkommisjonens anbefaling om økte bevilgninger til FN's program for råd og bistand på sosialvelferdens område. Generalsekretæren ville gjerne være med på å øke omfanget av dette program.

Generaldirektør Morse i Den Internasjonale Arbeidsorganisasjon (ILO) understreket hvordan skillet mellom sosialpolitikk og økonomisk politikk mer og mer falt bort. Det sto nå klarere for alle at den økonomiske politikk hadde sosiale mål, og at det var mennesket som sto i sentrum, idet all politikks formål var å sørge for menneskenes grunnbehov over hele verden. Han pekte på hvordan den tekniske utvikling gjorde det mulig å heve de sosiale mål fra år til år i en ganske annen utstrekning enn tidligere. Samtidig var alle blitt klar over at bedre sosiale tjenester og høyere levestandard var avhengig av høyere produktivitet. Spørsmålet om økt produktivitet var i stor utstrekning et spørsmål om å overtale og opplære arbeidere og arbeidsgivere til å ta i bruk nye og mer effektive metoder for å planlegge, organisere og utføre det daglige

arbeid. Deres interesse måtte vekkes, og de måtte overbevises om at høyere produktivitet ville være til beste for dem selv. Han omtalte i denne forbindelse ILO's arbeid med å bedre forholdet mellom arbeidere og arbeidsgivere. I alle drøftelser og produktivitetsspørsmålet hadde man understreket at høyere produktivitet ikke måtte gjennomføres på en måte som førte til større arbeidspress eller til arbeidsløshet. Videre ville økt produktivitet bare bidra til sosial fremgang og høyere levestandard hvis resultatene av den høyere produktivitet ble delt med arbeiderne på en rettferdig måte.

Generaldirektøren opplyste videre at ILO ville øke sitt arbeid med tvangsarbeidsproblemet. Det vil bli utarbeidet en ny konvensjon om tvangsarbeid og det skal opprettes en uavhengig ILO-komité for tvangsarbeid. ILO ville også ta opp urbaniseringsproblemet til drøftelse.

Generaldirektør Evans i FN's Organisasjon for Utdannelse og Vitenskap (UNESCO) pekte på hvorledes undervisning og opplæring på alle trinn var en grunnbetingelse for økonomisk og sosialt fremskritt. I mange land hadde flertallet av befolkningen aldri gått på skole og ville ikke få anledning til det på mange år. UNESCO hadde derfor satt i gang et stort program for å gi alle disse mennesker en grunnutdanning. Dette program gikk hånd i hånd med FN's program for utvikling av lokale samfund.

Visegeneraldirektør Dorolle i Verdens Helseorganisasjon (WHO) understreket at det nå var erkjent at helse spørsmål utgjorde en integrerende del av sosial utvikling, og han redegjorde nærmere for hvorledes WHO bl. a. grep an kampen mot de smittsomme sykdommene, og hvorledes resultatene av dette arbeid, som foregikk dels som massekampanjer og dels ved individuell behandling og opplysning, bragte resultater som hadde stor økonomisk og sosial virkning.

I den alminnelige debatt som fulgte deltok samtlige rådsmedlemmer unntatt Tyrkia og Argentina. I sine innlegg berørte de fleste problemer som allerede var blitt omtalt av de Seynes og særorganisasjonenes representanter. Det var stort sett enighet om at oversikten over de nasjonale programmer for sosial utvikling var et godt arbeid. Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia klaget over at oversikten ikke omtalte på en tilfredsstillende måte det som var gjort på det sosiale område i Sovjet-Samveldet og de østeuropéiske land inklusive Jugoslavia. Jugoslavia beklaget det samme. Sovjet-

Samveldet klaget også over at Folkerepublikken Chinas sosiale programmer overhodet ikke var omtalt. De Seynes tilbakeviste kritikken og pekte på at oversikten ikke tok sikte på å være komplett, men bare representative eksempler på bestemte metoder og programmer. Alle land hadde ikke sendt inn sine opplysninger i tilfredsstillende form. Han håpet på bedre samarbeid på dette punkt, og lovet på sin side å forsøke å ta hensyn til den fremkomne kritikk i neste oversikt.

Den norske representant, byråsjef Aaslaug Aasland, nøyte seg med å understreke den kjensgjerning at man var kommet så langt at Rådet kunne drøfte den sosiale situasjon i verden på grunnlag av rapporter som beskrev situasjonen, trakk opp retningslinjer for internasjonale programmer, beskrev nasjonale programmer og drøftet hvordan man skal måle sosial fremgang innen et land med sikte på sammenligninger fra år til år i det enkelte land og mellom landene. Rådets arbeid med sosiale spørsmål var nå blitt organisert på en slik måte at grunnlaget var lagt for en økt innsats fra Rådets side. Dette ville særlig få betydning hvis håpet om en snarlig minskning av den internasjonale spenning virkelig kunne bli realisert. Hun understreket sammenhengene mellom økonomisk og sosial politikk som begge tok sikte på å gjøre det lettere å leve for menneskene. Hun pekte videre på betydningen av økt produktivitet og bedring av forholdet mellom arbeider og arbeidsgiver.

Den fortsatte behandling av denne sak, innbefattet sosialkomisjonens resolusjonsforslag falt i sosialkomitéen i 7 hovedpunkter:

1. Internasjonal definisjon og måling av normer for levestandarden og av det aktuelle levestandardnivå.

Det var stort sett enighet om at ekspertkomitéen hadde gjort et godt grunnleggende arbeid som det gjaldt å føre videre. Det var også enighet om valget av fremgangsmåte, nemlig at man ikke kunne bruke penger som målestokk, men at man måtte gå til en undersøkelse av de forskjellige komponenter eller faktorer som utgjorde det aktuelle levestandardnivå, og forsøke å finne frem til indikatorer for disse komponenter, som lot seg måle og uttrykke statistisk. Den sovjetiske representant pekte dog på at det ville være mer hensiktsmessig å ta de forskjellige grupper eller klasser for seg og ikke bruke hele befolkningen som fellesnevner. Videre måtte mer hensyn tas til de arbeidsløses levestandard, som indikativ for arbeiderklassens levestandard som helhet. Pakistans representant hå-

pet at det iallfall på et senere stadium ville kunne settes opp visse minimumsnormer, og ikke bare foretas målinger av den faktiske situasjon. Formosas representant understreket betydningen av de immaterielle faktorer og beklaget at man ennå ikke hadde funnet frem til indikatorer for de grunnleggende menneskerettigheter og andre immaterielle faktorer som religion, kultur og kunst. Han mente at de grunnleggende menneskelige friheter burde ha prioritet som komponent og belyses ved indikatorer som f. eks. meningsfrihet, religionsfrihet, organisasjonsfrihet, o. s. v. Den franske representant understreket at man måtte vurdere indikatorer etter hvorledes de egnet seg til bruk for den beste vurdering av situasjonen i forskjellige grupper land — industriland, agrarland og økonomisk underutviklede land.

Det var adskillig diskusjon om nytten av å sette i gang studiet av de immaterielle faktorer, så lenge meget ennå gjensto å gjøre med de materielle faktorer. Flertallet var imidlertid stemt for ikke å forsømme de immaterielle sider av levenivået, selvom man var på det rene med at man foreløpig lite kunne utrette.

Den britiske delegasjon la frem en rekke endringsforslag til sosialkomisjonens resolusjonsforslag, som særlig tok sikte på å understreke at det ikke dreiet seg om å godkjenne et avsluttet arbeid siden den statistiske kommisjon i 1956 vil se på de tekniske sider av valget av komponenter, og sosialkomisjonen selv bare hadde ansett ekspertkomitéens rapport som et første skritt på en lang vei. De britiske endringsforslag ble i noe endret form vedtatt enstemmig, og det samme gjaldt resolusjonsforslaget som helhet med disse endringer.

I resolusjonen fikk ekspertkomitéen anerkjennelse for sitt arbeid, og det ble gitt uttrykk for at metoden med komponenter og indikatorer var nyttig som grunnlag for fremtidige tiltak med sikte på internasjonal sammenligning av levenivåene. Det gjaldt nå først og fremst å velge anerkjente målbare komponenter og utbygge det statistiske apparat særlig i underutviklede land, slik at man kunne få de nødvendige opplysninger til sammenligningen. Medlemmenes oppmerksomhet ble henledet på de metoder som ekspertkomitéen hadde anbefalt til bruk når de skal foreta undersøkelser av levenivået og planlegge den sosiale og økonomiske utvikling.

I erkjennelse av at statistiske data ikke gir et fullgodt bilde av det virkelige levenivå, ble generalsekretæren anmodet om å hjelpe til med regjeringenes utførelse av studier i marken av familienes aktuelle leve-

nivå, og om fortsatt å samarbeide med ILO når det gjaldt oppnevningen av en ekspertgruppe til studium av mål, omfang og metoder for slike familiestudier. Generalsekretæren fikk også i oppdrag sammen med ILO å gi seg i kast med forarbeidene til måling av underbeskjeftigelse og leilighetsbeskjeftigelse.

I resolusjonen ble generalsekretærens, særorganisasjonenes og andre organisasjoners oppmerksomhet henledet på behovet for fortsatt arbeid med å finne komponenter og ytterligere indikatorer for måling av de immaterielle og andre sosiale og tekniske sider av levenivåene.

Videre ble generalsekretæren anmodet om å fortsette planleggingen og koordineringen av det videre arbeid med måling av levenivåene og avgi rapport til Rådets og de to interesserte kommisjoners senere samlinger om det utførte arbeid, med eventuelle anbefalinger om nye tiltak. Endelig ble han anmodet om å gi opplysninger om levenivåene og forandringer i dem i rapporten om den sosiale situasjon i verden og i FN's statistiske rapporter og andre relevante studier.

Resolusjonen ble vedtatt enstemmig også i plenum.

2. Prinsippene for utvikling av lokale samfund.

Sosialkomitéen vedtok enstemmig sosialkomisjonens utkast til resolusjon om prinsippene for utvikling av lokale samfund med enkelte nærmest redaksjonelle endringer. I vedtaket vises det først til at regjeringene har hovedrollen i arbeidet med sosial og økonomisk fremgang, samtidig som det pekes på at fremgangen kan påskyndes, særlig i underutviklede land, hvis man gjør bruk av befolkningens latente evner og muligheter for gjennom selvhjelpstiltak og bedre kårene i de lokale samfund. Det anbefales at regjeringene studerer og eventuelt setter ut i livet de prinsipper som generalsekretæren tentativt hadde skissert i sin rapport om prinsippene for utvikling av lokale samfund. Videre anmodes regjeringene om å kommentere dem slik at generalsekretæren eventuelt kan supplere eller modifisere dem til sosialkomisjonens neste samling i 1957. Medlemsstatenes oppmerksomhet henledes samtidig på mulighetene for å få teknisk bistand på dette område. De anmodes også om å gjøre FN delaktig i sine egne erfaringer på området, og eventuelt bistå andre land med deres tiltak. Generalsekretæren blir anmodet om å samarbeide med særorganisasjonene og de regionale økonomiske kommisjoner å fortsette med å hjelpe regjeringene med å sette opp og gjennomføre sine programmer på området,

St. meld. nr. 5.

1955

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

enten ved teknisk bistand eller ved å foreta studier for dem. Han blir samtidig anmodet om å oppmuntre og bistå regionalt samarbeid bl. a. med organiseringen av opplysningscentra, treningskurser, seminarer og studiereiser. I resolusjonen blir Generalsekretæren videre pålagt spesielt å ha sin oppmerksomhet rettet mot regjeringenes rolle i planleggingen og gjennomføringen av programmer for utvikling av lokale samfund, den bistand som forskjellige former for ko-operative tiltak kan yte, utviklingen av nye metoder og tekniske fremgangsmåter for bedring av levevilkårene i lokale samfund, å undersøke og fastslå den rolle som de forskjellige yrkesgrener og tekniske tjenester spiller i en vel avbalansert utvikling av lokale samfund, samt å studere metodene for vurdering av resultatene. Endelig blir han pålagt å fremme studiet av den rolle som utviklingen av lokale samfund og andre ko-operative tiltak spiller på andre områder eller kan spille for kapitaldannelsen og den økonomiske utvikling i sin alminnelighet. Til slutt blir TAB anmodet om å stille seg sympatisk til prosjekter for regionalt samarbeid når det gjelder utviklingen av lokale samfund. Resolusjonen ble vedtatt enstemmig også i Rådet.

3. Opplæring av sosialarbeidere.

Rådet vedtok enstemmig og uten endringer sosialkommissjonens forslag til resolusjon om opplæring av sosialarbeidere. Det var praktisk talt ingen diskusjon, men flere delegasjoner understreket betydningen av denne sak og på det store og påtrengende behov for en rask økning av antallet av sosialarbeidere. Resolusjonen pekte også på behovet for en rask økning av antallet sosialarbeidere og erkjente nødvendigheten av at man ikke bare utdanner profesjonelle sosialarbeidere, men også hjelpesosialarbeidere og sosialarbeidere med flersidig utdanning til lokalt bruk. Resolusjonen ba medlemsstatene om eventuelt å foreta forskjellige studier vedrørende sosialarbeiderspørsmålet i sine egne land, og å utvide opplæringsmulighetene med særlig henblikk på de problemer som angår utviklingen av lokale samfund. Generalsekretæren fikk en rekke oppdrag som tok sikte på ikke bare å fortsette arbeidet etter de nåværende retningslinjer, men også å treffe tiltak til en utbygging av FN's befattning med dette viktige spørsmål.

4. Finansiering av boligbygging og utvikling av lokale samfund.

Også på dette område ble sosialkommissjonens resolusjonsutkast vedtatt enstemmig av

sosialkomitéen, men først etter en lang debatt og etter at hovedbestemmelsen var blitt klargjort i samsvar med et britisk forslag. Debatten dreiet seg omtrent utelukkende om en anmodning til generalsekretæren om i samarbeid med andre organisasjoner å studere og innsamle opplysninger om «muligheten for finansiering av boligprogrammer fra utenlandske kilder, f. eks. gjennom pantelån». Debatten viste at de forskjellige delegasjonene fortolket dette punkt på forskjellige måter. Den amerikanske representant mente at mange tok sikte på i siste instans å opprette et nytt internasjonalt hjelpeorgan. Hun fremholdt for øvrig at et studium av det begrensede spørsmål ikke var umaken verd. Ved boligbygging dreiet det seg ikke om å skaffe fremmed valuta, men om tilstrekkelige pengemidler i egen valuta. Den internasjonale bank ville derfor ikke kunne yte lån unntatt når det gjaldt produktive tiltak innen bygningsindustrien som f. eks. bygging av sementfabrikker. Heller ikke den argentinske representant kunne stemme for dette punkt da det dreiet seg om uproduktive tiltak. For å gjøre det mulig for De Forente Stater og Argentina å stemme for resolusjonen, foreslo den britiske representant en tilføyelse om at generalsekretæren skulle medta opplysningene i sin rapport den internasjonale private kapitaleksport, for derved å gjøre det helt klart at hva man tenkte på var finansiering fra eksisterende private utenlandske kapitalkilder. Dette forslag ble til slutt vedtatt med stemmetallene 8-6-4. Norge stemte for forslaget.

Resolusjonen forøvrig ba generalsekretæren om på anmodning å sammenkalle regionale ekspertmøter for å drøfte i første rekke spørsmålet om finansiering av boligbygging for personer i de lavere inntektsklasser, og for å utarbeide oppgaver over de eksisterende finansieringsmuligheter og spesielle metoder for å bidra til bygging av boliger for ubemidlede familier. TAB ble anmodet om å se med velvilje på anmodninger om bistand til slike regionale ekspertmøter og på regjeringenes anmodninger om teknisk bistand til arbeidet med å bedre boligsituasjonen og sære byområder.

Resolusjonen ble vedtatt enstemmig i Rådet.

5. Sikring av familiens levsnivå.

Det resolusjonsutkast som sosialkommissjonen hadde forberedt om dette emne ble gjenstand for endel forbedringer i et resolusjonsutkast fremsatt av en rekke land i fellesskap. Dette ble vedtatt med stemmetallene 6-0-2 (Venezuela og Domingorepublikken). Ut-

gangspunktet for resolusjonen var behovet for en koordinering av ILO's og FN's arbeid med å sikre familienes levestandard på den ene siden gjennom sosiale sikkerhetstiltak og på den annen side gjennom sosial bistand og andre sosiale ytelser til beste for familie og barn. Resolusjonen pekte på det sterke behov i mange land for å drøfte prinsipper og metoder for bredt anlagte tiltak for å sikre og bedre familienes levestandard. I den anledning ble ILO og andre særorganisasjoner anmodet om å samarbeide med FN om et felles studium av disse problemer, og generalsekretæren fikk bemyndigelse til å anmode en gruppe eksperter om å bistå med undersøkelser av de tekniske problemer som saken reiste. Ekspertgruppens rapport skulle forelegges for sosialkommissjonen, ILO og andre interesserte særorganisasjoner. Deres kommentarer ble generalsekretæren anmodet om å legge frem for Rådets 24. samling i 1957 sammen med ekspertgruppens rapport og hans egne kommentarer. Resolusjonen ble vedtatt i Rådet med stemmetallene 17—0—1 (Venezuela).

6. Rådgivende funksjoner på sosialvelferdens område.

Om dette emne hadde sosialkommissjonen vedtatt en egen resolusjon som uttrykte bekymring i anledning av at de midler som sto til rådighet for formålet på FN's nåværende budsjett, ikke gjorde det mulig for generalsekretæren å imøtekomme alle begrunnede anmodninger fra regjeringene. Kommisjonen ba derfor Rådet og andre FN-organer om å overvåke hvorledes man innen den nåværende budsjetttramme skulle kunne øke betraktelig bevilgningene til dette program i 1956 og senere år. Det man tok sikte på var å benytte eventuelle besparelser på andre budsjettposter.

Som tidligere nevnt ga de Seynes under generaldebatten uttrykk for at generalsekretæren gjerne så en slik økning av bevilgningene til formålet realisert. Etter initiativ fra Nederland la dette lands delegasjon sammen med den norske, indiske og jugoslaviske delegasjon frem et resolusjonsforslag som anbefalte at Generalforsamlingen innen rammen av det nåværende budsjett betydelig øker bevilgningen til de råd-givende funksjoner på sosialvelferdens område i 1956 og følgende år. Uavhengig av disse land la Pakistan frem et forslag om eventuelt å øke FN's budsjett for å få plass til økte bevilgninger til formålet. Dette forslaget ble trukket tilbake i sin helhet, men forutsetningen om en økning av FN's budsjett ble fremmet som et endringsforslag til firemaktsforslaget. En rekke delegasjoner

bl. a. den amerikanske og britiske, erklærte at de ikke kunne akseptere Pakistans endringsforslag bl. a. fordi det ville gå imot generalsekretærens og Generalforsamlingens anstrengelser for å stabilisere budsjettet. Endringsforslaget ble nedstemt med stemmetallene 8—7—3. Firemaktsforslaget som helhet ble deretter vedtatt først i komitéen og senere i plenum med stemmetallene 16—0—2 (Storbritannia og Australia som prinsipielt mente at besparelser skulle brukes til reduksjon av budsjettet, ikke til nye utgifter).

7. Det sovjetiske forslag om tiltak for å bedre folkenes kår.

Den sovjetiske delegasjon la allerede i forbindelse med generaldebatten frem et omfattende resolusjonsforslag om tiltak for å bedre folkenes kår. Det var fra begynnelsen av på det rene at forslaget, som bl. a. inneholdt en henstilling til stormaktene om snart å bli enig om en begrensning av rustningene, var helt uantagelige for vestmaktene, ikke bare i formen, men også for så vidt angikk enkelte av anbefalingenes innhold. Også fra norsk synspunkt var det sovjetiske forslag uakseptabelt, men det ble underhånden gitt uttrykk for at det antagelig ville være ønskelig å utarbeide et alternativt forslag. De Forente Stater, Norge, Storbritannia og Tyrkia gikk sammen om et resolusjonsforslag i 3 deler, hvorav den første inneholdt det egentlige alternativ til den sovjetiske resolusjon mens de to andre vesentlig inneholdt direktiver til generalsekretæren om de neste utgaver av henholdsvis oversikten over programmer for sosial utvikling og rapporten om den sosiale situasjon i verden. Den operative del av motforslaget ga uttrykk for tillit til at regjeringene ytterligere ville øke sine anstrengelser for å bedre de økonomiske og sosiale forhold i sine egne land og andre steder i de underutviklede land, når ytterligere midler ble frigjort ved en alminnelig kontrollert nedrustning. Videre hilste man velkommen De Forente Nasjoners og særorganisasjonenes fortsatte arbeid med å bedre de sosiale forhold i verden.

Da sosialkomitéen tok til med behandlingen av de to forslag, introduserte først den sovjetiske representant sitt forslag. Han erklærte at hans eget forslags punkt om nedrustningsspørsmålet var mer positivt utformet enn motforslaget. Han erklærte seg imidlertid villig til å drøfte endringsforslag og utelukket ikke muligheten av et samarbeid med sikte på å bli enig om en felles tekst. Etter dette understreket blant andre den norske representant at den norske regjering var like

1956

St. meld. nr. 5.

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds lyvende samling.

interessert i nedrustning og økonomisk og sosial fremgang som den sovjetiske regjering, og at motstanden mot det sovjetiske forslag skyldtes uenighet når det gjaldt valget av forum for resolusjonen og dennes form og detaljer. Å rette en henstilling til stormaktene i nedrustningsspørsmålet var Generalforsamlingens sak. For øvrig burde henstillinger av denne art rettes til alle regjeringer, og ikke bare til stormaktene. Forslaget om å vedta konkrete anbefalinger om helse spørsmål og undervisningsspørsmål ville være ensbetydende med å overta WHO's og UNESCO's funksjoner eller iallfall innebære en skarp kritikk av deres arbeid. Endelig ville forslaget om å fremskynde behandlingen av neste rapport om den sosiale situasjon i verden ikke bare bringe ordene inn i programmet for rapporter om sosiale spørsmål, men det ville antagelig også være ugjørlig for generalsekretæren å etterkomme anmodningen på forsvarlig vis. Til slutt antydte den norske representant at den sovjetiske delegasjon kanskje ville finne seg best tjent med ikke å la det komme til avstemning over forslaget, og isteden slutte seg til firemaktsforslaget, eventuelt i endret skikkelse.

På dette punkt i debatten foreslo Nederlands representant av grunner som hadde sammenheng med SUNFED-forslaget, at man ikke skulle fortsette debatten i sosialkomitéen, men henviser saken til den økonomiske komité, som kunne behandle den etter behandlingen av spørsmålet om finansieringen av økonomisk utvikling i underutviklede land. Den amerikanske representant henstillet til Nederlands representant ikke å fremme sitt forslag. Mot forslaget talte India, mens Storbritannia var positivt innstilt. Særlig India, men også andre var indignert over å bli avskåret fra å uttale seg om de foreliggende resolusjonsforslag. Nederlands forslag ble derfor nedstemt med stort flertall.

Allerede før denne avstemning hadde Jugoslavias representant foreslått at det ble nedsatt en arbeidsgruppe med det formål å oppnå enighet om en felles resolusjonstekst. Under den fortsatte debatt støttet blant andre India tanken om en arbeidsgruppe og foreslo visse endringer i firemaktsforslaget. Den sovjetiske representant ga sin tilslutning til opprettelsen av en arbeidsgruppe idet han uttalte at man nok skulle finne frem til enighet om formen siden det allerede syntes å være enighet om innholdet. Uten formell avstemning besluttet Rådet å oppnevne en arbeidsgruppe bestående av De Forente Stater, Storbritannia, Frankrike, Sovjet-Samveldet, India og Norge. Den norske representant, ambassaderåd Dons, gjorde

tjeneste som formann for arbeidsgruppen, som i løpet av 3 møter fant frem til en enstemmig resolusjonstekst. Denne skilte seg i formen om ikke i innholdet fra firemaktsforslaget. At den sovjetiske delegasjon ikke var misfornøyd med resultatet, fant sitt uttrykk i at det var den sovjetiske representant som holdt takketalen til formannen i arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppens innstilling ble vedtatt enstemmig i sosialkomitéen etter et par mindre vesentlige redaksjonelle endringer. China og Tyrkia avholdt seg dog fra å stemme over første del av resolusjonen da de mente at Rådet her gikk utenfor sin kompetanse.

Den første del av vedtaket henviser til forpliktelsene etter Paktens artikkel 55, og peker på at selv om det er gjort fremskritt, så viser den fremlagte dokumentasjon at det ennå gjenstår meget å gjøre for å bedre stillingen til store grupper av verdens befolkning. Det erkjennes at det er et alminnelig ønske om en avtale om en alminnelig kontrollert nedrustning, og at en nedgang i rustningsutgiftene vil tillate en økning av de midler som står til rådighet for en bedring av de sosiale forhold, samtidig som den vil skape et gunstigere klima for en utvidelse av det internasjonale samarbeid på det sosiale og økonomiske område. Med utgangspunkt heri uttrykkes det tillit til at regjeringene fortsatt ikke vil spare noen anstrengelse for å bedre de sosiale og økonomiske forhold i sine egne land og andre steder, særlig i underutviklede land, og at de ytterligere vil øke disse anstrengelser når midler blir frigjort ved en avtale om kontrollert nedrustning. Til slutt uttrykkes det håp om at disse mål må bli nådd på et tidlig tidspunkt, slik at det kan finne sted en rask bedring av de sosiale og økonomiske forhold over hele verden.

Den annen del av vedtaket gir generalsekretæren nærmere direktiver om hvor hovedvekten skal legges i neste utgave av oversikten over programmer for sosial utvikling. Samtidig anbefales at regjeringene treffer de nødvendige tiltak for å bringe den foreliggende oversikt til interesserte regjeringsorganers og interesserte ikke-statlige organisasjoners kunnskap, idet den inneholder adskillig materiale av praktisk verdi for disse.

Tredje del av vedtaket gir generalsekretæren direktiver for redaksjonen av neste utgave av rapporten om den sosiale situasjon i verden, og ber ham publisere den senest i desember 1956, slik at det blir god tid til å gjennomgå den før den behandles på sosialkommisjonens 11. samling og Rådets 24. samling sommeren 1957. Rapporten vil legge hovedvekten på urbaniseringsproblemet. Som en innrømmelse overfor Sovjet-Samveldet blir

generalsekretæren til slutt anmodet om til bruk for Rådet på sommersesjonen i 1956 å utarbeide en rapport om i hvilken utstrekning De Forente Nasjoner og særorganisasjonene har tatt opp til behandling og gjennomført de programmer og særlig de prioriterte tiltak som er tatt med i de oppsatte felles aksjonsprogram på det sosiale område. Resolusjonen ble vedtatt enstemmig i Rådet.

2. Rapporten fra kommisjonen for menneskerettighetene.

Før sosialkomitéen tok fatt på detaljbehandlingen av de utkast til rådsvedtak som menneskerettighetskommisjonen hadde lagt frem, falt det en del spredte bemerkninger om kommisjonens arbeid som helhet. Enkelte representanter henledet oppmerksomheten på uoverenstemmelsene mellom kommisjonens og generalsekretærens syn på enkelte deler av arbeidsprogrammet og de finansielle konsekvenser av en gjennomføring av kommisjonens forskjellige vedtak. Den tyrkiske representant påtalte at Generalforsamlingen hadde forbigått Rådet i spørsmålet om selvbestemmelsesprinsippet. Dette hadde satt Rådet i en vanskelig stilling siden Generalforsamlingen hadde bedt Rådet om å oversende den Rådets underordnede kommisjons anbefalinger til Forsamlingen, forutsetningsvis uten endringer eller kommentarer. Kommisjonen var for øvrig ikke omhyggelig nok i utarbeidelsen av sitt arbeidsprogram og sine anbefalinger. Rådet måtte derfor holde et visst oppsyn med kommisjonen og påse at den holdt seg Pakten etterrettelig.

Sosialkomitéen gikk deretter over til å behandle kommisjonens spesielle resolusjonsforslag:

1. Diskriminering når det gjelder emigrasjon, immigrasjon og reiser.

Kommisjonens første resolusjonsforslag gjaldt omfanget av den undersøkelse som underkommisjonen for forhindring av diskriminering og for beskyttelse av minoriteter i sin tid skal foreta som et ledd i sitt arbeidsprogram. På 18. samling hadde Rådet besluttet at undersøkelsen skulle begrenses til de menneskerettigheter som omtales i artikkel 13, punkt 2 i menneskerettighetserklæringen, d.v.s. retten til å forlate sitt land og vende tilbake til det. Spørsmålet vedrørende immigrasjon i sin alminnelighet var derved utelukket. Likevel hadde underkommisjonen med tilslutning fra kommisjonen foreslått at Rådet skulle erklære at underkommisjonen ikke skulle være forhindret fra å studere diskriminering når det gjelder immigrasjon, idet

begge fant dette emne av den største betydning, og konstaterte at det allerede var tatt med i arbeidsprogrammet. Den amerikanske og australske delegasjon la i Rådet frem et endringsforslag, som ville bekrefte Rådets tidligere vedtak og presisere at det tidligere vedtak indirekte utelukket diskriminering når det gjelder immigrasjon som emne for undersøkelsen. Forslagsstillerne påviste at dette hadde vært Rådets hensikt med det forrige vedtak. Bakgrunnen for vedtaket var at immigrasjon hverken i menneskerettighetserklæringen eller i utkastet til konvensjoner om menneskerettighetene var tatt med blant menneskerettighetene. Immigrasjon var blitt utelatt etter omhyggelig drøftelse. Det var derfor klart at det her dreiet seg om et felt som det var helt overlatt til det enkelte land å bestemme over. De måtte derfor motsette seg kommisjonens forsøk på å få Rådet til å omgjøre sin avgjørelse.

India s representant mente at emigrasjon og immigrasjon hang nøye sammen som to sider av samme sak, og at begge emner tjente en undersøkelse. Den sovjetiske representant hevdet at Rådets tidligere vedtak slett ikke var klart og at kommisjonens forslag var et forsøk på å få det fortolket. Den britiske representant minnet i denne forbindelse om at den britiske og norske representant i kommisjonen som et kompromiss nettopp hadde foreslått at den skulle be Rådet fortolke resolusjonen, en høfligere fremgangsmåte når man ville be Rådet endre oppfatning. Forslaget hadde imidlertid ikke vunnet gehør. Den nederlandske representant fremhevet at immigrasjon ikke egnet seg for regulering på verdensomfattende basis. En fri innvandringsadgang for alle elementer vil lett kunne sette i fare programmene for sosial og økonomisk utvikling. Iallfall ville en viss diskriminering være nødvendig for noen land. Formosaregjeringens representant pekte på at man måtte skjelve mellom en eventuell rett til innvandring — et spørsmål som ikke var reist — og spørsmålet om diskriminering mellom forskjellige grupper av innvandrere når det gjaldt slik innvandring som vedkommende land ga adgang til. Dette siste spørsmål mente han det måtte være adgang til å drøfte. Ved avstemningen over endringsforslaget ble dette vedtatt med stemmetallene 11—6—1. Mot stemte India, Sovjet-Samveldet, Jugoslavia, Tsjekkoslovakia, Egypt og China, mens Tyrkia avholdt seg fra å stemme. Resolusjonsforslaget som helhet i den således endrede skikkelse ble vedtatt med stemmetallene 11—3—4. Norge stemte for. Mot stemte India, Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia, mens Jugoslavia,

Venezuela, China og Egypt avholdt seg fra å stemme.

Rådet vedtok resolusjonen med stemmetallene 10—4—4. Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia, India og Egypt stemte mot. Norge stemte for resolusjonen.

2. Fremtidige diskrimineringsundersøkelser.

Underkommisjonen for forhindring av diskriminering og for beskyttelse av minoriteter har tidligere satt i gang en undersøkelse av diskriminering i undervisningen, som ventes avsluttet omkring årsskiftet 1955—56. Videre har underkommisjonen tidligere besluttet at det skal foretas en undersøkelse av diskriminering når det gjelder:

1. politiske rettigheter omtalt i menneskerettighetserklæringen,
2. religiøse rettigheter og religionsutøvelse,
3. emigrasjon, (immigrasjon) og reiser.

Både menneskerettighetskommisjonen og Rådet hadde tidligere stilltiende akseptert at én av disse undersøkelser skulle settes i gang i 1955 uten hensyn til om undersøkelsen av diskriminering i undervisningen var avsluttet eller ikke. Da denne undersøkelse ikke er avsluttet, hadde Sekretariatet av finansielle grunner ikke påbegynt noen ny undersøkelse i 1955. Etter forslag fra underkommisjonen vedtok kommisjonen en resolusjon som dypt beklaget dette, og godkjente et vedtak av underkommisjonen om at det i 1956 — for å innhente det forsømte — skulle foretas to nye undersøkelser, dog således at én av dem kunne utsettes til 1957 hvis det var umulig å foreta begge undersøkelser i 1956. Den sistnevnte reservasjon var resultatet av et kompromiss. Samtidig ga kommisjonen uttrykk for håp om at angjeldende FN-organer (d. v. s. særlig Generalforsamlingen) i fremtiden ville vise tilstrekkelig forståelse for betydningen av underkommisjonens arbeid og behovet for tilstrekkelige midler til å utføre arbeidet uten forsinkelse. Til slutt ble generalsekretæren anmodet om å treffe passende tiltak for å forsyne underkommisjonen med de nødvendige pengemidler for å unngå en forsinkelse av arbeidet.

Allerede før kommisjonen traff dette vedtak, hadde generalsekretæren gjort oppmerksom på at vedtaket ville foranledige ikke bare ytterligere utgifter, men en forandring av den allerede vedtatte organisasjonsplan for sekretariatet, som budsjettforslaget for 1956 bygget på. I en erklæring ved åpningen av 20. samling kom generalsekretærens representant tilbake til dette spørsmål og rettet en inntrengende henstilling til Rådet om ikke å pålegge Sekretariatet

å gå i gang med mer enn én undersøkelse av gangen, d. v. s. at en ny undersøkelse blir påbegynt i 1956 og at den neste først blir satt i gang når denne er avsluttet, antakelig i begynnelsen av 1958, idet hver undersøkelse antas å kreve ca. 2 år. Med utgangspunkt i denne henvendelse la den amerikanske representant frem et endringsforslag, som for det første tok sikte på å modifisere de punkter i kommisjonens utkast som kritiserte — direkte eller indirekte — sekretariatet og Generalforsamlingen, og som for det annet ville bekrefte underkommisjonens beslutning om å foreta to nye undersøkelser, men samtidig fastslå at bare den ene skulle settes i gang i 1956, mens Rådet på 22. samling skulle bestemme når den neste skulle foretas.

Det ble adskillig diskusjon om dette endringsforslag. Noen mente at det opprinnelige forslag gikk langt nok i retning av å imøtekomme generalsekretærens synspunkter, mens den amerikanske representant påviste at selv ikke hans eget forslag fullt ut kom generalsekretæren imøte, siden det holdt åpen muligheten for å sette i gang den annen undersøkelse allerede en gang i 1957.

Sammen med Australias representant utarbeidet den amerikanske representant et nytt utkast til resolusjon som ble formulert slik at Rådet ga sitt samtykke til at det blir foretatt en ny undersøkelse i 1956 og ytterligere en i 1957, hvis mulig. Dette resolusjonsforslag ble vedtatt med stemmetallene 14—0—4 (de latinamerikanske land). Stemmetallene i Rådet var 15—0—3.

3. Teknisk bistand til fremme av menneskerettighetene.

På grunnlag av et forslag fra amerikansk side hadde menneskerettighetskommisjonen vedtatt et omfattende utkast til vedtak om et program for teknisk bistand til fremme av menneskerettighetene. Stemmetallene var 14—2—1. Norge stemte for vedtaket.

I sosialkomitéen la den amerikanske representant frem en del endringsforslag. Det viktigste gikk ut på å slå det foreslåtte mer generelle program sammen med en del andre vedtatte programmer for teknisk bistand vedrørende spesielle menneskerettigheter til et fellesprogram under betegnelsen «rådgivende tjenester på menneskerettighetenes område». De andre programmer gjaldt kvinnes rettigheter, forhindring av diskriminering og beskyttelse av minoriteter samt informasjonsfrihet. Et annet endringsforslag gjaldt området for programmet, og strøk henvisningen til menneskerettighetserklæringen og utkastene til konvensjoner om menneskerettighetene slik at bistand ville kunne gis i anledning av

hvilket som helst emne på menneskerettighetenes område «any subject in the field of human rights»).

Den amerikanske representant erklærte at denne endring bare var av formell art slik at bistand kunne ytes til fremme av hvilken som helst rettighet nevnt i angjeldende dokumenter (som bl. a. medtar «retten til selvbestemmelse»). For å unngå en sammenblanding med det utvidete tekniske hjelpeprogram som tar sikte på å fremme økonomisk utvikling og de andre programmer for teknisk bistand som står på FN's budsjett og som gjelder sosial velferd og offentlig administrasjon, foreslo den amerikanske representant at man ikke talte om teknisk bistand, men ganske enkelt om bistand i form av f. eks. utsendte eksperter eller seminarer.

Det var adskillig diskusjon både om resolusjonen som foreslås av kommisjonen og om endringsforslagene. Fra fransk, britisk og australsk side stillet man seg skeptisk til behovet for det nye program. Fra fransk side ble det uttalt at man først fikk nøye seg med å få rede på om det var noe behov før man gikk i gang med å etablere et stort apparat.

Den norske representant erklærte at han ville stemme for endringsforslagene og resolusjonen som helhet, til tross for at han stort sett delte betenkelighetene. Han gjorde det fordi vedtaket samtidig representerte en konsolidering av tidligere programmer. Han kunne heller ikke se bort fra den mulighet at utvidelsen av programmet til å gjelde hele området for menneskerettighetene, ville kunne gi adgang til bistand på områder som nå sto udekket. Han trodde ikke vedtaket ville ha større finansielle konsekvenser i den nære fremtid. Det tilkom for øvrig i sin tid Generalforsamlingen å fordele bevilgningene mellom de forskjellige programmer etter beste skjønn. At behovet senere kunne vise seg å være stort, burde ikke avholde noen fra å være med på en beskjeden start.

Ved avstemningen over de amerikanske endringsforslag ble disse vedtatt dels enstemmig, dels med stort flertall. Resolusjonen som helhet ble vedtatt med stemmetallene 14—0—4 (Argentina, Australia, Frankrike og Storbritannia). Argentinas begrunnelse for stemmegivningen var at man burde begrense seg til teknisk bistand til økonomisk utvikling.

4. Årboken for menneskerettighetene.

Menneskerettighetskommisjonen hadde vedtatt en intern resolusjon om utgivelsen av årboken for menneskerettighetene som utvidet omfanget adskillig ved å bestemme at år-

boken i 1955 og 1956 skal medta et tillegg med opplysninger fra regjeringene om hvorledes noen bestemte menneskerettigheter blir gjennomført i de respektive land, kolonier og tilsynsområder. Videre hadde kommisjonen besluttet medtatt en bibliografisk indeks over verker og studier vedrørende menneskerettighetene. Generalsekretæren motsatte seg bestemt disse utvidelser av finansielle og administrative grunner. Til tross for at kommisjonen hadde gjort regjeringene oppmerksom på ønskeligheten av å holde årbokens omfang nede ved istedenfor fulle tekster å sende inn oversikter, henvisninger eller utdrag, mente generalsekretæren at arbeidet ikke kunne utføres uten økte bevilgninger og økt personale utover rammen for budsjettforslaget for 1956. Når det gjaldt indeksen, foreslo generalsekretæren at han isteden skulle holde referansematerialet til rådighet i biblioteket i New York. Etter debatt ble man enig om å foreslå i komitéens rapport at spørsmålet ble forelagt for koordinasjonskomitéen i forbindelse med behandlingen der av generalsekretærens rapport om de finansielle konsekvenser av Rådets vedtak. Koordinasjonskomitéen med stemmetallene 8—4—3 en resolusjon som støttet generalsekretærens forslag om at De Forente Nasjoners Bibliotek skulle gjøre tilgjengelig en bibliografisk indeks over alle arbeider og utredninger som foreligger om menneskerettighetene og vente med å inkludere en slik indeks i årboken i påvente av konsultasjon med UNESCO angående hvilke muligheter UNESCO hadde for å tilveiebringe sådant bibliografisk materiale. Forslaget møtte sterk motstand fra flere land, i første rekke Egypt og Pakistan som ønsket den bibliografiske indeks innarbeidet i årboken. Resolusjonen ble vedtatt i Rådet med stemmetallene 16—1—1. Norge stemte for resolusjonen både i Koordinasjonskomitéen og i Rådet.

5. Selvbestemmelsesprinsippet.

Som kjent forela kommisjonen i 1954 — etter anmodning fra Generalforsamlingen — for Rådet to resolusjoner vedrørende selvbestemmelsesprinsippet hvorav den ene gikk ut på å opprette en kommisjon som skulle foreta en full undersøkelse av hvordan situasjonen er i verden med hensyn til «folkenes permanente suverenitet over deres naturrikdommer og ressurser». I den annen resolusjon foreslo kommisjonen opprettet en spesialkommisjon som etter anmodning fra minst 10 medlemmer av FN skulle kunne undersøke enhver situasjon som oppsto som følge av en påstått fornektelse eller mangelfull gjennomførelse av «retten til selvbestemmel-

1956

St. meld. nr. 5.

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

se». Kommissjonen skulle forsøke å megle mellom partene, og hvis dette ikke lyktes i løpet av 6 måneder, rapportere saken til Generalforsamlingen med passende anbefalinger.

Rådet sendte i 1954 resolusjonen tilbake til menneskerettighetskommissjonen til ny behandling på grunnlag av debatten i Rådet. Saken ble imidlertid reist på 9. Generalforsamling som rettet en anmodning direkte til kommissjonen om å fullføre sine anbefalinger og sende dem tilbake via Rådet slik at de kunne bli behandlet på 10. Generalforsamling. Kommissjonen behandlet resolusjonene på sin samling våren 1955 og vedtok dem på ny i praktisk talt uforandret skikkelse. Stemmetallet i kommissjonen var 11-6-1, idet Australia, Frankrike, Norge, Tyrkia, Storbritannia og De Forente Stater stemte mot, mens China avholdt seg fra å stemme.

Forut for sakens behandling i sosialkomitéen fant det sted omfattende drøftelser mellom representantene for de 6 land som hadde stemt mot resolusjonen i kommissjonen, og som alle var medlemmer av Rådet, samt en representant fra Nederland som ikke var medlem av kommissjonen. Amerikanerne forsøkte å få de seks øvrige delegasjoner til å være med på å fremsette eller i alle fall stemme for en resolusjon som ville presentere seg som et tillegg til kommissjonens 2 resolusjonsforslag. Det gikk ut på å nedsette en kommisjon på 5 medlemmer som skulle studere selvbestemmelsesprinsippets forskjellige sider med sikte på å oppnå full enighet om hva det innebar og hvorledes det kunne gjennomføres i praksis. De første utkast var helt uantagelige for de øvrige seks. Først da amerikanerne gikk med på å presentere resolusjonen på en slik måte at den sammen med kommissjonens to resolusjoner ville gå til Generalforsamlingen som et alternativ til disse, kunne man gå inn på en detaljdrøftelse av forslaget som for øvrig også forutsatte at man skulle søke sløyfet den del av kommissjonens oversendelsesresolusjon som ville sende de to resolusjoner til Generalforsamlingen til vedtagelse. Det var også på det rene at amerikanerne i Rådet ville stemme mot realiteten i de to resolusjoner, som man imidlertid vanskelig kunne unngå å sende videre til Generalforsamlingen etter dennes vedtak på 9. samling. Storbritannia kunne under ingen omstendighet stemme for det amerikanske forslag. Australia mente at man burde nøye seg med å stemme mot kommissjonens resolusjoner, idet et tredje forslag om det fremtrådte som et alternativ sikkert ville bli gjenstand for endringsforslag, slik at man ikke visste hvordan det ville se

ut til slutt. Heller ikke de fire øvrige delegasjoner var begeistret over det amerikanske forslag, men de gikk til slutt med på å love å ville stemme for det i prinsippet, idet forslaget representerte den eneste mulige fremgangsmåte for å bygge opp en plattform for et forsøk på i Generalforsamlingen å velte kommissjonens to forslag. Ingen ville imidlertid være medforslagstillere. Amerikanerne mente å ha sikret seg tilstrekkelig støtte for sitt forslag på den annen side slik at man kunne regne med at det ble vedtatt.

Da den amerikanske representant introduserte sitt forslag, pekte han på at det foreligger adskillig tvil om hva det ligger i selvbestemmelsesprinsippet. Det var tre hovedretninger: En benektet at FN hadde noen kompetanse når det gjaldt gjennomføringen av prinsippet. En annen retning mente at det måtte realiseres ved en evolusjonsprosess gjennom økonomisk og sosial utvikling av vedkommende områder. En tredje retning tok sikte på øyeblikkelig frihet for alle folk og nasjoner. I betraktning av denne fundamentale meningsforskjell ville det kunne ha ytterst skadelige virkninger om man vedtok kommissjonens forslag. Det var bedre om man foreløpig begrenset seg til å studere prinsippet nærmere og håpe på at man ved å gi alle en bedre forståelse av hva det innebærer, kunne få et bedre grunnlag for FN's arbeid med å sikre alminnelig respekt for selvbestemmelsesprinsippet.

Den sovjetiske representant tok straks ordet og understreket at Rådet var forpliktet til å oversende de to resolusjoner uendret til Generalforsamlingen. Det var imidlertid ikke nødvendig å sende dem til «vedtagelse». Han kunne således akseptere det amerikanske endringsforslag på dette punkt. Rådet kunne også diskutere selvbestemmelsesprinsippet og sende referat av debatten videre til Generalforsamlingen som foreslått fra amerikansk side. Derimot kunne Rådet ikke behandle det amerikanske alternative resolusjonsforslaget da denne sak ikke sto på dagsordenen, hevdet han. Men det kunne jo fremlegges igjen i Generalforsamlingen, og han henstillet til den amerikanske representant ikke å presse det frem til behandling i Rådet. Den indiske representant støttet denne henstilling.

Den norske representant fremhevet i sitt innlegg at Norge fullt ut går inn for selvbestemmelsesprinsippet slik det er kommet til uttrykk i Pakten, men at vi ser med en viss bekymring på forsøkene på å tillegge FN større myndighet på dette område enn Pakten hjemler. Han gjentok kort de grunner som var anført fra norsk side i kommissjonen hvorfor vi måtte stemme mot kommi-

sjonens to resolusjonsforslag. Fra norsk side respekterte man fullt ut motivene for det amerikanske forslag som den norske delegasjon ville stemme for, ikke fordi man var enig i hver detalj i forslaget, men fordi Generalforsamlingen i forslaget ville få et godt kompromissgrunnlag som fritok den for å slå inn på en vei som fra et konstitusjonelt synspunkt var meget tvilsom, og som også i det lange løp kunne vise seg å være farlig.

Både den tyrkiske og australske delegasjon støttet likeledes det amerikanske forslag i prinsippet. Den australske representant foreslo imidlertid å gi kommisjonens mandat en mer generell utforming. Den sovjetiske representant fastholdt at komitéen ikke var kompetent til å behandle det amerikanske forslag, men fremsatte ikke noe formelt forslag om avstemning over dette spørsmål. Ecuadors representant talte mot realiteten i det amerikanske forslaget. Han hevdet at Generalforsamlingen ikke var interessert i studier, men i praktiske forslag til gjennomføring av selvbestemmelsesprinsippet. Kommisjonens resolusjonsforslag nr. 2 var utmerket i så måte. Med visse modifikasjoner kunne han imidlertid akseptere det amerikanske forslag. Også Argentinas representant var mot det amerikanske forslag i den nærværende form. Det samme gjaldt Jugoslavia, som antydte at forslaget isteden kunne omtales i ECOSOC's rapport til Generalforsamlingen.

Amerikanerne gikk senere med på å sløyfe den direkte uttalelse om at deres forslag var å betrakte som et alternativ til kommisjonens to resolusjonsforslag når saken kom frem til Generalforsamlingen. De gjorde det imidlertid klart at de selv og andre som delte deres oppfatning fremdeles betraktet forslaget som det alternativ Generalforsamlingen burde vedta. En annen endring gikk ut på å gjøre det tydelig at kommisjonens mandat var helt generelt og ikke bare tok sikte på visse former for manglende selvbestemmelse.

Både den britiske og franske representant gikk nøye inn på de vanskeligheter man sto overfor ved gjennomføringen av selvbestemmelsesprinsippet spesielt hvis man ga det generell anvendelse og ikke som enkelte synes å ville, bare anvende det på koloniområdene og gi Paktens bestemmelser om disse områder et nytt innhold. Den britiske representant mente at den meglingskommisjon som menneskerettighetskommisjonen foreslo opprettet, enten vil bli et farlig eller et ineffektivt instrument, antakelig det siste, siden den anklagede stat sannsynligvis bare ville påberope seg at det dreiet seg om et indre anliggende. Den franske representant

mente at det burde være en forutsetning at studiekommisjonen skulle henvende seg til folkerettskommisjonen med anmodning om bistand når den sto overfor problemer innenfor folkerettskommisjonens naturlige arbeidsområde.

Det ble stemt punktvis over det amerikanske forslag. De viktigste deler og resolusjonen som helhet ble vedtatt med stemmetallene 7—6—5. De som stemte mot, var Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakiet, Jugoslavia, India, Pakistan og Egypt, mens Venezuela, Argentina, Domingo Republikken, Ecuador og China avholdt seg fra å stemme. Forut for dette hadde man med stemmetallene 16—0—2 (Jugoslavia og Egypt) akseptert det amerikanske forslag om at Rådet ikke skulle ta med ordene «til vedtakelse» i den resolusjon hvormed kommisjonens to resolusjonsforslag skulle sendes til Generalforsamlingen.

Det ble en lang debatt om hvorvidt man skulle sette de to kommisjonsforslag under avstemning særskilt eller om man bare som avslutning skulle stemme over hele resolusjonskomplekset innbefattet den vedtatte amerikanske resolusjon. Resultatet av overveielene ble at man først stemte over kommisjonens utkast til oversendelsesresolusjon i den endrede skikkelse, inklusive de to resolusjonsforslag foreslått av kommisjonen. Stemmetallene var 17—0—0. Deretter stemte man over hele resolusjonskomplekset inklusive det allerede vedtatte amerikanske resolusjonsutkast. Stemmetallene var denne gang 13-0-4, idet Sovjet-Samveldet, Jugoslavia, Tsjekkoslovakia og Egypt avholdt seg fra å stemme. Nesten samtlige medlemmer av komitéen forklarte deretter sin stemmegivning, den ene gruppe for ikke å bli tatt til inntekt for kommisjonens to forslag; den annen gruppe for ikke å bli assosiert med det amerikanske forslag. Også den norske representant forklarte kort at hans stemmegivning ikke måtte oppfattes som en stemme til fordel for realiteten i kommisjonens forslag, som man ikke kunne akseptere fra norsk side. Hans positive stemme skyldtes at Rådet, slik saken lå an, var forpliktet til å oversende disse forslag til Generalforsamlingen i uendret skikkelse.

I Rådet ble det stemt særskilt over den del av resolusjonen som inneholdt menneskerettighetskommisjonens forslag som ble vedtatt med stemmetallene 17—0—1, (Tyrkia) og den del som inneholdt det opprinnelige amerikanske forslag. Det sistnevnte ble vedtatt med stemmetallene 12-6-0, mens resolusjonen som helhet ble vedtatt med stemmetallene 13—0—5, (Sovjetsamveldet, Tsjekkoslovakia, Jugoslavia, India og Tyrkia).

6. Rapporten fra kommisjonen for menneskerettighetene.

Uten noen egentlig debatt tok komitéen til etterretning rapporten fra menneskerettighetskommisjonen. Venezuelas representant beklaget imidlertid i denne forbindelse den rivalisering som fant sted mellom forskjellige FN-organer, og den manglende tillit i forholdet mellom Rådet og enkelte kommisjoner og mellom Rådet og enkelte generalforsamlingskomitéer. Da det stort sett var de samme regjeringer som var representert i de forskjellige organer, måtte skylden i første rekke legges på deres manglende evne til å koordinere de synspunkter som deres representanter ga uttrykk for i de forskjellige organer.

Rapporten ble også av Rådet tatt enstemmig til etterretning.

3. Rapport fra kommisjonen for kvinnes stilling.

Generaldebatten ble åpnet av Domingo Republikkens representant, Minerva Bernardino, som var formann i kvinnekommisjonen på siste samling. Hun introduserte rapporten i alminnelige vendinger uten å gå noe særlig i detalj. Den norske representant, frøken Aasland, var annen taler. Etter en kort generell innledning om Norges hevdvunne interesse for likestillingsprinsippet, gjennomgikk hun kommisjonens resolusjonsforslag og erklærte at den norske delegasjon ville stemme for samtlige, men med reservasjoner for enkelte forslags vedkommende av hensyn til at vår egen lovgivning på noen punkter ikke var i samsvar med anbefalingene.

De fleste av talerne kom vesentlig inn på spesielle problemer i forbindelse med de enkelte resolusjoner, særlig utkastet til konvensjon om gifte kvinners statsborgerskap. Den franske representant kunne for tiden ikke akseptere utkastet da man fra fransk side foreløpig ønsket å holde fast ved opsjonsprinsippet som den franske statsborgerlov bygget på. Den amerikanske representant var enig i det likestillingsprinsipp som var resolusjonsutkastets utgangspunkt, men kunne ikke godta utkastet fordi det bare behandlet en side av et komplisert problem som også omfattet mannens og barnas borgerrett og reiste vanskelige spørsmål vedrørende lovkonflikter. Alle de folkerettslige sider av saken måtte tas med i betraktning og utkastet burde derfor behandles av folkerettskommisjonen sammen med de øvrige borgerrettsspørsmålene som var henvist til denne kommisjon. Fra nederlandsk side ble det tatt avstand fra selve det prinsipp som utkastet bygget på. Det tok ikke tilstrekkelig hensyn til prinsippet, om familiens enhet

som særlig fikk betydning i ufredstider. Som et kompromiss mellom de to prinsipper forelå opsjonsprinsippet som den nederlandske regjering nå gikk inn for og som konvensjonen også burde gjennomføre. Det forelå 4 alternativer for dette. Enten kunne konvensjonen helt ut bygge på opsjonsprinsippet eller gi adgang til et valg mellom de to prinsipper. Man kunne også nøye seg med å åpne adgang til å ta forbehold og eventuelt begrense adgangen til å ta forbehold til valg av opsjonsprinsippet istedenfor likhetsprinsippet som hovedreglene i tilfelle ville knesette. Utkastet som det forelå var også mangelfullt fordi det ikke hadde regler til unngåelse av statsløshet eller dobbelt statsborgerskap og fordi det ikke hadde regler om barnas borgerrett for det tilfelle at foreldrene hadde forskjellig borgerrett og fordi det ikke hadde bestemmelser til løsning av lovkonflikter. Den tyrkiske representant tok avstand fra utkastet fordi det var for restriktivt og lå langt tilbake for utviklingen i mange land. Han mente også at Generalforsamlingen i tilfelle burde sende utkastet til folkerettskommisjonen før noe mer ble gjort med saken. Endel representanter var rede til å akseptere utkastet som det forelå, da det stemte overens med deres egen lovgivning, men ville ikke motsette seg at man nå unnlot å ta realitetsstandpunkt.

Den amerikanske representant gikk nærmere inn på kommisjonens arbeidsprogram som i seg selv var både praktisk og riktig. Han mente også at Generalforsamlingen i tilgang burde konsentrere sin oppmerksomhet om høyst 3 emner som var modne for rådsvedtak. Kommisjonen kunne selv velge emnene, og denne konsentrasjon om spesielle emner ville ikke hindre kommisjonen i hver gang å velge en rekke andre emner som gjenstand for interne resolusjoner. Det skulle ikke være nødvendig å vedta noen resolusjon om dette. Det ville være nok med en omtale av tanken i referatet fra komitéens debatt slik at det ble overlatt til kommisjonen å sette den i verk. Fra britisk side ble i denne forbindelse pekt på at kommisjonen i de siste år stadig hadde gjentatt sine resolusjoner, f. eks. når det gjaldt likelønnsprinsippet. Kommisjonen ville vinne i prestisje om den var litt mer tilbakeholdende.

Den amerikanske tanke fikk alminnelig tilslutning, også fra kvinnekommisjonens formann. Det ble imidlertid uttrykkelig presisert at konsentrasjonen om få spesielle emner ikke måtte innebære noen innskrenkning av kommisjonens arbeidsområde.

Kvinnekommisjonens formann opplyste at det nå var 40 land som hadde undertegnet

konvensjonen om kvinnes politiske rettigheter. Av disse hadde 22 ratifisert konvensjonen. Den sovjetiske representant pekte i denne forbindelse på at det var 17 land som ikke innrømmet kvinnene politiske rettigheter.

Flere talere understreket at det på mange områder var langt igjen før likestillingsprinsippet var gjennomført. Men endringer i den rettslige og faktiske stilling måtte nødvendigvis ta tid. Man kunne således ikke med et slag gjennomføre likelønnsprinsippet. Flere pekte også på at fremgangen på mange områder måtte foregå i langsomt tempo fordi det dreiet seg om områder hvor staten i mange land ikke kunne gripe inn. Indias og Pakistans representanter pekte således på at privatretten i deres land stort sett bygget på eldgamle skikker og sedvaner, tildels av religiøs art, og at staten ikke kunne gripe inn i disse uten etter direkte anmodning. Og iallfall ville lovgivning som grep inn i de gamle tradisjoner ta lang tid for å vinne frem.

For den sovjetiske og tsjekkiske representant forelå ingen særlige problemer, idet de kunne meddele at likestillingsprinsippet for lengst var gjennomført i deres land.

Ecuadors representant advarte i et langt innlegg mot å drive likestillingen for vidt slik at kvinnene mistet sine kvinnelige egenskaper og ble et tredje kjønn. Når det gjaldt kvinnes oppdragelee, hevdet han at de først burde lære »husholdningens geografi» før de lærte egentlig geografi. Og mannen måtte være familiens overhode faktisk og rettslig.

Kommisjonens resolusjonsforslag A tok bare til etterretning kommisjonens rapport. Det ble vedtatt enstemmig både i sosialkomitéen og i Rådet. I tilknytning til dette vedtak ble det etter amerikansk forslag besluttet å ta med et punkt i komitéens rapport til plenum om at man godkjente kvinnekommisjonens arbeidsprogram med en mindre endring som følge av en omredigering av resolusjonen om gifte kvinners rettslige status.

Resolusjonsforslag B, som både i Sosialkomitéen og i plenum ble vedtatt enstemmig, ga direktiver til generalsekretæren om den årlige rapport om kvinnes politiske rettigheter. Den vil i fremtiden omfatte opplysninger fra alle land i verden, for enkeltes vedkommende dog bare i et tillegg på grunnlag av de opplysninger som måtte stå til rådighet for generalsekretæren. Rapporten vil også ta med opplysninger om de reservasjoner og innvendinger som blir gjort til konvensjonen om kvinnes politiske rettigheter.

Resolusjonsforslag C gjaldt lik lønn for likt arbeid. Hovedbestemmelsen henstiller

til regjeringene å vedta lover eller treffe andre tiltak for å gjennomføre likelønnsprinsippet. Stemmetallene i komitéen var 16—0—2. Den britiske og australske representant avholdt seg fra å stemme under henvisning til systemet med frie tarifforhandlinger. Den norske representant nøyet seg med et forbehold av samme ordlyd som den norske reservasjon til ILO-konvensjonen om likelønnsprinsippet. Rådet vedtok resolusjonen med stemmetallene 15—0—2.

Resolusjonsforslag D omhandlet kvinnes stilling i privatretten og var delt i 3 underresolusjoner. Den første av disse gjaldt gifte kvinners rettslige status. Den ble vedtatt i sosialkomitéen med stemmetallene 17—0—1 (Australia) og ba generalsekretæren om å gi kommisjonen særlige åjourførte rapporter med opplysninger om lovgivning og praksis når det gjelder kvinnens stilling i privatretten og eiendomsretten. Samtidig ble generalsekretæren bedt om så snart som mulig å publisere materiale om gifte kvinners rettslige status. Resolusjonen ble vedtatt i Rådet med stemmetallene 16—0—1.

Den annen av resolusjonene under D angikk foreldres rettigheter og plikter. Den ble vedtatt med stemmetallene 12—1 (U.S.A.) —5 (Australia, Ecuador, Egypt, Frankrike, Storbritannia). Resolusjonen pekte innledningsvis på hvordan i de fleste land myndigheten over barna er lagt helt eller delvis til faren og i noen tilfelle ikke engang går over på moren når faren f. eks. dør. Det ble uttalt at deling av foreldremyndigheten ikke bare er et spørsmål om kvinnes status, men også om hva som er best for barna, og at de eksisterende regler er et brudd på likestillingsprinsippet. Resolusjonen konkluderte med en anbefaling til medlemsstatene om å treffe de nødvendige tiltak for å sikre likestilling mellom foreldrene i utøvelsen av rettigheter og plikter i forholdet til barna. Den amerikanske representant stemte mot resolusjonsforslaget under henvisning til at det dreiet seg om et indre anliggende som i De Forente Stater ikke vedkom forbundsregjeringen, men den enkelte stat. Fra norsk side ble tatt forbehold av hensyn til våre regler om verge samtidig som det ble pekt på at en uttalelse i innledningen kunne tas som uttrykk for at skyldfordelingen mellom ektefellene ved ekteskapets oppløsning burde være den avgjørende faktor, mens etter norsk oppfatning det avgjørende burde være hva som var i barnets interesse. Resolusjonen ble vedtatt i Rådet med stemmetallene 10—1—6.

Den tredje resolusjon i gruppen omhandlet gifte kvinners domisil. I innled-

1956

St. meld. nr. 5.

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

ningen pekte resolusjonen på at i mange land kan kvinnen ikke få anerkjent annet domisil enn mannens selvom de ikke bor sammen, og at dette ikke er i samsvar med likhetsprinsippet. Regjeringene ble anbefalt å treffe de nødvendige tiltak for å sikre gifte kvinner rett til selvstendig domisil. Stemmetallene var 9--2--7. De Forente Stater stemte mot med samme begrunnelse som ble anført for den foregående resolusjon. Argentinas representant som også stemte mot, mente at kommisjonen og Rådet ikke var kompetente til å uttale seg om dette delikate juridiske spørsmål. Blant dem som avholdt seg fra å stemme var Australia, China, Ecuador, Frankrike, Tyrkia og Storbritannia. Sistnevnte henviste blant annet til at spørsmålet for tiden var gjenstand for utredning i Storbritannia, og at man ikke ønsket å foregripe resultatet av denne. Fra norsk side nøyte man seg med en reservasjon av hensyn til at vår egen lovgivning ikke gjennomfører likhetsprinsippet. Resolusjonen ble vedtatt i Rådet med stemmetallene 8--1--7.

I resolusjon E hadde kommisjonen foreslått en anbefaling til Generalforsamlingen om å vedta en konvensjon om gifte kvinners statsborgerrett innholdende de realitetsbestemmelser som kommisjonen hadde foreslått. Som nevnt ovenfor var det mange delegasjoner som ikke kunne godta konvensjonsteksten, og som derfor ikke kunne være med på å foreslå den vedtatt av Generalforsamlingen. I denne situasjon samlet man seg om et britisk forslag som ga sin tilslutning til den tanke at der skal utarbeides og vedtas en slik konvensjon, men som nøyte seg med å oversende den av kommisjonen foreslåtte tekst til Generalforsamlingen til behandling. Det ble med andre ord overlatt til Generalforsamlingen selv å avgjøre om den ville akseptere teksten, lage en ny tekst eller overlate den videre behandling til andre instanser som for eksempel en internasjonal konferanse eller folkerettskommisjonen. Det britiske forslag ble etter endel debatt vedtatt med stemmetallene 17--1 (U.S.A.)--0. I forbindelse med vedtakelsen aksepterte komitéen også et forslag om å sende over til Generalforsamlingen et australsk forslag til ny artikkel 3 i konvensjonen på like linje med de endringsforslag som fulgte med kommisjonens forslag til Rådet for videre ekspedisjon til Generalforsamlingen.

Også resolusjon F som angikk kvinnenes økonomiske muligheter var delt i tre. Den første del gjaldt kvinnens muligheter når det gjelder håndarbeid og bomullsindustrien, og knyttet seg til en ILO-rapport om dette emne. Re-

gjeringene ble anbefalt å nyttiggjøre seg denne rapport ved gjennomføringen av sine egne planer på dette område. ILO ble bedt om å fortsette sine undersøkelser og holde kvinnekommisjonen underrettet om resultatene. Endelig ble det besluttet å sende resolusjonen til Tilsynsrådet og komitéen for opplysninger fra ikke-selvstyrte områder til eventuell behandling. Resolusjonen ble vedtatt enstemmig både i sosialkomitéen og i Rådet.

Også annen del av resolusjonen ble vedtatt enstemmig i komitéen og i Rådet. Den gjaldt yrkesopplæring og veiledning for kvinner. Regjeringene ble innbudt til i sine anmodninger om teknisk bistand å ta med prosjekter som tok sikte på å opprette organer, herunder organer for yrkesveiledning og yrkesopplæring og arbeidskontorer for å hjelpe kvinnene med å øke sine sjanser på arbeidsmarkedet. Det ble også henstillet til ikke-statlige organisasjoner å arbeide for å bortrydde alle mulige hindringer for kvinnenes økonomiske frigjøring.

Den tredje del av resolusjon F ble vedtatt med stemmetallene 15-0-3 (Australia, Frankrike og Storbritannia). Resolusjonen gikk i korthet ut på å anbefale at alle regjeringer vedtar lover eller treffer andre tiltak for å oppheve diskrimineringen mot kvinner på det økonomiske område. Fra norsk side gjorde man en reservasjon av hensyn til den forskjellige pensjonsalder for menn og kvinner i Norge. Den britiske representant mente at resolusjonen tildels omfattet områder som regjeringene ikke kunne gripe inn på. Den omtalte også områder som allerede hadde vært gjenstand for særskilte resolusjoner. Videre kunne den oppfattes som en kritikk av kommisjonen og Rådet for ikke å ha foretatt seg noe. Et fransk forslag om å ta ut en spesiell henvisning til tilsynsområder og ikke-selvstyrte områder på slutten av resolusjonen ble nedstemt med stemmetallene 17--5--0. Resolusjonen ble vedtatt i Rådet med stemmetallene 14--0--4.

Det siste av kommisjonens forslag, resolusjon G, gjaldt kvinnenes utdannelsesmuligheter. Etter forslag fra den amerikanske representant besluttet komitéen å stryke siste punkt i innledningen som innebar en kritikk av UNESCO's arbeid. I kommisjonen forslag var første operative paragraf utformet på en måte som innebar at UNESCO i tilfelle selv måtte opprette kultur- og utdannelsessentra i underutviklede land. Dette ville ligge utenfor UNESCO's mandat og økonomiske muligheter. Den amerikanske representant foreslo derfor en formulering hvoretter UNESCO ble innbudt til å overveie

mulighetene for å hjelpe til med opprettelsen av slike sentra som ville være tilgjengelig for vide kretser og sette et større antall kvinner istand til å benytte seg av dem. Det amerikanske endringsforslag ble vedtatt enstemmig. Det annet hovedpunkt innbød regjeringene til ved — innsendelsen av sine anmodninger om teknisk bistand, hva enten det dreiet seg om det utvidete program for teknisk bistand eller UNESCO's regulære program, å være tilstrekkelig oppmerksom på ønskeligheten av å gi kvinnene økte muligheter for utdannelsen. Siste punkt i resolusjonen inneholdt en anmodning til UNESCO om å fortsette sine undersøkelser av utdannelsesmulighetene for kvinner, særlig i dårlig stillede områder, og avgi rapport om hvilke skritt som måtte være blitt tatt i medhold av resolusjonens punkt 2. Resolusjonen ble vedtatt både i sosialkomitéen og Rådet med stemmetallene 17—0—1 (Australia).

4. Internasjonal kontroll med narkotiske droger.

Til behandling forelå opprinnelig bare rapporten fra narkotikakommisjonens 10. samling og årsrapporten fra det faste sentrale opiumsråd. Ved åpningen av samlingen la generalsekretæren imidlertid frem et memorandum hvorav fremgikk at *Spania* hadde uttrykt interesse for å bli part i protokollene av 1946 og 1948, som endret en rekke av de internasjonale konvensjoner om rusgiftkontrollen. Noen dager senere ble saken satt på Rådets dagsorden og henvist til behandling i sosialkomitéen.

Sosialkomitéen behandlet først narkotikakommisjonens rapport. Det første spørsmål som samlet interessen var *Afganistan's* anmodning om revisjon av 1953-protokollen om dyrking av opiumsvalmuen, slik at *Afganistan* kan få rett til å produsere opium for eksport på like linje med de syv andre land som har slik tillatelse. *Afganistan's* observatør fikk anledning til å redegjøre for sakens sammenheng, og en rekke delegasjoner ga uttrykk for sympati med *Afganistan's* ønske. *Pakistan's* representant krevet imidlertid at *Afganistan* først måtte legge frem eksportstatistikken for de siste 10 år. Det fremgikk av kommisjonens rapport at saken allerede sto på kommisjonens dagsorden for neste samling. Videre var det for tiden ikke formell adgang til å endre protokollen, slik at det enkleste antakelig ville være å ta hensyn til *Afganistan's* anmodning i den nye konvensjon, som er under utarbeidelse og som kodifiserer alle gjeldende bestemmelser vedrørende narkotika. Komitéen nøyet seg derfor med å beslutte tatt med i rapporten til Rådet

en uttalelse om de erklæringer som var avgitt i komitéen og som man ønsket at narkotikakommisjonen skulle bli kjent med. *Afganistan's* observatør erklærte seg tilfreds med dette.

Den første resolusjonen ble vedtatt enstemmig både i sosialkomitéen og i Rådet, og anbefalte at regjeringene i land som importerer narkotika må passe på at eksporttillatelsene blir sendt tilbake til eksportlandene regelmessig og raskt. Denne resolusjon behandlet en detalj av et spørsmål som var mer omfattende omtalt i en resolusjon ifjor.

Den annen resolusjon ble også vedtatt enstemmig i komitéen og i Rådet, og gikk ut på å anbefale at generalsekretæren fortsatt sørger for at de tiltak som treffes med henblikk på opiumsrådets og overvåkingsorganets oppbygging og arbeid, skaffer disse hva det trenger for sitt arbeid. Samtidig ble det anbefalt at Generalforsamlingen sørger for de nødvendige pengemidler. Denne resolusjon hadde adresse til et meget kontroversielt spørsmål angående sammensetningen av de to organers sekretariater, spesielt spørsmålet om en stedfortredende eksekutivsekretær, og spørsmålet om forholdet til FN's eget sekretariat. Saken vil komme opp under Generalforsamlingens budsjettbehandling.

Den tredje resolusjon henstillet til regjeringene å oppfylle sine forpliktelser etter konvensjonene av 1925 og 1931 når det gjelder å sende opiumsrådet behovsoverslag og statistikk, da manglende opplysninger la vanskeligheter i veien for Rådets arbeid. Dette var bare en repetisjon av en resolusjon vedtatt ifjor. Den amerikanske representant påpekte dette og mente det måtte være mer effektivt å henvende seg direkte til de land som ikke sendte inn oppgaver. Den britiske representant erklærte seg enig og opplyste at 94 % av oppgavene var kommet inn siste gang, det høyeste tall i historien. Resolusjonen ble likevel vedtatt med 12 mot 3 stemmer (U.S.A., Nederland, Venezuela), mens Norge, Storbritannia og Domingo-Republikken avholdt seg fra å stemme. I Rådet ble stemmetallene 13—0—5 (*Amerikas Forente Stater*, *Domingo-Republikken*, *Nederland*, *Norge* og *Storbritannia*).

Den fjerde resolusjon som for de fleste punkters vedkommende gjaldt spørsmål som var omhandlet i et av Rådets vedtak ifjor, ble vedtatt i sosialkomitéen med stemmetallene 12—3—3. Resolusjonen anbefalte at regjeringene setter opp sine behovsoverslag så nøyaktig som mulig og ledsager dem med en forklaring av de metoder som er benyttet ved kalkulasjonen. Det ble fremholdt at metodene varierte så meget fra land til land

at talloppgaver ikke ga overvåkingsorganet noen særlig veiledning. Det nye i resolusjonen var en uttalelse om betydningen av det nåværende overslagssystem og «de store fordelere som det representerer ut fra et alminnelig helsesynspunkt og med henblikk på å forhindre narkotisme». Fra britisk side ble det pekt på at det nå var reist spørsmål om systemet var så godt som man ville ha det til og alternative metoder var under utredning. Det ville prejudisere denne utredning om man avga den foreslåtte uttalelse på det nåværende tidspunkt. Den franske representant mente imidlertid at en strykning av uttalelsen kunne tolkes som en desavouering av den nåværende ordning. Uttalelsen ble bibeholdt med 11 stemmer mot 5 (U.S.A., Storbritannia, Nederland, Norge og Venezuela) mens 2 avholdt seg fra å stemme. Resolusjonen som helhet ble som nevnt vedtatt med stemmetallene 12—3—3. I Rådet ble stemmetallene 13—0—5 (Amerikas Forente Stater, Domingorepublikken, Nederland, Norge og Storbritannia).

Det femte resolusjonsforslag gjaldt forsøkene på å drive frem en variant av cannabis-planten, som inneholder mindre av det stoff som benyttes til fremstilling av rusgiften. FAO har studert problemet og generalsekretæren anmodes i resolusjonen om å innhente kommentarer til FAO's rapport fra de land som dyrker cannabis-planten i industrielt øyemed sammen med opplysninger om i hvilken utstrekning det foregår ulovlig handel med cannabis og dets produkter som skriver seg fra slik produksjon. Videre anmodes regjeringene om å gi sin støtte til forsøkene på å fremelske en ny mindre skadelig cannabis-plante. Endelig anmodes FAO om i samarbeid med FN å koordinere dette forskningsarbeid og yte bistand til regjeringene innenfor budsjettets ramme. Hvis mulig skal en rapport om saken legges frem for narkotikakommisjonens 11. samling neste år. Resolusjonen ble enstemmig vedtatt både i komitéen og i Rådet.

Den sjette resolusjon ble også vedtatt enstemmig i komitéen og i Rådet. Den henviste bare til Rådets vedtak ifjor om nødvendigheten av streng kontroll med besiddelsen, produksjonen, importen, eksporten, omsetningen og bruken av syntetiske narkotika og om bruken og kontrollen av narkotika i sin alminnelighet. Hensikten med resolusjonen var bare å rette på en forglemmelse og be regjeringene om å innrapportere de tiltak de har truffet på grunnlag av fjorårets omfattende resolusjon om dette problem.

Det var det syvende resolusjonsforslag som bod på de største vanskeligheter. For-

slaget gjaldt egentlig syntetiske narkotika og pekte på at hvis disse, som var like farlige fra et tilvenningssynspunkt som de «naturlige», ikke ble brakt under kontroll, ville man sette i fare resultatene av det internasjonale samarbeid om narkotikakontrollen som hittil var oppnådd. Forslagets operative del besto av 2 punkter. Det første gjaldt i opprinnelsen bare syntetiske narkotika, men ble i kommisjonen, etter forslag fra India, utvidet til å gjelde alle nye narkotika som kommer på markedet. Regjeringene anmodes om å gjøre legestanden og andre lignende yrker kjent med den spesielle fare som disse representerer fra et alminnelig helsesynspunkt. Dette punkt voldte ingen vanskeligheter. Striden sto om det annet punkt som anbefalte regjeringene «å forby produksjonen og bruken av de syntetiske narkotika, som de ikke finner unnnværlige til medisinsk bruk».

Den norske representant, ambassaderåd Dons, sluttet seg i et kort innlegg til et britisk forslag om utsettelse. Han viste til at de land som ikke var medlem av narkotikakommisjonen hadde hatt for kort tid til å sette seg inn i alle konsekvenser av kommisjonens forslag. Det var også flere spørsmål som trengte nærmere overveielse. Han pekte på at forslaget tekst ikke reflekterte den tanke at et forbud ikke skulle stå i veien for fortsatt forskning.

Det britiske utsettelsesforslag hadde prioritet ved avstemningen og ble vedtatt med stemmetallene 9—8—1. For forslaget stemte Storbritannia, U.S.A., Australia, Nederland, Norge, Venezuela, China, Domingo-Republikken og Ecuador. Mot stemte India, Jugoslavia, Tyrkia, Pakistan, Argentina, Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia, mens Egypt avholdt seg fra å stemme. Rådet vedtok utsettelsesforslaget med stemmetallene 10—8—0.

Kommisjonens åttende resolusjonsforslag angikk narkotikamisbruk. Resolusjonen ba generalsekretæren om fortsatt å samle inn opplysninger om og studere de forskjellige sider av narkotikamisbruk i samarbeid med WHO, sosialkommisjonen og andre FN-organer. I et annet punkt ble WHO innbudt til å ajourføre undersøkelsen av hvilke metoder man bør benytte ved behandlingen av narkotikere samt gi opplysninger om hvilke fremgangsmåter og forsiktighetsregler legene kan benytte seg av når de foreskriver narkotika. Det siste punkt i resolusjonen inneholdt en anbefaling til regjeringene om å treffe forskjellige tiltak. For det første burde de om de ikke allerede har gjort det, sette i verk de nødvendige tiltak for å samle inn opplysninger om hvilke omfang og hvilken karakter

narkotikamisbruk har i de respektive land. Videre ble regjeringene anbefalt å innsende statistiske data herom etter mønster av de årlige rapporter i den reviderte form.

Den franske representant benyttet denne resolusjonen som grunnlag for et forsøk på i en avsvakket form å få medtatt den anbefaling om forbud mot bruk av produksjon av uunnværlige syntetiske rusgifter, som komitéen kort før hadde besluttet ikke å realitetsbehandle på denne samling. Venezuelas og Storbritannias representanter motsatte seg bestemt det franske forslag som et utilstedelig forsøk på å omgjøre komitéens tidligere vedtak. Den franske representant dempet imidlertid forslaget ytterligere ned og aksepterte til slutt også et amerikansk endringsforslag som forandret forslaget karakter adskillig. I den siste versjon gikk det ut på å anbefale at regjeringene treffer tiltak for i nødvendig utstrekning å advare særlig legene mot de spesielle farer som nye narkotika på markedet kan representere fra et alminnelig helse synspunkt og innby til å studere spørsmålet om ønskeligheten og muligheten av å forby produksjonen og bruken av de syntetiske rusgifter som de ikke finner uunnværlige til medisinsk bruk. Også mot denne versjon hadde den britiske representant innvendinger idet første del bare var en gjentakelse av hva Rådet hadde uttalt i en resolusjon ifjor på en mer inngående måte, mens annen del var uklar særlig med hensyn til den fremgangsmåte som skulle benyttes. Ved avstemning stemte Storbritannia, Nederland og Australia mot, mens 5 avholdt seg fra å stemme, blant dem Norge. Resolusjonen som helhet ble vedtatt med stemmetallet 14—0—4 (Storbritannia, Australia, Nederland og Venezuela) både i sosialkomitéen og i Rådet.

Kommisjonens niende resolusjonsforslag ble vedtatt enstemmig i komitéen og i Rådet. Det ga sin tilslutning til en anbefaling vedtatt etter henstilling fra generalsekretæren om å tilbakekalle anmodningen om at det blir utarbeidet en publikasjon med utdrag av lover vedrørende kontrollen med rusgifter.

Kommisjonen hadde også vedtatt en rekke interne resolusjoner. Den første angikk vitenskapelig narkotikaforskning, og inneholdt anbefalinger i anledning av de muligheter som nå synes å foreligge for å fastslå en opiums prøves opprinnelsesland ved fysiske og kjemiske midler. Regjeringene oppfordres til å sende prøver av beslaglagt opium til FN's narkotikalaboratorium, samtidig som generalsekretæren bes om å meddele resultatet av analysen til den regjering som har innsendt prøven og til

regjeringen i det oppgitte opprinnelsesland. Den amerikanske representant la frem forslag om at analyseresultatet også skulle meddeles narkotikakommisjonen. En rekke delegasjoner motsatte seg denne utvidelse av resolusjonen bl. a. under henvisning til at kommisjonen selv med hensikt hadde unnlatt å ta med en slik bestemmelse. Den nye metodens pålitelighet var ennå ikke tilstrekkelig prøvet. Man burde derfor foreløpig begrense seg til å anvende metoden på det nasjonale plan. Å la kommisjonen få opplysningene ville lett kunne komme til å innblande både kommisjonen og narkotikalaboratoriet i en strid mellom to medlemsland. Det ble dessuten anført at laboratoriet først ville komme i gang for alvor i Genève henimot årets utgang. Kommisjonen kunne for øvrig når som helst selv be om at analyseresultatene blir sendt den til underretning. Etter dette trakk den amerikanske representant forslaget tilbake, idet han presiserte at hensikten med det hadde vært at kommisjonen skulle få flere opplysninger til bruk i sitt arbeid.

I anledning av kommisjonens interne resolusjon med henstilling til regjeringene om å forby bruk, fremstilling, import og eksport av heroin, opplyste Nederlands representant at hans regjering ikke ville etterkomme henstillingen da helsemyndighetene mente at heroin var nyttig ved hospitalbehandling. Reglene for anvendelsen ville imidlertid bli skjerpet. Det ble opplyst at det nå er 6 land som har meddelt at de ikke vil forby heroin, nemlig Belgia, Frankrike Italia, New Zealand, Viet Nam og Nederland, mens den britiske regjering, som tidligere ikke ville forby heroin, ville foreslå å utstede forbud gjeldende fra 1. januar 1956.

I anledning av en intern resolusjon om Kodifikasjonskonvensjonens bestemmelser om kontroll med produksjonen av valmuestengler reserverte Nederlands representant seg mot at det ble tatt inn bestemmelser herom i den nye konvensjon. Nederland produserte adskillig valmuefrø som gikk til mat og olje. Kontroll av de gjenblivende stengler ville være omtrent umulig på produsentenes hender. Derimot var det lett å kontrollere stengellevering til fabrikanter av opium, og slik kontroll fant allerede sted i henhold til gjeldende bestemmelser. Den britiske representant advarte i denne forbindelse mot å ta med kontroversielle bestemmelser i den nye konvensjon med det resultat at mange ikke ville kunne ratifisere den.

Med disse bemerkninger ble kommisjonens rapport tatt til etterretning, idet de interne resolusjoner ikke blir realitetsbehandlet av

St. meld. nr. 5.

1956

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

Rådet med mindre en delegasjon legger frem resolusjonsforslag med utgangspunkt i en av disse.

Sosialkomiteén tok formelt til etterretning rapporten fra det faste sentrale opiumsråd som også hadde gitt materiale til enkelte av de vedtatte resolusjonsforslag.

Behandlingen av spørsmålet om å gi Spania adgang til å bli part i narkotikaprotokollene av 1946 og 1948 ble utsatt et par dager etter anmodning fra Sovjet-Samveldets representant som ventet på instruks. Da saken ble tatt opp til behandling, ble det ingen egentlig debatt, og sosialkomiteén vedtok med stemmetallene 14—0—4 (Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia, Jugoslavia og India) en resolusjon i to punkter foreslått av Ecuador, Egypt, Venezuela og Domingo-Republikken. De to punkter var litt forskjellig utformet, men gikk i realiteten ut på å innby Spania til å slutte seg til narkotikaprotokollene av henholdsvis 1946 og 1948. De få delegasjoner som overhodet uttalte seg om saken pekte bare på den betydning det hadde for narkotikakontrollen og dermed for helseforholdene i verden at narkotikakonvensjonene fikk alminnelig tilslutning. Det ble for øvrig opplyst at Spania allerede overholdt konvensjonens bestemmelser i den endrede form som de hadde fått ved protokollens vedtakelse.

5. Årsrapporten fra Høykommissæren for flyktninger.

Årsrapporten fra høykommissæren for flyktninger og rapporten fra eksekutivkomiteéns første samling ble behandlet direkte i plenum.

Høykommissæren innledet debatten med en oversikt over innholdet av rapporten og den aktuelle situasjon. Det var fremdeles ca. 300 000 flyktninger i Europa som ventet på en varig løsning av sine problemer. Av disse holdt 71 000 til i offisielle leire i Tyskland (27 000), Østerrike (36 000), Italia (4 800) og Hellas (2 500), mens mellom 30 000 og 50 000 bodde i uoffisielle leire. Høykommissæren redegjorde for de vedtak som eksekutivkomiteén hadde gjort og som innebar godkjenning av en lang rekke prosjekter hvorav mange ikke kunne realiseres før ytterligere midler ble stillet til hans rådighet. Han takket eksekutivkomiteén for den konstruktive samarbeidsånd som komiteén hadde vist.

Høykommissæren opplyste at 14 land nå hadde ratifisert flyktningekonvensjonen og at flere snart ville komme etter. Det viktigste problem når det gjaldt politisk og juridisk beskyttelse var å få landene til å organisere det nødvendige administrasjonsapparat for godkjenning av flyktninger slik at

man fikk klarhet over hvilke personer det var som nød godt av konvensjonens bestemmelser. Dette var særlig et problem i Østerrike hvor okkupasjonens opphør også hadde skapt andre problemer fordi så mange flyktninger hadde vært ansatt i okkupasjonsmaktens tjeneste.

Et annet viktig beskyttelsesproblem gjaldt flyktninger i handelsflåten, som ikke hadde dokumenter som ga dem rett til å bosette seg i noe land. Det gledet ham at den nederlandske regjering hadde tatt initiativet til en konferanse om dette spørsmål i Haag i september i år.

Høykommissæren oppga endel tall over den emigrasjon som hadde funnet sted, men advarte mot at det ble vekket falske forhåpninger hos flyktningene om mulighetene for fortsatt emigrasjon. Det var relativt begrenset selv om den Interguvernmentale Komité for Europeisk Utvandring (ICEM) hadde klart å få adskillige flyktninger plassert i oversjøiske land i 1953 og 1954. I denne forbindelse beklaget han at det var blitt stillet til rådighet fra ICEM et spesielt fond på 1 million dollars til løsning av Triestproblemet. Det ble vesentlig brukt til å hjelpe de såkalte minusflyktninger, et arbeid som lå under høykommissærens mandat, mens ICEM's oppgave var å bistå med utvandring. Fondet burde ha vært stillet til høykommissærens rådighet. Slike spesielle fond kunne lett virke forstyrrende inn på prioritetsordningene til andre organisasjoner. Dessuten hadde de en tendens til å øke «prisen» for plassering av minusflyktninger, noe han hadde fått føle. Når det gjaldt utvandring var det for øvrig ikke pengene som var minimumsfaktoren, men utvandringmulighetene.

Høykommissæren omtalte forskjellige spesielle tiltak som var truffet særlig av europeiske land for å gi plass til flyktninger fra leirene. Nederland hadde nylig tatt imot 250 flyktningefamilier, og Sverige tok nå 200 familier fra leirene. Han håpet at andre, både i og utenfor Europa, ville følge disse oppmuntrende eksempler.

Den finansielle situasjon var meget vanskelig, idet han bare hadde fått løfte om knappe 2 millioner dollars, mens målet var 4,2 millioner dollars for 1955. Differansen måtte eventuelt legges til det beløp som må skaffes tilveie i 1956, hvis femårsplanen skulle kunne gjennomføres. Situasjonen gjorde det også vanskelig å få løfter om bidrag fra asyllandene til dekning av deres del av omkostningene. Høykommissæren beklaget også tendensen til å gjøre bidragets størrelse avhengig av andres bidrag og til å øremerke bidragene. Det førstnevnte forhold førte blant

annet til forsinkelser mens det annet virket inn på prioritettssystemet.

De første innlegg i debatten var stort sett positive og roste høykommissærens innsats. Flere hyldet også det nederlandske folk for det gode resultat av den private innsamling som hadde innbragt ca. 1 million dollars. De fleste talere understreket at arbeidet med å få plasert de personer som oppholdt seg i flyktningeleirene måtte ha første prioritet. Videre måtte man sette mer lit til integrasjonsmulighetene enn til mulighetene for emigrasjon. Den britiske representant pekte på at de kommende 4 år må betraktes som en overgangstid. Ansvaret for flyktningene må mer og mer gå over til de land hvor flyktningene befinner seg, og ved periodens avslutning må disse overta det hele ansvar. De fire land som nå mottar hjelp av fondet hadde allerede lovet dette. I denne forbindelse pekte han på at Storbritannia hadde tatt imot over 250 000 flyktninger siden krigen. Om selve programmet uttalte han at man alltid måtte ha for øye om prosjektene direkte bidrar til løsning av flyktningeproblemet eller om det gjelder tiltak som vedkommende land naturlig bør treffe og bekoste selv, som for eksempel yrkesopplæring, hjelp til studenter og rådgivning. Dette var formål som høykommissæren også selv bidro til.

Nederlands representant fremhevet finansieringsvanskelighetene og håpet på større bidrag. Han pekte på den vanskelige stilling til sjøfolk i handelsflåten, og omtalte den konferansen som Nederland hadde tatt initiativet til. Han håpet at mange land ville følge Storbritannias, Nederlands og Sveriges eksempel og ta imot flyktningefamilier fra leirene.

Den norske representant, frøken Aasland, hadde et kort innlegg hvori hun innledningsvis roste høykommissærens arbeid og uttalte glede over at Norge var blitt innvalgt i Fondets eksekutivkomité. Hun erklærte seg enig i at prioritet måtte gis til avvikling av flyktningeleirene, men fremhevet at man ikke måtte la den politiske og juridiske beskyttelse av flyktningene komme helt i bakgrunnen. Det ville forhåpentlig ved første leilighet bli anledning til å drøfte visse sider av dette arbeid i eksekutivkomitéen. Hun pekte på at Norge allerede hadde bidratt til fondet i 1955 og at det var hensikten å støtte fondet i fremtiden. Tilslutt uttalte hun håp om at flere regjeringer vil se seg i stand til å sette i gang spesielle tiltak for å ta imot flyktninger fra leirene.

Den tsjekkoslaviske representant gjentok de tidligere klager over at høykommissæren ikke fulgte Generalforsamlin-

gens vedtak om repatriering av flyktningene, men isteden tillot at de ble brukt til fiendtlig virksomhet rettet mot deres opprinnelige hjemland.

Den franske representant pekte på at Frankrike hadde mottatt mellom 350 000 og 400 000 flyktninger, hvis stilling var blitt ytterligere forbedret etter flyktningekonvensjonens ikrafttreden, særlig når det gjaldt retten til arbeid. Man satte seg som mål at flyktningene skulle bli helt assimilert.

Den amerikanske representant understreket at femårsplanen i henhold til Generalforsamlingens vedtak representerte det siste internasjonale tiltak til løsning av problemene til flyktninger under høykommissærens mandat, og at dette var akseptert av de land som hadde ansvaret for hovedparten av flyktningene.

Den egyptiske representant henledet som vanlig oppmerksomheten på de arabiske flyktninger fra Palestina, hvorav 200 000 befant seg på egyptisk jord.

Endel lands representanter redegjorde i korte innlegg for grunnen til at de ikke kunne bidra til fondet. Dette gjalt blant annet Pakistan, Argentina og India. Sistnevnte pekte på at India hadde 8 millioner flyktninger innenfor sine grenser, og at den indiske regjering hadde brukt 600 millioner dollars til hjelpearbeidet.

Den tyrkiske representant hevdet at man burde slå sammen regjeringens bidrag med de private bidrag og benytte dem alle til programmet for avvikling av leirene. Den australske representant mente imidlertid at eksekutivkomitéen nok ville vite å benytte andre bidrag på en fornuftig måte. Han tok for øvrig avstand fra høykommissærens uttalelser om at det spesielle fond til beste for Triesteflyktningene hadde innvirkning på prioritettssystemet og prisen på minusflyktninger. Triestefondet var blitt opprettet fordi vedkommende regjeringer mente at flyktningene i Trieste-området fortjente høy prioritet. Den hjelp som det spesielle fond ytet disse ville for øvrig frita høykommissæren for å hjelpe dem og øke de midler han kunne anvende på andre flyktninger. Det viktigste var å skaffe penger. Om høykommissæren eller ICEM kunne anvende dem best, avhang av de spesielle forhold. Saken burde for øvrig først ha vært tatt opp i eksekutivkomitéen før den ble reist i Rådet.

Venezuelas representant opplyste at hans land hadde mottatt 21 000 flyktninger som imidlertid stort sett var assimilert. Han stillet Venezuelas plass i eksekutivkomitéen til rådighet for en mer direkte interessert stat.

Representanten for Verdensforbundet av FN-samband pekte på at den internasjonale avspenning kanskje ville kunne øke repatrieringen. I allfall burde den føre til en minskning i antallet av nye flyktninger. Han antydte for øvrig at flyktningene kanskje ikke har det værre enn mange alminnelige mennesker i underutviklede land. FN hadde imidlertid påtatt seg ansvaret og arbeidet måtte føres videre. Han roste høykommissæren og eksekutivkomitéen og beklaget de finansielle vanskeligheter. Verdensforbundet hadde selv hjulpet høykommissæren når det gjalt juridisk bistand og hadde ytet direkte hjelp i det Fjerne Østen.

Ved avslutningen av den alminnelige debatt fikk høykommissæren påny ordet. I et tilsvarende svar til den tsjekkosllovakiske representant avviste han dennes anklager og pekte på at høykommissærenes arbeid var regulert av statuttene, ikke av den resolusjon som var blitt påberopt. Han fulgte nøye statuttene i sitt arbeid og ytet all mulig bistand til de flyktningene som selv ønsket repatriering. I anledning av den tvil som var blitt uttalt fra britisk side om den rådgivende virksomhet, uttalte høykommissæren at de ofte apatiske flyktninger i høy grad trengte råd og oppmuntring. Særlig vanskelig og krevende var radgiverens oppgave når det gjalt emigrasjon. Når det gjalt hjelp til fullførelse av studier, gikk man forsiktig frem og bidro bare i tilfeller hvor det gjensto en liten del av studietiden. Fra høykommissærens side ble det lagt vekt på å forsøke å holde flyktningene innenfor deres opprinnelige sosiale miljø. I et svar til den australske representant i anledning av Triestefondet pekte høykommissæren på at hans bemerkninger var fremkommet med hjemmel i det pålegg han hadde om å koordinere det arbeid som blir utført til beste for flyktninger. Når det gjalt realiteten, måtte han fortsatt erklære seg uenig med den australske representant.

Når det gjalt finansieringsspørsmålet pekte høykommissæren på at det bare var 13 FN-land som hadde bidratt til hans fond. Tre ikke-medlemmer hadde bidratt, nemlig Pavestaten, Sveits og Korea. Han understreket at en viktig form for støtte var å innrømme immigrasjonsadgang. Slike bidrag ville imidlertid ikke kunne regnes med ved fastsettelsen av bidrag som var gitt under forutsetning av at andre land bidro med bestemte beløp. Det samme gjalt for øvrig bidrag av den art som representeres av Sveriges mottaking av 60 tuberkuløse med familier. Slike bidrag representerer store beløp gjennom årene. Land som benyttet seg av «matching-formelen» burde være oppmerksom på dette. Særlig de

som nå bidro for første gang måtte også ha for øyet at mange land hadde bidratt i årevis.

Allerede ved debattens begynnelse forelå det et resolusjons forslag fra Australia, Nederland og Storbritannia som henstillet til alle land å bidra til flyktningefondet slik at det kunne nå det fastsatte mål i rett tid. Videre omtalte det med anerkjennelse de tiltak som særlig visse europeiske land hadde truffet med sikte på å ta imot flyktninger fra leirene. I den anledning ble det uttalt håp om at andre land fortsatt vil la særlig leirflyktninger få adgang til å komme i betraktning når de setter i verk innvandringsprosjekter. Høykommissæren hadde håpet på en oppfordring til å sette igang spesielle tiltak til beste for slike flyktninger og en mer positiv utforming av henstillingen om å la dem få komme mer i betraktning ved innvandrings tiltak. Etter fransk forslag fikk den sistnevnte bestemmelse en litt mer imøtekomende utforming ved innskytelsen av ordene «et rimelig antall av». Men noen bestemmelse om særlige tiltak kom ikke med i resolusjonsforslaget.

Ved avstemningen ble det reviderte resolusjonsforslag vedtatt med stemmetallene 9—2—7. Den sovjetiske representant som ikke deltok i debatten, og den tsjekkiske stemte mot, mens bl. a. India, Pakistan, Argentina, Domingorepublikken, Jugoslavia og Venezuela avholdt seg fra å stemme. Jugoslavias representant pekte på at flyktningespørsmålet snart var det eneste som ikke samlet alle stemmer. Høykommissariatet var stadig et urosentrum. Høykommissæren burde gå i seg selv og tenke over saken. Jugoslavia hadde avholdt seg fra å stemme på grunn av den anakronistiske politikk som høykommissæren førte.

Administrative saker.

1. *Generell gjennomgåelse av utviklingen og koordineringen av De Forente Nasjoners og særorganisasjonenes virksomhet på det økonomiske, sosiale og humanitære felt.*

På sin 18. samling vedtok Rådet at det for fremtiden på sine årlige sommersesjoner skulle foreta en generell gjennomgåelse av utviklingen og koordineringen av De Forente Nasjoners og særorganisasjonenes virksomhet på det økonomiske, sosiale og humanitære felt. Ved denne arbeidsordning ville man sikre seg den nødvendige koordinering mellom de forskjellige organer. Videre ville man få anledning til en alminnelig debatt om utviklingen av programmene for De Forente Nasjoner og særorganisasjonene sett under ett.

I samsvar med dette vedtak fra 18. samling var det som punkt 4 på dagsordenen for 20. samling satt opp en slik generell gjennomgåelse. Foruten de årlige rapporter fra særorganisasjonene forelå det rapporter fra de to siste sesjoner i den administrative koordinasjonskomité (ACC) samt et memorandum fra generalsekretæren, der han gjorde rede for de viktigere trekk i den seneste tids utvikling i FN's og særorganisasjonenes virksomhet og dessuten behandlet det arbeid som var nedlagt for å bedre koordinasjonen.

Debatten i Rådet ble åpnet av generalsekretær Hammar skjöld, som blant annet understreket at gjennom den administrative koordinasjonskomité, der lederne for særorganisasjonene kommer sammen til regelmessige drøftelser med generalsekretæren og hans medarbeidere, hadde man nå et effektivt apparat for å sikre en koordinering mellom sekretariatene. Han fremholdt videre at forbindelsen mellom FN's avdeling for økonomiske og sosiale saker og de regionale kommisjoner og administrasjonen for det tekniske hjelpeprogram var blitt bedret takket være reformer innført ved hovedkvarteret. Han omtalte også den omorganisering og forenkling som hadde funnet sted innenfor avdelingen for økonomiske og sosiale saker. Det overveiende antall av de delegerte som etterhvert hadde ordet i den etterfølgende debatt ga alle uttrykk for at det i den senere tid var gjort tilfredsstillende fremskritt for å løse koordinasjonsproblemene. Fra flere hold ble det imidlertid også pekt på forskjellige felter der ytterligere tiltak av koordinasjonsmessig art burde kunne overveies.

Et av de viktigste spørsmål som ble reist var nødvendigheten av at særorganisasjonene på et så tidlig tidspunkt som mulig rådfører seg med hverandre ved opplegget av nye programmer. Betydningen av en slik forutgående koordinering ble blant annet understreket av UNESCO's generalsekretær, Luther Evans. Han gjorde i samme forbindelse rede for den ordening som UNESCO selv har etablert ved at allerede de første utkast til nye programmer blir sendt alle særorganisasjonene med anmodning om å fremsette kommentarer. Disse kommentarer blir så sammen med uttalelsene fra medlemslandenes regjeringer forelagt UNESCO's eksekutivkomité når programutkastet kommer opp til behandling. Flere representanter uttrykte anerkjennelse for det system som UNESCO hadde funnet frem til og uttalte håp om at noe liknende måtte bli gjort også av andre særorganisasjoner.

De regionale økonomiske kommisjoners stilling var også forholdsvis sterkt fremme

i debatten. Fra britisk side ble det således pekt på at disse kommisjoner burde betraktes som regionale sentra for all FN's virksomhet i de områder de dekker. Den sovjetiske delegasjon fremholdt at de regionale kommisjoner burde kunne spille en større rolle ved opplegget og gjennomføringen av de tekniske hjelpeprogrammer. Den indiske representant tok opp forholdet mellom de regionale økonomiske kommisjoner og særorganisasjonene og mente at særorganisasjonene i større grad enn hittil burde kunne nyttiggjøre seg de regionale kommisjoners erfaring. Han fremhevet særlig at den Internasjonale Bank og Det Internasjonale Valutafond burde samarbeide intimt med kommisjonene. En representant for Valutafondet var enig i dette, men nevnte at det var visse konstitusjonelle vanskeligheter, idet Valutafondet og Verdensbanken i henhold til sine statutter måtte forhandle direkte med regjeringene i vedkommende land. Den tsjekkoslaviske representant viet en stor del av sitt innlegg til Den økonomiske kommisjon for Europa og uttrykte anerkjennelse for det arbeid som var utført og fremholdt den tsjekkoslaviske regjeringens store interesse for ECE's virksomhet.

Spørsmålet om koordinering i den betydning at FN og dets organer også tar i betraktning virksomhet som foregår utenfor FN, ble berørt blant annet av den britiske og den pakistanske representant. Representanten fra Pakistan omtalte særlig koordineringen med den tekniske hjelp som skjer på bilateral basis og under Colomboplanen. Foruten dette nevnte den britiske delegat også at særorganisasjonene bør ha for øye de arbeidsoppgaver som andre internasjonale organisasjoner, som f. eks. Europarådet, Organisasjonen av de Syd-Amerikanske Stater og OEEC, beskjeftiger seg med. Den britiske representant understreket også betydningen av nært samarbeid mellom det Internasjonale Valutafond og GATT.

Den australske representant — og senere også den argentinske — kom i sine innlegg blant annet inn på at koordineringsproblemene ikke bare kan løses ved samarbeid og konsultasjoner mellom de enkelte FN-organer innbyrdes, men at det også foreligger et problem med å koordinere de enkelte regjeringers politikk i de forskjellige organisasjoner. Det var eksempler på at synspunkter som et lands representant hadde fremført i en internasjonal organisasjon ikke alltid var i fullt samsvar med synspunkter som samme lands representant hadde inntatt i andre organisasjoner.

Den amerikanske representant kom

særlig inn på hvilke konkrete tiltak på det praktiske plan som kunne gjennomføres for å bedre koordinasjonen og forenkle virksomheten. Han fremholdt blant annet at man nøye måtte undersøke muligheten for å innskrenke møtevirksomheten i organisasjonene. Han antok også at det kunne være grunn til å se på om alle de publikasjoner som utgis var nødvendige ledd i FN's virksomhet. Endelig reiste han spørsmålet om ikke forskningsarbeid i større grad enn hittil kunne overlates til internasjonale eller nasjonale institusjoner, universiteter etc.

Den jugoslaviske og senere den amerikanske representant kom inn på den forestående konferanse om fredelig utnyttning av atomenergien og fremholdt at det påtenkte samarbeidsorgan burde få status som særorganisasjon. Generalsekretær Hammarskjöld uttrykte i sitt sluttinnlegg interesse for dette forslag, men pekte på at det var vanskelig å gjøre seg opp noen endelig mening om formen for samarbeidet på dette felt før man hadde erfaringene fra den forestående konferanse å bygge på.

Når det gjalt selve utviklingen av FN's og særorganisasjonenes programmer på det økonomiske og sosiale felt, og den politikk som skulle legges til grunn for virksomheten, ble det understreket av den britiske og den jugoslaviske delegasjon at hovedformålet måtte være å hjelpe de mindre utviklede land. Den britiske delegasjon fremholdt særlig dette synspunkt i forbindelse med det utvidete tekniske hjelpeprogram, som etter britisk oppfatning var et av de heldigste tiltak FN hadde påtatt seg. Det ble også nevnt at den britiske regjering under forbehold av parlamentets godkjenning, ville påta seg å yte bidrag til programmet for ytterligere 3 år fremover.

Et annet viktig punkt i drøftelsene var den vekt som flere delegasjoner la på at FN og særorganisasjonene i sine programmer ikke må spre seg på for mange prosjekter, men konsentrere innsatsen av de finansielle ressurser om tiltak som erfaringene viste var gunstige. Særlig den australske representant oppholdt seg lenge ved denne side av programopplegget. Den jugoslaviske representant gjorde seg til talsmann for at det finansielle grunnlag for virksomheten på det økonomiske, sosiale og humanitære felt var for svakt. Og sammen med blant annet representanten for India, talte han til fordel for opprettelsen av SUNFED. Representantene for UNESCO og WHO kom også inn på SUNFED og nevnte at begge disse organisasjoner hadde drøftet spørsmålet om oppret-

telse av særlige fond til beste for utbyggingsprosjekter i de mindre utviklede områder. Man hadde dog stillet disse planer i bero i påvente av en avgjørelse om SUNFED. På den annen side fremhevet den britiske delegasjon at britene ennå ikke anså tiden moden for å kunne yte bidrag til SUNFED.

Spørsmålet om å øke kjennskapet til FN's og særorganisasjonenes innsats på det økonomiske, sosiale og humanitære felt ble viet adskillig oppmerksomhet av den amerikanske representant. Han pekte på at virksomheten, som i den første etterkrigstid hadde konsentrert seg om å avhjelpe skadevirkningene etter krigen, nå var satt inn på langsiktige utbyggingsprogrammer. Samtidig var organisasjonenes virksomhet utvidet betraktelig. Han reiste spørsmålet om det kunne gjøres noe mer for å spre kunnskaper om det arbeid som nedlegges og de resultater som nås. Generalsekretær Hammarskjöld tok dette opp i sitt sluttinnlegg og uttalte blant annet at det neppe kunne bli tale om å drive reklame i egentlig forstand for FN's og særorganisasjonenes virksomhet. Den beste publisitet var den som de oppnådde resultater selv ga. Han var dog villig til sammen med sine medarbeidere å undersøke muligheten for økt opplysning om FN's og særorganisasjonenes utbyggingsprogrammer i den utstrekning denne publisitet kunne skje på en verdig måte.

Drøftelsene i koordinasjonskomitéen, hvis formann var ambassadør Hans Engen, kom stort sett til å dreie seg om de samme problemer som var reist i plenum. De ble imidlertid ytterligere utdypet, og drøftelsene fikk vesentlig form av en rekke spørsmål fra de delegerte til de tilstedeværende representanter for særorganisasjonene.

Et av de spørsmål som ble behandlet var om det vil være mulig for særorganisasjonene å innskrenke møtevirksomheten noe og eventuelt også gi møtesesjonene kortere varighet. Representantene for særorganisasjonene redegjorde for den praksis som gjelder i de enkelte organisasjoner og påpekte bl. a. at statuttene i en viss utstrekning fastsetter hyppigheten av de viktigere møter. Det fremgikk dog på den annen side at det i den senere tid hadde vært tendens i enkelte organisasjoner til å redusere antallet møter noe. Dette gjalt for eksempel for ILO, ICAO og i en viss utstrekning også UNESCO.

Spørsmålet om å øke kjennskapet til særorganisasjonenes virksomhet ble også mer inngående behandlet i koordinasjonskomitéen. Representantene for særorganisasjonene anså dette å være en viktig sak og redegjorde nærmere for tiltakene på dette felt. Det fremgikk

at særlig UNESCO vier problemet stor oppmerksomhet.

Med utgangspunkt i den redegjørelse som UNESCO's generalsekretær ga i plenum om det system UNESCO følger for å koordinere opplegget av nye programmer med andre særorganisasjoners virksomhet, tok den amerikanske representant opp spørsmålet om ikke andre organisasjoner, særlig ILO, FAO og WHO, kunne innføre en liknende praksis. En representant for sekretariatet fremholdt at den administrative koordinasjonskomité hadde drøftet dette koordinasjonsproblem i 1954 og at såvel generalsekretæren som lederne for særorganisasjonene var oppmerksom på at det her forelå et viktig problem. De Forente Nasjoners sekretariat ville for sitt vedkommende for fremtiden rådføre seg med særorganisasjonene så tidlig som mulig når utkast til programmer på det sosiale felt ble utarbeidet, og også ta initiativ til mer systematiske konsultasjoner om de økonomiske programmer. Det fremgikk av de redegjørelser som representantene for WHO, ILO og FAO ga at disse organisasjoner legger stor vekt på forutgående koordinering av programmene og at kontakten mellom organisasjonene stadig bedres. Flere representanter understreket i denne forbindelse at den internasjonale bank antakelig kunne nyttiggjøre seg særorganisasjonene i større grad enn hittil.

Utsendingen av publikasjoner ble tatt opp av den amerikanske representant, og representanten for særorganisasjonene redegjorde for de publikasjoner som de forskjellige organisasjoner sender ut og hevdet at det stort sett ikke ble utgitt overflødig materiale. Det fremgikk også at de forskjellige organisasjoner har særlige interne komitéer eller andre organer som har til oppgave å overvåke virksomheten på dette felt. For øvrig ble det for ILO's vedkommende påpekt at statuttene inneholder pålegg om utgivelse av visse publikasjoner.

Spørsmålet om overføring av forskningsoppgaver fra særorganisasjoner til private institusjoner, universiteter etc. ble også drøftet, og det fremgikk at UNESCO og WHO allerede arbeider etter slike retningslinjer.

Som en avslutning på den alminnelige debatt introduserte den amerikanske representant det resolusjonsforslag som ble fremlagt i fellesskap av Argentina, De Forente Stater, Frankrike, Nederland, Norge og Storbritannia. Utkastet ble senere revidert noe etter at det ble sammenarbeidet med et resolusjonsforslag som ble fremsatt av Pakistan. I sin endelige form fremheves det innledningsvis at en nær koordinering mellom FN's

og særorganisasjonenes virksomhet er uomgjengelige nødvendig for å kunne oppnå de beste resultater av organisasjonenes begrensede ressurser. Det blir deretter gitt uttrykk for anerkjennelse for det arbeid som den administrative koordinasjonskomité har nedlagt, samtidig som det understrekes at man fortsatt må bestrebe seg på sikre den mest effektive bruk av ressursene og derfor skjære ned på mindre viktige arbeidsoppgaver. I samme forbindelse understrekes at de viktigste formål er den økonomiske og sosiale utvikling av de underutviklede områder. Utkastet inneholder videre oppfordring til generalsekretæren om sammen med den administrative koordinasjonskomité å drøfte videre de spørsmål som var fremme i diskusjonen under ECOSOC's 20. samling og fremlegge for 22. samling en rapport, der hovedvekten legges på spørsmålet om en så tidlig som mulig koordinering i opplegget av programmer. Det blir også gitt uttrykk for at FN og særorganisasjonene fra tid tid annen bør granske hvorvidt publikasjoner som utsendes og studier som foretas fortsatt er av verdi. Rådets komitéer og særorganisasjonene oppfordres til å ta i betraktning at visse forskningsoppgaver bedre kan løses av universiteter og nasjonale eller internasjonale institusjoner o. l. Endelig gis det uttrykk for at De Forente Nasjoner og særorganisasjonene bør bestrebe seg på ytterligere å innskrenke antallet av møter, deres hyppighet og så vidt mulig også varigheten. I resolusjonenes del B minnes om at det er nødvendig med koordinering innen de enkelte land av forholdet til internasjonale organisasjoner på det økonomiske og sosiale felt, og regjeringenes oppmerksomhet henledes på ønskeligheten av å ta ytterligere skritt for å sikre slik koordinering. Det pakistanske resolusjonsforslag henstilte blant annet til særorganisasjonene å ta skritt for å komme frem til en integrert planlegging og gjennomføring av programmene. For å nå dette mål ble det blant annet foreslått at generalsekretæren hvert år skulle granske FN's og særorganisasjonenes programmer med det formål å få i stand et samlet og forenet aksjonsprogram.

De fleste representanter fant at forslaget gikk for langt i retning av å innskrenke særorganisasjonenes selvstendighet, og at det til dels ville være i strid med statuttene. Forslagsstillerne til det felles resolusjonsutkast innarbeidet deretter en del av det pakistanske resolusjonsutkast i det felles utkast, uten dog å gå så langt som å godta prinsippet om integrering av programmene. Etter revisjonen lyktes det å få Pakistan med som medforslagsstiller, slik at komitéen bare fikk

1956

St. meld. nr. 5.

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

ett resolusjonsutkast til behandling vedrørende selve koordinasjonsspørsmålet.

Et annet resolusjonsforslag ble fremsatt av Amerikas Forente Stater, Domingo-Republikken, Frankrike og Pakistan. I henhold til dette resolusjonsforslag skulle medlemskapsperioden i befolkningskommisjonen, kommisjonen for statistikk, kommisjonen for sosiale saker og kommisjonen for transport og samferdsel fra 1955 utvides fra 3 til 4 år.

Disse kommisjoner møter nå kun hvert annet år. Dette medfører at en rekke medlemmer i løpet av medlemskapsperioden kun får anledning til å delta i ett av kommisjonens møter. Det ble fremhevet at for å sikre kontinuitet i arbeidet innen disse kommisjoner burde medlemmene få anledning til å delta i minst 2 påhinannen følgende møter.

Begge resolusjoner ble vedtatt enstemmig både i koordinasjonskomitéen og i Rådet.

Under Rådets behandling av koordinasjonskomitéens rapport uttalte den britiske representant at hans delegasjon betraktet den nye måte hvorpå koordinasjonsproblemet var blitt behandlet som meget vellykket, og håpet at også særorganisasjonene var av samme oppfatning. Han håpet at særorganisasjonenes direktører selv ville være tilstede neste gang koordinasjonen av De Forente Nasjoners og særorganisasjonenes virksomhet ble behandlet.

I sitt innlegg kom den britiske representant inn på en rekke spørsmål og antydte at britene ville fremkomme med diverse forslag neste gang ECOSOC skulle drøfte koordinasjonsproblemet. Blant de spørsmål som ble nevnt var at Koordinasjonskomitéen neste år burde holde en del lukkede møter for å få en så fri og åpen meningsutveksling som mulig.

Neste år håpet han at Rådet i større utstrekning ville få anledning til også å drøfte koordinasjonen av det arbeid som utføres av de regionale økonomiske kommisjoner og andre internasjonale organisasjoner på de samme felter.

Den britiske representant nevnte også blant annet spørsmålet om å øke spredningen av opplysninger om hva De Forente Nasjoner utfører på de økonomiske og sosiale felter og kom inn på spørsmålet om å gjennomgå mandatene for Rådets underordnede organer.

2. Møtekalender for 1956.

Forslaget til møtekalender for 1956 ble vedtatt enstemmig etter en endring som medførte at de foreslåtte møtetider for kommisjonen for kvinnenes stilling og ECE ble byttet.

3. Ikke-statlige organisasjoner.

Rådet vedtok enstemmig en rapport fra komitéen for ikke-statlige organisasjoner som

inneholdt anbefalinger om å gi en del organisasjoner anledning til å fremlegge sine syn på forskjellige saker muntlig for Rådet og dets komitéer.

4. Finansielle konsekvenser av Rådets vedtak.

M. de Seynes, som er sjef for avdelingen for økonomiske og sosiale saker, ga under Rådets åpningsmøte en redegjørelse om de finansielle konsekvenser av Rådets vedtak og henviste til Rådets rett til å sette opp en prioritetsliste over de forskjellige planlagte prosjekter og å avgjøre hvilke prosjekter det hastet mest med å få gjennomført.

De Seynes henviste til Rådets vedtagelse i fjor av den arbeidsplan for sekretariatets arbeid på de økonomiske og sosiale felter, som Generalsekretæren hadde utarbeidet. Han henledet oppmerksomheten på at flere av Rådets undeorganer til sine tider ønsket å gå lengre enn Rådet selv, og han ba om at Rådet måtte være oppmerksom på at de foreslåtte tiltak ofte ville medføre økede utgifter. Han nevnte eksempler hvor generalsekretæren hadde foreslått at publikasjoner skulle begrenses, men hvor de funksjonelle kommisjoner hadde fattet beslutninger om bl. a. å utvide publikasjonene, noe som ville medføre utgifter ut over det forutsatte.

Disse spørsmål ble senere drøftet under behandlingen av vedkommende funksjonelle kommisjoners rapporter.

5. Rådets rapport til generalforsamlingen.

Generalsekretærens memorandum vedrørende utarbeidelsen av Det Økonomiske og Sosiale Råds rapport til Generalforsamlingen og som minnet om den innarbeidete praksis med at Rådets president får fullmakt til å utarbeide rapporten, ble enstemmig tatt til etterretning uten debatt. Rådets president ble dermed pålagt å utarbeide rapporten fra Rådets 20. samling.

6. Valg av nye medlemmer av Rådets komité for ikke-statlige organisasjoner.

Rådet valgte følgende syv land som medlemmer av Rådets komité for ikke-statlige organisasjoner fra 1. januar 1956:

De Forente Stater,	17	stemmer.
Sovjet-Samveldet	16	»
Storbritannia,	17	»
Frankrike,	17	»
China,	13	»
Nederland,	17	»
Brasil,	17	»

Indonesia fikk 4 stemmer og den Kinesiske Folkerepublikk 1 stemme.

7. Feiring av Rådets 10 års jubileum.

Denne tanken var blitt ført på dagsordenen etter forslag fra Jugoslavia. Den jugoslaviske representant, som innledet debatten, understreket med en gang at Rådets 10 års jubileum ikke burde feires ved en egen samling i likhet med FN's jubileums-møte i San Fransisco og at det ikke var meningen å foranledige en forlengelse av en av Rådets vanlige samlinger eller med arrangementer som ville medføre økte utgifter. Han hadde tenkt seg at man på sommersamlingen i 1956 under behandlingen av årsrapporten om den økonomiske situasjon i verden og den alminnelige oversikt over utviklingen og koordineringen av FN's og særorganisasjonenes programmer og virksomhet på det økonomiske, sosiale og menneskerettighetenes område, kunne drøfte disse spørsmål i lys av de siste 10 års utvikling og feste oppmerksomheten ved Rådets rolle i denne utvikling. For at Rådet skulle få et bedre grunnlag for diskusjonen foreslo den jugoslaviske representant at Sekretariatet ved utarbeidelsen av dokumentasjonen skulle ta med en 10 års oversikt over den utvikling som hadde funnet sted og Rådets virksomhet.

Den amerikanske representant var enig i at det var grunn til å benytte denne anledning til å gjøre ECOSOC og dets arbeid bedre kjent. Han antydet at det også kunne være grunn til å utgi en brosjyre om Rådets arbeid beregnet på det alminnelige publikum.

Den britiske representant stilte seg tvilende til å knytte omtale av Rådets arbeid gjennom de siste ti år, til to konkrete saker som gjalt siste års virksomhet. En slik fremgangsmåte ville lett kunne komme til å stille de aktuelle spørsmål i skyggen. Han ville ha foretrukket at feiringen av Rådets jubileum var kommet som en særskilt sak først på dagsordenen på 22. samling. Den jugoslaviske representant mente imidlertid at den fremgangsmåte han hadde foreslått ville ta mindre av Rådets tid og at den ville bli billigere å forberede.

Sekretariatets representant kunne meddele at det allerede var besluttet at rapporten om den økonomiske situasjon i verden skulle inneholde en oversikt over den økonomiske vekst i de siste ti år. Det ville heller ikke være vanskelig å utvide rapporten under punkt 3 på tilsvarende måte. Når det gjalt utarbeidelsen av en brosjyre, så ville den medføre økte utgifter som man ikke hadde dekning for. En slik oversikt over Rådets historie var for øvrig under arbeid i en privat institusjon, og det ble antydet at et samarbeid her kunne være på sin plass. Resultatet ble at Rådet foreløpig frafalt tanken om

på forhånd å utarbeide en brosjyre, men man holdt åpen den mulighet at resultatet av Rådets drøftelse på 22. samling av Rådets historie ville kunne utgjøre materiale for en informasjonsbrosjyre.

Rådet sluttet seg etter dette enstemmig til det opprinnelige jugoslaviske forslag.

8. Søknad fra den Tyske Demokratiske Republik om medlemskap i UNESCO.

Rådet besluttet enstemmig å sette saken på dagsordenen for annen del av 20. samling da det ville være for sent å vente til neste samling på grunn av den seks måneders frist som er satt for behandlingen. Uten noe vedtak fra Rådets side innen fristens utløp ville UNESCO stå fritt ved søknadens behandling mens et negativt vedtak fra Rådets side ville binde UNESCO. Det forelå to resolusjonsforslag. Det ene som ble fremlagt av Frankrike, Tyrkia, Storbritannia og De Forente Stater konkluderte med en anbefaling til UNESCO om å avslå søknaden. Et tsjekkosllovakisk forslag gikk ut på at Rådet ikke hadde noen innvending mot at den Tyske Demokratiske Republik ble medlem av UNESCO. De som talte for firemaktsforslaget nøyet seg med å anføre at de ikke kunne gå med på at søknaden ble etterkommet fordi den Tyske Demokratiske Republik ikke var anerkjent som en suveren stat. Den norske representant, ambassaderåd Dons, uttalte at Norge støttet universalitetsprinsippet ikke bare når det gjalt FN, men også når det gjalt særorganisasjoner som UNESCO. Men prinsippet kom ikke til anvendelse i det foreliggende tilfelle fordi søknaden ikke kom fra en fri, uavhengig og suveren stat. Norge måtte derfor stemme for firemaktsforslaget. Den indiske representant, som stemte mot firemaktsforslaget, henviste som begrunnelse til at India gikk inn for universalitetsprinsippet, mens Jugoslavia som også stemte mot, påbe- ropte seg at den Tyske Forbundsrepublikk var blitt opptatt som medlem av UNESCO, og at det ikke var noen grunn til å behandle de to deler av Tyskland forskjellig.

Ved avstemningen ble firemaktsforslaget vedtatt ved navneopprop med 13 mot 5 stemmer. De som stemte mot var Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia, Jugoslavia, Egypt og India. Etter dette resultat ble Tsjekkoslovakias forslag ikke satt under avstemning.

9. Spørsmålet om mandatet for kommisjonen for økonomi, sysselsetting og utvikling.

Rådet behandlet denne saken på grunnlag av den rapport om kommisjonens mandat

1956

St. meld. nr. 5.

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

som generalsekretæren hadde fremlagt. Under behandlingen av denne sak under Rådets attende samling (1954) ble det besluttet å utsette saken 1 år etter forslag fra Norge, bl. a. med den begrunnelse at man burde holde spørsmålet om kommisjonens gjenopprettelse åpent inntil man visste hvorledes Kommissjonen for Internasjonal Varehandel og GATT ville organisere sin virksomhet og inntil man hadde erfaring for hvorledes Rådets nye arbeidsordning virket.

Forut for Rådets behandling av saken hadde den norske delegasjon deltatt i underhåndsdrøftelser med representanter for de vestorienterte medlemmer av Rådet. Det var herunder blitt lagt frem et resolusjonsutkast som konkluderte med en beslutning om ikke å gjenopprette kommisjonen. Etter henstilling fra den norske representant gikk initiativtagerne med på å modifisere forslaget slik at beslutningen kom til å gå ut på ikke å gjenopprette kommisjonen for tiden. Dette forslag ble lagt frem i Rådet av Australia, Storbritannia og De Forente Stater. Den amerikanske representant understreket at forslaget ikke måtte oppfattes som en desavouering av kommisjonens tidligere arbeid eller en nedvurdering av den gruppe av saker som kommisjonen hadde arbeidet med. Sakene var tvert imot så viktige at Rådet måtte behandle dem selv med den største omhyggelighet og at det derfor ville bli unødig dobbeltarbeid om man lot sakene behandle i første instans av kommisjonen. Det fremgikk også klart av resolusjonsforslagets tekst at det ikke ville være noen vanskeligheter forbundet med når som helst å reise spørsmålet om gjenopplivelse av kommisjonen hvis det skulle vise seg ønskelig. Kommissjonens mandat måtte i tilfelle forandres da det på enkelte punkter ikke lenger var aktuelt. Andre motstandere av tanken om å gjenopplive kommisjonen uttalte seg på lignende måte.

Det ble i løpet av debatten presisert at forslaget, om det ble vedtatt, ikke ville innebære at kommisjonen var definitivt opphevet, men bare at den inntil videre fortsatt ikke skulle tre i virksomhet. Spørsmålet om gjenopplivelse av den kom imidlertid ikke automatisk på Rådets dagsorden, som måtte i tilfelle reises av et medlem av Rådet.

Den jugoslaviske representant var den eneste som alvorlig var inne på tanken om at Rådet allerede nå skulle ta fatt på å utforme et nytt mandat for kommisjonen. Han henviste bl. a. til at sysselsettingsproblemer, og særlig de som knyttet seg til automatiseringen, med fordel kunne behandles av kommisjonen idet disse problemer for tiden

ikke ble gitt den behandling de hadde krav på. Det var også mange problemer vedrørende den økonomiske utvikling som ikke ble tilstrekkelig behandlet andre steder. Pakistans representant mente at Rådet burde utsette avgjørelsen enda et år, men han fremmet ikke formelt forslag herom i betraktning av at tremaktsforslaget i realiteten innebar en utsettelse bare med den forskjell at saken ikke automatisk kom på dagsordenen etter et års forløp.

En representant for Fagforeningens Verdensforbund (WFTU) som fikk anledning til å uttale seg for Rådet, talte for gjenopplivelse av kommisjonen med et modifisert mandat. Også hun pekte på at særlig sysselsettingsproblemer nå ble ofret mindre oppmerksomhet, og at det utenfor Sekretariatet ikke var noe organ som arbeidet alvorlig med disse saker.

Før tremaktsforslaget ble satt under avstemning ble det endel debatt om den nærmere formulering, og forslagsstillerne gikk med på ytterligere klargjøring av teksten slik at den operative del kom til å gå ut på en beslutning om ikke å «reaktivisere» kommisjonen for tiden. Som begrunnelse for dette vedtak anførte resolusjonen at kommisjonens funksjoner for tiden blir tilfredsstillende utført av Rådet selv, med bistand fra Sekretariatet, Rådets komitéer, de regionale kommisjoner og andre underorganer og ad hoc-komitéer opprettet av Rådet.

Tremaktsforslaget ble vedtatt med stemmetallene 12—0—4, (Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia, Jugoslavia og Pakistan).

10. Godkjenning av medlemmer av funksjonelle kommisjoner.

Rådet vedtok enstemmig å godkjenne oppnevningen av de nye medlemmer av forskjellige funksjonelle kommisjoner.

11. Rådets arbeid i 1956.

Den 21. samling vil bli holdt i New York om våren, mens 22. samling vil bli holdt i Genève sommeren 1956. De viktigste økonomiske og sosiale saker vil komme opp til behandling under sommersamlingen i Genève.

Utenriksdepartementet

tilrår:

Avtrykk av tilråding fra Utenriksdepartementet av 13. januar 1956 med vedlegg om Norges deltagelse i De Forente Nasjoners Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling, Genève, 5. juli til 5. august samt New York, 5. til 15. desember 1955, blir sendt Stortinget.

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

Vedlegg 1.

Dagsorden for det Økonomiske og Sosiale Råds tyvende Samling.

I. Saker til behandling på samlingens første del.

1. Vedtakelse av dagsorden.
2. Den økonomiske situasjon i verden.
3. Den sosiale situasjon i verden.
4. Generell gjennomgåelse av utviklingen og koordineringen av De Forente Nasjoners og særorganisasjonenes virksomhet på det økonomiske, sosiale og humanitære felt.
5. Internasjonale råvareproblemer.
6. Finansiering av økonomisk utvikling.
7. Teknisk bistand.
8. Rapporten fra kommisjonen for menneskerettighetene.
9. Rapporten fra kommisjonen for kvinnes stilling.
10. Internasjonal kontroll med narkotiske droger.
11. Årsrapporten fra Høykommissæren for flyktninger.
12. Ikke-statlige organisasjoner.
13. Møtekalender for 1956.
14. Finansielle konsekvenser av Rådets vedtak.

15. Rådets rapport til Generalforsamlingen.

II. Saker til behandling på samlingens annen del.

16. Spørsmålet om mandat for kommisjonen for økonomi, sysselsetting og utvikling.
17. Valg av nye medlemmer av Rådets komité for ikke-statlige organisasjoner.
18. Rådets arbeid i 1956.
19. Behandling av saker som er et resultat av vedtak under tiende Generalforsamling.
20. Internasjonalt organ for behandling av handelsproblemer.
21. Spørsmålet om valg av nye medlemmer i den Økonomiske Kommisjon for Europa.
22. Feiring av Rådets 10-års jubileum.
23. Godkjenning av medlemmer av funksjonelle kommisjoner.
24. Årsrapporten fra den Økonomiske Kommisjon for Latin-Amerika.
25. Søknad fra den Tyske Demokratiske Republik om medlemskap i UNESCO.

Vedlegg 2.**Ambassadør Engens innlegg i Rådet om den økonomiske situasjon i verden (oversettelse fra engelsk originaltekst).**

Herr Formann.

Vi befinner oss i år ved slutten av den første 10 års perioden etter den største av alle kriger. Derfor er det naturlig å gjøre et tilbakeblikk. Imidlertid vil jeg ikke benytte denne anledning til dette i særlig stor grad. Heller ikke har jeg til hensikt i detalj å gå inn på det store antall forskjellige spørsmål som er behandlet i den utmerkede og meget omfangsrike oversikt over den økonomiske situasjon i verden som generalsekretæren har utarbeidet for Rådet. Imidlertid vil jeg gjerne stoppe ved en av sidene ved etterkrigstidens økonomiske utvikling som jeg føler vil være nyttig for våre drøftelser. Hva jeg tenker på er de forskjellige former for økonomisk samarbeid på en regional basis som har spilt en så viktig rolle for utviklingen og ekspansjonen av verdensøkonomien siden 1945.

Det vil muligens være rettferdig å si at regionalt samarbeid på det økonomiske område synes å være en form for internasjonalt samarbeid som passer usedvanlig godt i den tid vi nå lever i. Den passer så å si inn i den sinnsstemning verden er i, og har tilsynelatende en særlig tiltrekning for en verden som på mange måter synes nølende og noe uforberedt for vidtrekkende tiltak for samarbeid på universielt grunnlag. Og videre — i en rekke tilfelle har regionale samarbeidsorganisasjoner oppnådd resultater som i meget stor grad tjener til å rettferdiggjøre bestrebelsene fra de deltagende lands regjeringer.

Under alle omstendigheter tror jeg man kan si at ingen andre faktorer har spilt en så stor rolle for den beundringsverdige hurtige gjenoppbygging og ekspansjon av verdensøkonomien etter den siste verdenskrig som den virksomhet som har funnet sted i de forskjellige organer for regionalt organisert samarbeid som er blitt opprettet rundt omkring i verden. Jeg tror også at det er full grunn for tilfredsstillelse i det faktum at denne utvikling har funnet sted, ikke i opposisjon til De Forente Nasjoners verdensomfattende tilnærming til problemene, men i harmoni med, og delvis under direkte rettleiding av, denne organisasjon gjennom dens Økonomiske og Sosiale Råd og dets regionale underorganer.

Jeg tror at det bør slås fast at den regionale tilnærming ikke er fremmed for De Forente Nasjoners universielle filosofi, men heller er en avhengig del av denne. Min regjering godtar overhode ikke den påstand

som man ofte hører, at regionalt samarbeid mellom likesinnede mennesker er lite ønskelig samholdt med De Forente Nasjoners idé. Intet, vil jeg si, som bidrar til å styrke verdensfreden ved å gjøre det mulig for den alminnelige mann å leve et bedre og tryggere liv kan være skadelig for De Forente Nasjoners idé. En organisasjons suksess eller fiasko — er i dette henseende det eneste akseptable kriterium.

Nå, herr Formann, la meg vende tilbake til hva jeg sa for et øyeblikk siden om den viktige rolle de regionale organer spiller i etterkrigstidens økonomiske utvikling. Med Deres tillatelse vil jeg igjen, for å illustrere mitt syn, nevne noen få eksempler fra den del av verden som jeg kjenner best, nemlig Nord- og Vest-Europa.

På sidene 29—42 i generalsekretærens rapport er det en god oversikt over forholdene på det økonomiske område i Vest- og Nord-Europa. Skjønt de land som danner denne gruppe fremdeles har svakheter i sin økonomi, kan det spores en tydelig og sikker fremgang i etterkrigsårene. Hvor stor og rask denne fremgang har vært kan best sees ved å sammenlikne denne siste 10-års periode med de 10 år som fulgte etter den første verdenskrig. En sammenlikning av denne art vil fremvise en rekke forskjellige tegn som jeg tror er meget typiske og som jeg tror vil gi grunn til ettertanke for alle som er opptatt med organisering av internasjonalt økonomisk samarbeid.

Den 10-års periode som fulgte etter den første verdenskrig erfarte en langsom gjenoppbygging og en liten grad av ekspansjon. I 1928 hadde produksjonen i Europa økt med bare 10—20 % i forhold til 1913. På den annen side viser 10-årsperioden etter den siste krig en produksjonsøkning i det samme område på 35 % siden 1938. Hvis vi tar industriproduksjonen alene, finner vi en økning på 53 % siden 1938.

Dette betyr en ekspansjon etter den siste krig som nesten er dobbelt så stor som etter den første krig.

Eksporvolumet i det samme område var i 1928 kun ubetydelig høyere enn i 1913, mens eksportvolumet ved utgangen av 1954 hadde oversteget 1938-nivået med 65 %. Det er også særlig bemerkelsesverdig å se at denne hurtige ekspansjon har funnet sted uten å medføre alvorlige forstyrrelser av finansiell og pengemessig natur innen disse land.

Det er selvfølgelig en rekke årsaker til denne gunstige utvikling. Vi kan nevne en forbedret produksjonsteknikk og bedre kommunikasjoner og transportmuligheter, etc. Men forskjellen mellom de to tidsperioder er for slående til å bli forklart alene ved slike faktorer. Etter vår mening finner man nøkkelen til forståelsen av den økonomiske gjenoppbygging og ekspansjon i Europa etter denne krigen i ordene regionalt økonomisk samarbeid. Ingen person eller regjering har «oppfunnet» dette samarbeid. Det sprang ut fra tidens behov. Det dukket opp som en naturlig form for samarbeid for den generasjon som i motsetning til generasjonen etter den første verdenskrig hadde blitt skolert i planøkonomiens teori og praksis i fred og krig og som hadde store fordeler av et sterkt øket kjennskap til de økonomiske krefters samspill. Vår generasjon går til sin oppgave med et dypere kjennskap til de økonomiske krefters vekselvirkninger enn noen tidligere generasjon, og en større forståelse av nødvendigheten for økonomisk samkvem. Og sist, men ikke minst, vår generasjon har sett internasjonalt samarbeid lykkes i en grad som aldri tidligere. Det hendte under krigen.

Når vi diskuterer forholdene innen verdensøkonomien idag, som vi gjør det her i Rådet, tror jeg vi vil finne det fordelaktig hvis vi i større grad er oppmerksom på spørsmålet om de regionale samarbeidsorganisasjoner. Det er ikke vår oppgave å gå i detaljer, å forhandle om avtaler om spesifikke saker som vedrører utviklingen av internasjonalt økonomisk samkvem. Men vi har i vårt apparat hva vi kan kalle «områdeorganisasjoner» som gir oss anledning til å gjennomføre vår politikk. Jeg tenker selvfølgelig på de regionale kommisjoner hvis rolle vi ikke alltid har hatt i erindring under våre drøftelser i den grad som de har krav på. Sant nok, de har vært hindret i sin virksomhet i en årrekke av en internasjonal atmosfære som ikke har vært gunstig når de skulle utføre de funksjoner som de var etablert for å utføre. Men vil det være for meget å si at bedringen av den internasjonale atmosfære, som vi har vært vidne til i de siste måneder, kan gi håp om en forsterkning av de regionale kommisjoners virksomhet? Ville det ikke være passende for oss her, i dette sentrale koordineringsorgan å oppmuntre og faktisk henstille til de regionale kommisjoner å intensivere og utvide deres virksomhet? Jeg tenker ikke her bare på arbeidet innen hver enkelt kommisjon, men også på virksomheten mellom de forskjellige kommisjoner.

Jeg er fullt klar over at en nødvendig for-

utsetning for en slik intensivering av de regionale kommisjoners virksomhet er bestemt av at de deltakende regjeringer tar del i kommisjonenes arbeid. Det er min delegasjons håp at denne betingelse vil bli oppfylt i økende grad. For det annet, det er en nødvendig forutsetning at de regionale kommisjoner så meget som mulig må bli spart for virkningen av de vanskeligheter av politisk art som har forfulgt og fremdeles forfølger De Forente Nasjoners politiske organer. Jeg tror at særlig ECE har lidd under disse vanskeligheter, og det er å håpe at kommisjonen heretter i større utstrekning vil bli overlatt å utføre sitt arbeid uhindret av politiske problemer som ennå ikke har funnet noen løsning i De Forente Nasjoners politiske organer. Jeg vil gjerne få si at medlemskapsspørsmålet har vært en plage for De Forente Nasjoners politiske organer i en årrekke ved at dette problem ikke er blitt løst. Vi ser ingen grunn til å overføre denne kjedelige tilstand til de regionale økonomiske organisasjoner hvis arbeidsområde er ganske spesielt og forskjellig fra det som hører inn under de politiske organer. Jeg er glad for at medlemskapsspørsmålet ikke skaper noe stort problem innen ECAFE og intet problem i ECLA. ECE har god grunn til å misunne sine søsterorganer dette.

Jeg har med hensikt gjort problemet med regionalt økonomisk samarbeid til hovedtyngden i mitt innlegg på dette stadium av våre drøftelser. Jeg håper på et senere tidspunkt at vi vil få anledning til å si mer om en rekke av de emner som er behandlet i denne rapport, da først og fremst i den økonomiske komité. Men før jeg slutter vil jeg gjerne fremkomme med ytterligere noen bemerkninger når det gjelder spørsmålet om regionalt samarbeid i lys av et verdensomfattende samarbeid. Vi er selvfølgelig fullt klar over at regionalt samarbeid ifølge sin natur har sin begrensning. Behovet for et verdensomfattende system for handel og betalinger er meget stort, hvis vi fullt ut skal dra fordel av den internasjonale arbeidsdeling. Men det er et faktum at verdensomfattende handel og samarbeidsbestrebelsler på dette område ikke er mulig uten den mest omfattende deltakelse av alle land. Med hensyn til dette er ikke alt så bra som det burde være. Det er for eksempel et ganske eienommeliggende faktum at til tross for en utvidelse i verdenshandelen i etterkrigstiden har handelen mellom de større land gått tilbake, mens den ekspansjon som har funnet sted skyldes en økning av handelen mellom de mindre land. For å ta mitt eget land, som det fremgår av opplysningene i rapporten, foran

1956

Norges deltakelse i FN's Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.

oss, utgjør utenrikshandelen en meget stor del av vår produksjon, og det er selvsagt en grense for hva som kan ventes av de mindre land på dette område. Hvis vi derfor virkelig ønsker å se en betydelig øking i verdenshandelen i de kommende år, må hovedinitiativet komme fra de større land. De er de store forbrukere og de store produsenter, og disse land har makt til å øke omfanget av varebyttet. Min regjering har ved tidligere anledninger i andre organer rost den britiske regjering for dens initiativ når det gjelder å introdusere et system for multilateral handel og betalinger. Vi erkjenner vanskelighetene som vil kunne sinke bestrebelsene mot full konvertibilitet, men vi er tilfreds med at den britiske regjering fortsatt anser dette som det primære mål.

Vi er også tilfreds med at den amerikanske

regjering arbeider mot en mindre restriktiv handel- og tollpolitikk, og vi håper at denne politikk vil samle mer kraft, særlig siden den amerikanske økonomi fortsatt viser alle tegn på sunnhet og stabilitet.

Likeledes bifaller vi erklæringene til fordel for en utvidet handel mellom Øst- og Vest-Europa som den sovjetiske regjering har avgitt i det siste år, og vi håper å være vitne til at en slik utvidelse av handelen vil bli til virkelighet i den nærmeste fremtid, særlig på basis av langtidsavtaler og et større vareregister.

Nå er det, herr Formann, bare igjen å ønske generalsekretæren og hans stab til lykke med det omfattende og meget nyttige materiale som de har skaffet oss til våre drøftelser av dette problem på vår dagsorden.

INNHOOLD:

	Side
GENERELT:	
1. Norges representasjon	1
2. Åpning av samlingen	1
3. Chinas representasjon	1
4. Vedtakelse av dagsorden og arbeidsordning	1
ØKONOMISKE SAKER:	
1. Den økonomiske situasjon i verden	2
a) Generelt	2
b) Full sysselsetting	9
c) Årsrapporter fra de regionale økonomiske kommisjoner (ECE, ECAFE, ECLA)	9
d) Medlemsskap i de regionale økonomiske kommisjoner	10
2. Rapporten fra den økonomiske kommisjon for Latin-Amerika	11
3. Internasjonale råvareproblemer	11
4. Finansiering av økonomisk utvikling	12
5. Teknisk bistand	16
a) Årsrapporten fra rådet for teknisk bistand (TAB)	16
b) Generalsekretærens rapport om De Forente Nasjoners program for teknisk bistand	17
c) Rapporten fra arbeidsgruppen under komitéen for teknisk bistand	18
d) Konstitusjonelle og organisasjonsmessige spørsmål	18
SOSIALE SAKER:	
1. Den sosiale situasjon i verden	19
2. Rapporten fra kommisjonen for menneskerettighetene	26
3. Rapporten fra kommisjonen for kvinnenes stilling	31
4. Internasjonal kontroll med narkotiske droger	34
5. Årsrapporten fra Høykommissæren for flyktninger	37
ADMINISTRATIVE SAKER:	
1. Generell gjennomgåelse av utviklingen og koordneringen av De Forente Nasjoners og særorganisasjonenes virksomhet på det økonomiske, sosiale og humanitære felt	39
2. Møtekalender for 1956	43
3. Ikke-statlige organisasjoner	43
4. Finansielle konsekvenser av Rådets vedtak	43
5. Rådets rapport til Generalforsamlingen	43
6. Valg av nye medlemmer av Rådets komité for ikke-statlige organisasjoner ..	43
7. Feiring av Rådets 10-års jubileum	44
8. Søknad fra den Tyske Demokratiske Republik om medlemsskap i UNESCO ..	44
9. Spørsmålet om mandatet for kommisjonen for økonomi, sysselsetting og utvikling	44
10. Godkjenning av medlemmer av funksjonelle kommisjoner	45
11. Rådets arbeid i 1956	45
VEDLEGG:	
1. Dagsorden for det Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling	46
2. Ambassadør Engens innlegg i Rådet om den økonomiske situasjon i verden (oversettelse fra engelsk originaltekst)	47
UTRYKTE VEDLEGG:	
Instruks for den norske delegasjon til det Økonomiske og Sosiale Råds tyvende samling.	